

СОКО

часопис за духовну и културну просвјету

Година VIII

број 21-22

децембар 2012.

3 КМ

Јубилеји

*Митрополит
Николај*

**НЕУМОРНИ
ДУХОВНИК,
ПРОФЕСОР,
ПИСАЦ И
ГРАДИТЕЉ**

Подсјећање

*Патријарх
Павле*

**ПОМЕН У
МАНАСТИРУ
РАКОВИЦА**

Гост “Сокола”

*Славенко
Терзић*

**НА ТЕМЕЉИМА
СРПСКИХ
МАНАСТИРА
ГРАДИЛИ
ЦАМИЈЕ**

Спорт

*Василије
Шинчић*

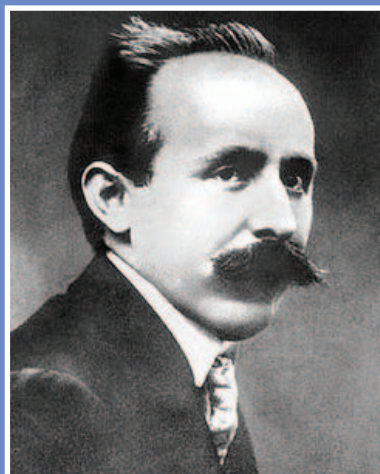
**ЦИЉ
ОЛИМПИЈАДА**

Интервју

*Новак
Ђоковић*

**ОВО ЈЕ
МОЈЕ ВРЕМЕ**

Јубилеји

*Петар
Кочић*

**“ПРОСВЕТИНА”
КУЛТУРНО-
ПРОСВЈЕТНА
МИСИЈА**

Међународни фестивал фолклора, Вишеград 12. маја 2012.

Фото: Хаџи Бранко Никитовић

ЈУБИЛЕЈИ И БОГАТСТВО ПИСАНЕ РИЈЕЧИ

Пред Вама је, поштовани читаоци, нови двоброј часописа за духовну и културну просвјету “Соко”, Српског соколског друштва “Соко” из Добруна.

Од прошлог двоброја, априла ове године, накупило се мноштво тема, првенствено културног садржаја. Настојали смо да све значајније забиљежимо и укључимо на наше странице. Митрополит дабробосански Николај биљежи 40 година архипастирске службе и двије деценије од када се налази на трону Митрополије дабробосанске. Пригодним текстом “Соко” подсећа на његову изузетну улогу у духовној и градитељској мисији, посебно истичући значај његовог залагања на изградњи нових садржаја у манастиру Добруну.

Ово је и година значајних јубилеја: 110 година од оснивања Српског просвјетног и културног друштва “Просвјета” и 120 година од рођења нашег најзначајнијег писца и нобеловца Ива Андрића.

Логично је, зато, што су и бројне културне манифестације, приредбе и догађаји били везани уз овај јубилеј. Тако су значајне културне манифестације у Вишеграду, овогодишња “Вишеградска стаза” и Међународно ликовно саборовање, биле тематски и програмски везане за јубилеј Ива Андрића, у шта се својим програмима укључила и СПКД “Просвјета”, при томе организујући програме и уз свој јубилеј.

Уз Андрићев јубилеј, на свој оригинални начин, изложбом 120 акварела Ђуприје на Дрини, на Тргу Николе Тесле у Андрићграду, укључио се и познати вишеградски сликар Хаџи Бранко Никитовић.

Издавачка кућа “Дабар”, са сједиштем у манастиру у Добрунској Ријеци, бројним издањима обогатила је свој основни програм књига духовног садржаја, из којих посебно издвајамо нови, четврти по реду роман “Макарије” јеромонаха Серафима Глигића, сабрата манастира Светог Николаја у Добрунској Ријеци.

Аутор прати животни пут монаха Макарија, који се у вријеме најезде Турака, заједно са великим бројем монаха са Косова и Метохије, па и из Грчке, обрео у манастиру Добруну, који су населили и основали бројне скитове на подручју Станишевца, Вагана и других околних села.

У овом двоброју “Сокола” биљежимо и излазак из штампе Другог зборника радова чланова вишеградског Друштва писане ријечи “Мост”, под насловом “Уз Андрићеве јубилеје”. Књигу је, у едифицији специјалних издања, као извршни издавач штамала Издавачка кућа “Дабар”, проширујући, тако, свој књижевни тематски круг.

Кад смо већ код нових књига, и наш стални сарадник Радисав Машић из Фоче, ове јесени објавио је своју нову књигу кратких прича и приповједака под насловом “Капетанова сабља”.

Интересантно је да књига почиње и завршава са двије кратке приче са којима је Радисав Машић учествовао на традиционалном Васкршњем конкурс кратке приче часописа “Соко” из Добруна. Прва, “Тајна је старија од истине”, ушла је у најужи избор одабраних на овогодишњем “Соколовом” конкурс, а за последњу у књизи - “Велики петак”, Машић је добио прву награду на “Соколовом” конкурс Васкршње приче 2008. године.

И у овом двоброју наше странице смо уступили бројним сарадницима који су занимљивим репортажама и записима овјеквјечили значајна знамења, људе и догађаје. Радоје Тасић пише о манастирима, а Сретен Митровић својим записима подсећа на значајне догађаје у Рогатичком крају.

По социјалној тематици издвајамо двије репортаже: Милице Кусмук о “заборављеном хероју из тунела Бродар”, Микајлу Шимшићу, као и Добриле Абазовић, која пише о животној судбини породице Станимировић из оловског села Радачићи.

Читајући ове репортаже човек се, једноставно, запита да ли је наше друштво, заборављајући своје ратнике и хероје, окренуло леђа обичним људима?

Подсећамо Вас и на трећу годишњицу од упокојења патријарха Павла, те на планетарне успјехе нашег тенисера Новака Ђоковића.

Интервју са Славеном Терзићем, историчаром и научним савјетником Историјског института САНУ, тематски је везан за његову недавно објављену Монографију “Стара Србија (XIX и XX вијек)”.

Ту су и текстови о “Андрићграду”, као и резултати овогодишњег “Соколовог” конкурса за кратку “Васкршњу причу”, на коме је прву награду добила Невенка Пјевач из Новог Београда. Њену кратку причу “Дата реч” објављујемо у цјелини.

И на крају подсећамо Вас и на бројне активности “Соколових” секција. Тако можете прочита-ти текст о узвратној посјети младих чланова спортске секције “Бамби-Соко” Косовској Митровици и младим фудбалерима “Трепче”, те текстове о активностима драмске и секције кућне радиности.

Славко Хелета

ЧАСОПИС ЗА ДУХОВНУ И КУЛТУРНУ ПРОСВЈЕТУ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА

Издавач:

Српско соколско друштво
"Соко"-Добрун-Вишеград

За издавача:

Славко Хелета, председник

Уређивачки савјет:

Милан Комад, председник

Чланови:

Хаџи Бранко Никитовић,
Драгутин Станчић,
Благоје Андрић,
јерођакон Гаврило (Ђурић),
Александар Савић,
архимандрит Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:

Славко Хелета

тел: (065) 536-386

e-mail: heleta.vg@gmail.com

Технички уредник:

архимандрит Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:

Александар Савић

Редакција:

Славко Хелета, Александар Савић,
Радоје Тасић, Милица Кусмук,
јерођакон Гаврило (Ђурић),
Љубомир Мутапчић, Зоран Тмушић

Адреса редакције:

ССД "СОКО", 73247 Добрунска ријека,
Манастир светог Николаја, РС
Тел: (058) 612-112, (065) 431-505,
(065) 536-386

soko@gmail.com

sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:

Издавачка кућа "ДАБАР"
Мирослав Радуловић

Тираж:

1500 примјерака

Штампа:

„Графичар“, Ужице

Часопис излази полугодишње

Садржај

Уз нови двоброј "Сокола"	
ЈУБИЛЕЈИ И БОГАТСТВО ПИСАНЕ РИЈЕЧИ	3
Јубилеји	
НЕУМОРНИ ДУХОВНИК, ПРОФЕСОР, ПИСАЦ И ГРАДИТЕЉ	5
Гост "Сокола"	
НА ТЕМЕЉИМА СРПСКИХ МАНАСТИРА ГРАДИЛИ ЦАМИЈЕ	6
Подсјећања	
СА ЧЕГРА У ЛЕГЕНДУ	8
Градови Дабробосанске епархије ФОЧА	9
Репортажни запис	
ЉУБОСТИЊО, ЉУБАВЉУ ГРАЂЕНА	10
Интервју	
ОВО ЈЕ МОЈЕ ВРЕМЕ	12
Записи	
СПОМЕНИКУ ЦУМАМА ДЕВЕТАКА	14
СРЕДСТВА ЗА МАНАСТИР ОЗЕРКОВИЋИ	15
ДОЂЕ ПУТ СА СТАРОГОРСКИХ СТИЈЕНА	16
Судбине	
ЗАБОРАВЉЕНИ ЈУНАК ИЗ ТУНЕЛА БРОДАР	17
УТАСЛУ СВЈЕЛОСТУ ОКУ, ВРАТИЛО РОЂЕЊЕ СИНА	18
Подсјећања	
СПОМЕНИК СРПСКОМ ОТПОРУ	19
ОМЕР ПАЦИА ЛАТАС	20
Запис	
УМЈЕСТО ПРАДЈЕДОВА, УРАДИЛИ ПРАУНУЦИ	22
НАДИМЦИ	23
Љековито биље	
ТРЕШЊА И ВИШЊА: ЦРВЕНО ЈЕ ЗДРАВО	24
Туризам	
ДРИНСКИ СЛОБОДНИ ПЛОВНИ ПУТЕВИ	25
ПРВО МЈЕСТО ЕКИПИ "СЕМИЗОВАЦ"	25
Подсјећање	
ПОМЕН У МАНАСТИРУ РАКОВИЦА	26
"Вишеградска стаза 2012"	
У ЗНАКУ 120 ГОДИНА	
ОД РОЂЕЊА ИВЕ АНДРИЋА	28
ЦВИЈЕЊЕ НА СПОМЕНИК НОБЕЛОВИЋУ	30
БОГАТИЈИ ЗА 65 УМЈЕТНИЧКИХ ДЈЕЛА	30
Подсјећање	
ПРОСЛАВЉЕНА ПОБЈЕДА НАД ТУРЦИМА	32
Јубилеји	
"ПРОСВЈЕТИНА"	
КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНА МИСИЈА	34
Подсјећања	
ОСТАВИЛИ ЗНАЧАЈАН ТРАГ	38
"ДУБРОВЧАНКИ" ВРАЋЕНА ЉЕПОТА	40
"Соко" кратка прича	
ПРВА НАГРАДА НЕВЕНКИ ПЈЕВАЧ	41
ДАТА РЕЧ	43
Репортажни запис	
ПОСЈЕТИОЦИ СЕ ВЕЋ ОДОМАЋИЛИ	45
ОДМОР УЗ МИРИС ДУЊА И ТАМЈАНИКЕ	46
ГЛАВА У ТУЋИНИ,	
СРЈЕ И ДУША У ЗАВИЧАЈУ	47
ФАРМА КОЗА УНОСАН ПОСАО	48
Култура	
РИМЕ НАЈВЕЋЕ ЖИВЕ СРПСКЕ ПЈЕСНИКИЊЕ	49
ДА ЛИ ЉУДИ ВИШЕ СТРАДАЈУ У РАТУ	
ИЛИ НАКОН ЊЕГА	50
КЊИГОМ НА ИЗМИШЉЕНЕ ЛАЖИ	51
ПРВА НАГРАДА НА КОНКУРСУ	
"ВУКОВИ ЛИСТАРИ"	52
ЖЕЉА ЗА (НЕ)ОСТВАРЉИВИМ СНОВИМА	53
ГУСЛАРИ ПОБУДИЛИ ИНТЕРЕС ПУБЛИКЕ	54
Најновија Даброва издања	54
Вијести из културе	56
Поетски кутак	61
Активности Сокола	62
Вијести	68
Спорт	71

ЈУБИЛЕЈИ

40 година архипастирске службе Митрополита дабробосанског Николаја

НЕУМОРНИ ДУХОВНИК, ПРОФЕСОР, ПИСАЦ И ГРАДИТЕЉ

Митрополит дабробосански Николај обиљежава 40 година архипастирске службе и двије деценије од када се налази на трону Митрополита дабробосанских, пише у најновијем 45. броју часопис ове митрополије “Дабар” који издаје истоимена издавачка кућа у Добруну. Овај осамдесетчетворогодишњи пастир Божији, с крштеним именом Гојко, завршио је Богословију у Призрену, а монашки постриг примио је 1947. године, када је добио име монашко Николај.

Десет година послје тога у редовном року је завршио Богословски факултет у Београду, а касније положио и професорски испит.

Свети архијерејски синод 1964. године повјерава митрополиту Николају обнављање Богословије у манастиру Крка, гдје постаје и њен ректор.

Пастирски рад води умног монаха Николаја до титуле епископа аустралијско-новозеландског, гдје оснива нове парохije, поставља свештенике и освећује новоизграђене цркве.

Епископ Николај и овдје показује своје градителске способности и подиже манастир Светог Саве, прво српско гробље у Аустралији и оснива први православни манастир посвећен Успенију Пресвете Богородице на овом континенту.

Четрнаест година касније епископ Николај стаје на чело далматинске епископије, а 1992. године постављен је за митрополита дабробосанског.

Његовом заслугом оснива се Духовна академија у Фочи, тадашњем Србињу, гдје је смјештена и избјегла Богословија из манастира Крке, у којој је уједно и предавач. Неуморни митрополит је и писац многих књига као што су: “Увод у Свето писмо Новог завета”, “Тумачење посланице Римљанима”, “Тумачење Јеванђеља по Матеју”.

За свој дугогодишњи рад на духовном и просвјетном пољу наставно-научно вијеће Богословског факултета у Београду додијелило му је титулу почасног доктора. Било је то 30. јуна 1999. године.

Аутор ових редова сјећа се једног догађаја из Добруна 1994. године. На путу испод добрунске цркве, која је имала још само један скроман конак, митрополит руководству вишеградске општине показује простор у порти и каже:

- Овдје ћемо изградити још конака. У њима ће бити народни дом, музеј митрополита дабробосанских и музеј Првог српског устанка, затим галерија слика, Карађорђевог конак, а на стијени ћемо подићи споменик овом српском устаничком вођи - говори митрополит, показујући руком простор испред себе.

Он је тада додао да ће трасом старе пруге проћи воз, а код манастира ће бити пристаниште. Члени људи општине Вишеград и предузећа “ХЕ на Дрини” били су сумњичави.

Све оно што је тада митрополит Николај показао данас у Добруну постоји. И више од тога. Конаци, музеји, библиотеке, галерија, велики звоник. Рестаурирано је здање цркве, извршена су археолошка истраживања локалитета, а његова визија да ће пругом од Мокре Горе кроз Добрун до Вишеграда опет проћи “ћира” - остварена је. И “пристаниште” за возове које вози “гарава машина” је код улаза у манастир.

Осим тога, на територији вишеградске општине митрополит је основао још три манастира: у Добрунској Ријеци, на Горњој Лијесци и у Вардишту, подигао конак код манастира Вардиште и храм у Вишеградској бањи, а с његовим благословом фамилија Тасић гради цркву брвнару у селу Бијела.

Pagoje Tasić

НА ТЕМЕЉИМА СРПСКИХ МАНАСТИРА ГРАДИЛИ ЦАМИЈЕ

На Србе се гледа не само кроз призму одмеравања снага у сучељавању геополитичких утицаја него и са доста религиозних и цивилизацијских предрасуда.

Издавачка кућа "Православна реч" и Историјски институт из Београда, објавили су монографију Славенка Терзића (1949), историчара, научног саветника Историјског института САНУ, под насловом "Стара Србија (XIX и XX век)".

У поднаслову стоји: "Драма једне цивилизације: Рашка, Косово и Метохија, Скопско-тетовска област". У књизи, великог формата, на готово 700 страна, говори се о границама старе Србије, косовској идеји, Рашкој у 19. и 20. веку, Албанцима у старој Србији, и борби за албанску државу у Србији...

Славенко Терзић биће именован за новог амбасадора Србије у Москви.

Појам "стара Србија" нико више не помиње. Шта је била стара Србија?

Стара Србија није само била него и данас јесте средишња историјска земља српског народа, без обзира на околности новијег времена. Сведоци смо потпуног искривљивања прошлости ове земље и политичког конструисања њеног новог идентитета. У праву сте, појам је нестао из свести шире јавности, осим у ужим стручним круговима. Наш свет и иначе не само што лако напушта своја станишта него и брзо заборавља историјска имена својих области и земаља. Стара Србија је име за јужни и југозападни део историјске Србије, који је остао да живи под османском влашћу после ослобођења Шумадије, и околних области, и стварања аутономне Кнежевине Србије (нова Србија). Један историчар, и путописац, ту земљу је седамдесетих година 19. века назвао "правом Србијом". Стара Србија није административно-управни појам, она је историјско име за области старих српских државних, духовних и културних средишта. Чини се најмеродавнијим Џвијићево становиште (који је пешке пропутовао те пределе) да стара Србија обухвата области Рашке, Косова и Метохије и горњег Повардарја (Скопско-тетовска област).

Шта је, у културном погледу, представљала и значила стара Србија?

Као што је добро познато у стручним круговима, на простору старе Србије налазили су се познати српски средњовековни дворци (Сврчин, Пауни, Неродимља, Штимље, Рибник код Призрена и други). Државне престонице као што су Рас, Приштина, Призрен и Скопље. Седиште Пећке патријаршије од 1346. године и највећа достигнућа српске средњовековне цивилизације оличена у Милешеву, Сопотанима, Ђурђевим Ступовима,

Пећкој патријаршији, Високим Дечанима, Грачаници, Богородици Љевишкој, Светим Арханђелима код Призрена и великом низу српских задужбина око Скопља и Куманова, као што су Марков манастир, Андреаш, Псача, Свети Спас у Кучевишту код Скопља, Старо Нагоричино, Матеич и други. Само на Косову и Метохији, у 1.090 насеља (од укупно 1.445 пописаних пре четрдесетак и више година), прикупљени су подаци за 1.300 манастира, црква, црквишта и других непокретних српских споменика, а да и не говоримо о старим и драгоценим ризницама и манастирским библиотекама. У старој Србији је готово све оно што обележава историјски идентитет српског народа.

Стара Србија је, кажете, до краја 17. века била најгушће насељена област српског народа. А онда су кренули прогони и сеобе српског народа?

Да, свакако, то је општепозната чињеница. На многим европским картама до краја 17. па и почетком 18. века историјска етничка граница између Срба и Албанаца налази се на реци Дрим (Велики Дрим) у данашњој северној Албанији. Узимам као пример карту познатог Ђакома Кантелија да Вињоле "Краљевина Србија звана Рашка", објављену у Риму 1689. године. Све до краја 17. века православни Срби чине апсолутну већину становништва на простору старе Србије. Етничка и верска слика тога простора мењала се током последња три века, углавном насиљем. Два су процеса карактеристична за збивања током последњих векова: насељавање албанских колониста из планинских области Албаније у питоме и плодне равнице Косова и Метохије и околних крајева, под окриљем и уз снажну подршку османске власти с једне стране, и исламизација православних Срба, а потом и њихово постепено однарођавање с друге стране. Док је за измену верске структуре становништва

Рашке области било пресудно насељавање мухаџира из окупираних Босне и Херцеговине и после ослобођења Никшића, Колашина и Подгорице (овде је реч о муслиманима српског рода и језика), а мањим делом насељавањем католичких климена-та на Пештер 1700. године. За Косово и Метохију, а добрим делом и Скопско-тетовску област, одлучујућу улогу имало је потискивање и протеривање православних Срба од стране углавном муслиманских, малим делом и католичких Албанаца.

Тај процес одвијао се у више фаза?

Процес се одвијао у четири историјске етапе. Од краја 17. века, па до 1878. године, процеси имају знатним делом стихијски карактер. Од Берлинског конгреса и такозване Албанске лиге у Призрену, па до ослобођења 1912, протеривање Срба из области старе Србије постаје саставни део политичког пројекта етнички чисте велике Албаније који има мање или више подршку аустроугарске дипломатије. Мањим делом тај процес је био део панисламизма султана Абдула Хамида. Трећа, у огромној мери пресудна фаза етничког чишћења Срба десила се у време фашистичко-нацистичке окупације 1941-1945, и у наредне четири и по деценије постојања југословенске државе. Дакле, под окриљем окупације, протерано је, сматра се (поред најмање 10.000 убијених) око 100.000 Срба и насељено најмање 100.000 ратних колониста из Албаније. Нова југословенска власт не само што је санкционисала стање створено окупацијом него је омогућила несметано етничко чишћење Срба из јужне српске покрајине. Демограф Милован Радовановић је изнео податак да је од 1945. до 1990. године са Косова и Метохије исељено у централну Србију око 250.000 Срба. За разумевање тог процеса битан је и удео српског политичког фактора који је из каријеристичких или других разлога постајао саучесник у тим збивањима. И свакако последња фаза започиње 1999. године, пред очима целог такозваног слободног и демократског света. Нико још није саопштио колико се Албанаца из Албаније и из БЈР Македоније населило у јужну српску покрајину.

У старој Србији уништени су многи српски манастири, градови, селишта... Држава ништа не чини да сачува макар тај духовни простор српског народа?

Судбина ове земље, и њене културне баштине, навела ме је да укажем на истинску историјску драму српске цивилизације. Последњих петнаестак и више година обишао сам, са колегама, велики део тог простора. У скоро сваком селу наилази се на црквине или "грчко гробље". Многи од храмова и данас су у рушевинама. Чувену задужбину краља Милутина, манастир Бањску, босански беглербег Мустафа паша Оловчић је 1619. претворио у тврђаву, а један део краљевске цркве у џамију (током 18. века носила је име османског султана Османа Другог). Друга дивна задужбина краља Милутина, Богородица Љевишка у Призрену, такође је средином 18. века претворена у џамију (Џума џамија).

Обновљена, прелепа Богородица Љевишка са Христом, поново је спаљена у албанском погрому 2004. Градња џамија на месту срушених цркава била је честа. Темељима српске државе и српског културног идентитета прети коначно затирање. Велики део Срба изгледа није тога свестан нити се довољно чини да се свету представи сва трагика наше културне баштине.

Како тумачите противљење САД и Европе уједињењу српског народа у 20. веку, а с друге стране сведоци смо стварања велике Албаније?

Тумачим њиховим геополитичким и војно-стратегијским интересима у овом региону, мотивисаним добрим делом тежњом за опкољавањем Русије. По њиховим поједностављеним клишеима, Срби су од времена Карађорђа продужена рука Русије и руских интереса на Балкану. У њиховом пристрасном идеолошком виђењу "права мера" српског државног простора јесте свођење на бивши београдски пашалук. На делу је тријумф историјског ревизионизма и реваншизма према Србима.

Не догађа нам се, ваљда, све ово само зато што смо направили "кућу на друму"?

Проблем је у томе што нама не дају ни да честито подигнемо кућу, како је то дозвољено другим европским народима. На Србе се гледа не само кроз призму одмеравања снага у сучељавању геополитичких утицаја него и са доста религиозних и цивилизацијских предрасуда ("мрачни Бизант" и "просвећени Запад"). Зар о томе уверљиво не сведочи да се упорно превиђа чињеница да су Срби највеће жртве геноцида и етничког чишћења на Балкану у 20. веку?

На предњој корици књиге је слика Надежде Петровић "Косовски божури". Препостављам да ни то није случајно?

Ништа није случајно. Косовски божури су у народној свести симболичан израз жртвовања за одбрану своје земље, а Надежда Петровић је то посведочила и својим учешћем у ослобођењу Косова и Метохије, и уласком у Призрен као болничарка 1912. године.

Лектира за председника Николића

Шта препоручујете председнику Томиславу Николићу да прочита, од стручних књига, пре него што донесе политичку одлуку о Косову и Метохији?

У мноштву књига чини се да је капитално дело "Задужбине Косова", објављено у Београду и Призрену 1987. Права ризница наших знања о Косову и Метохији. Било би добро да сваки Србин, или свако ко хоће да сагледа косовску вертикалу српске историје, још једном прочита две кратке, али филозофски и морално снажне студије познатог хеленисте Милоша Ђурића "Видовданска етика" и "Смрт мајке Југовића".

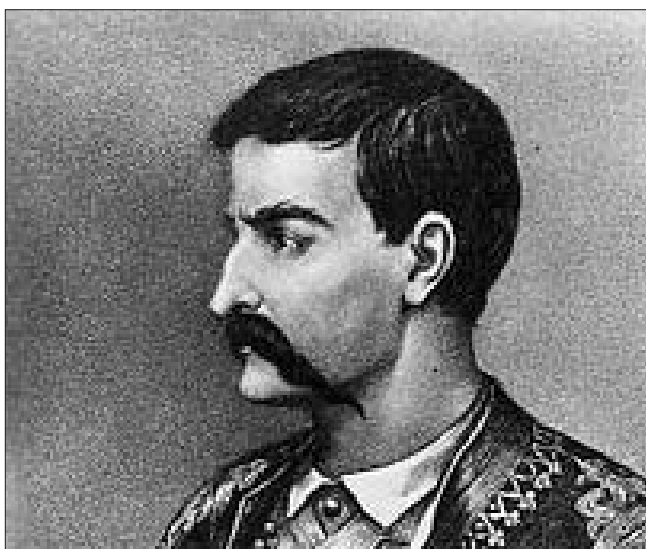
*Зоран Радисављевић
(Политика: 18/11/2012)*

ПОДСЈЕЋАЊА

СА ЧЕГРА У ЛЕГЕНДУ

Зашто је војвода Стеван Синђелић од мноштва јунака устаника од народа добио песму која је више од једног века била незванична химна српског војника?

ХРАБРОСТ БЕЗ ПРЕМЦА

Војвода Стеван Синђелић

Бесмртни јунак са Чегра Стеван Синђелић био је родом из Ресаве, из села Војска код Мораве. Без оца Радована остао је рано, а када му се мајка Синђелија преудала у друго село, Стевана су људи знали само по њој, па је тако добио презиме Синђелић. Тих, последњих деценија 18. века, једина школа за мушкарце било је службовање у хајдучима или код народних старешина, кнезова. Тако је и Стеван постао момак, како се то тада звало, код ресавског кнеза Петра.

Када је Петар погубљен, као и седамдесет најугледнијих српских глава у дахијској сечи кнезова, Стеван се прихватио кнежевског звања и одмах Ресаву придружио устанку који је око ње већ био плануо, у Шумадији и код Пожаревца. Од тог доба се увек налазио на челу ресавских јунака. У славном боју на Иванковцу 1805. добио је чин војводе.

Наредне године је основан Делиград, и Синђелић се нашао у његовој одбрани. Ту га је, три године касније, дочекала и смрт, али га је песма, настала после његовог несвакидашњег подвига, одвела равно у вечност. Постала је војничка химна у многим каснијим бојевима: "Ој, војводо Синђелићу, српски сине од Ресаве равне, ти си знао Србина заклети, како треба за слободу мрети. Пуче пушка, бој се бије, а Синђелић љуту битку бије, љуту битку бије за слободу, за слободу српскоме народу. Ој, војводо, ти си пао, али душман још од тебе стрепи, ти си дао живот за слободу, за слободу српскоме народу."

ПРЕЗРЕЛИ СМРТ

Када од варљивог мира са Турцима, закљученог крајем 1807. није било ништа, Срби су наставили ратовање у три фронта. На два, преко Дрине у Босни, и преко Сјенице до Црне Горе имали су успеха. Трећа војска је пошла од Делиграда ка Нишу. Тада је вожд Карађорђе направио кобну грешку: на чело тог фронта је уместо Петра Добрића, прекаљеног управника Делиграда, поставио његовог противника, славољубивог, а неспособног Милоја Петровића. Војници су негодовали, неки се придружили Добрићу који је са својом коњицом отишао пут Књажевца, а остали су са Милојем кренули ка Нишу. Ту су се у априлу 1809. утврдили у једанаест шанчева. Најближи граду био је велики шанац на коси Чегар испод села Каменице, где је седео Стеван Синђелић са својим јунацима. Турака у Нишу је испрва било мање него Срба у опсади, и били су слабо снабдевени, али су имали Хуршид-пашу, храброг и вештог команданта. Да би добио у времену док му не стигне појачање из Румелије, паша је наређивао испаде своје војске. Срби су их успешно одбијали, па је Синђелић већ говорио: - Ниш је мој! Ја ћу први ући у њега! У Нишу се у међувремену сазнало да срп-

Споменик јунацима на Чегру

ском војском не само што не господари једна рука, него је и та, која би требало да води, неспособна. Док су се српске главешине расправљале да ли Ниш напасти одмах, или чекати да градска посада посустане, Турци су дочекали појачање. Када их је било више него Срба, одлучили су да најпре разбију најјачу карику у српској опсади, Синђелићев шанац са 3.000 ратника...

Припремио Александар Савић

ГРАДОВИ ДАБРОБОСАНСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ФОЧА

Фоча (Србиње од 1994. до 2004) је град и сједиште истоимене општине у Републици Српској, БиХ. Фоча је и универзитетски град. Поред Стоматолошког и Медицинског факултета налази се и Православни богословски факултет Свети Василије Острошки. Сједиште је и Планинарског савеза Републике Српске. У Фочи се налази православна Црква Светог оца Николаја.

Име кроз историју

У средњем вијеку Фоча се звала Хоча или Хотча. По одлуци Народне скупштине Републике Српске 4. јануара 1994, назив је промијењен у Србиње. Оба имена су словенског поријекла, а 2004. године град је поново назван Фоча.

Географија

Фоча је смјештена у југоисточном дијелу земље у близини границе према Црној Гори, недалеко од Рашке области у Србији, на сјеверу данашње источне Херцеговине, на изворишту ријеке Дрине. У временима до уназад стотинак година увијек су је сматрали простором Старе Херцеговине, након Берлинског конгреса, а нарочито послје Другог свјетског рата, била је присутна тенденција премјештања тог цијелог простора у Босну. Фоча је по свим особинама, историјским, географским, етничким, културним, језичким и др. ареал херцеговачки, јер се он простира на много већем простору Старе Херцеговине.

У општини Фоча налази се највиши врх Републике Српске (планина Маглић 2.386 метара), чији поједини дијелови припадају највишем планинском подручју у Републици Српској, од чега неколико висова премашује 2.000 метара надморске висине; једином прашумом у Републици Српској, и највећом у Европи - Перућицом која се налази у оквиру Националног парка Сутјеска, гдје се у још

увијек нетакнутом резервату природе налазе највећи европски узорци јеле (63 м) и хоморе (65 м), те капитални примјерци букве, као и засигурно најљепши водопад у БиХ - Скакавац; омеђену с југоистока јединственим кањоном ријеке Таре, по дубини највећим у Европи и другим у свијету, одмах иза Великог кањона у САД; већим бројем природних планинских језера и великим бројем још увијек незагађених ријечних токова, што је утицало на чињеницу да постане омиљено окупљалиште поклоника сплаварења и рафтинга, планинарења, лова и риболова и оних који уживају у нетакнутим природним љепотама. У овом преосталом отоку исконске природе живи сваколик свијет флоре и фауне, па је због тога проглашен строго заштићеним резерватом.

Историја

Дуга, богата и занимљива је хроника историјских збивања везаних за Фочу и његову околину. Писани документи говоре да је овај град са развијеном трговином постојао још 1368. године и да је кроз њега пролазио каравански "Дубровачки пут" повезујући Јадран са сјевером земље.

Српске и црногорске трупе ослободиле су Фочу 9. септембра 1914. године.

Култура

У Фочи се налази Музеј Старе Херцеговине, Центар за културу и информисање, позориште, бројна културно уметничка друштва.

Спорт

Фоча је сједиште спортског друштва "Сутјеска" које има представнике у бројним спортским дисциплинама.

Припремио Александар Савић

РЕПОРТАЖНИ ЗАПИС

ЉУБОСТИЊО, ЉУБАВЉУ ГРАЂЕНА

У долини Љубостињске ријеке, недалеко од градића Трстеника, вјекује манастир Љубостиња.

Задужбина је то царице Милице, жене цара Лазара, а грађена је од 1388. до 1402. године.

Храм од разнобојног пјешчара и мермера посвећен је Успенију Пресвете Богородице.

То је, пјеснички речено, камена птица шарених крила приземљена под крошње старих липа.

Занос Рада неимара на розети од бијелог мермера.

Круна цара Лазара исцепркана агарјанском сабљом из камене скривнице.

Плач царице Милице за косовским јунацима.

Уздах монахиње Јевгеније.

Окамењене сузе вјерних љуба витезова из боја на Косову равном.

Мирис косовских божура.

Одјек пада стољетне букве изникле из орнамента царског грба.

Ноћи непроспаване монахиње Јефимије над златним словима на покрову цару Лазару.

Рукопис на зиду свјетлописца Макарија.

Шапат владике Николаја у сјени швапске бајонете.

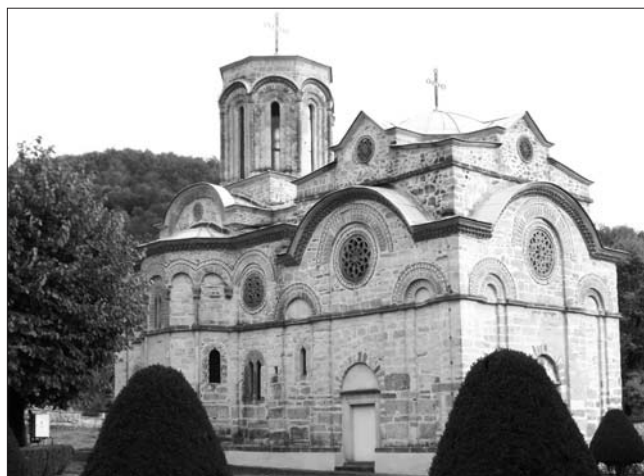
Душе мученика са Косова уснуле поред црквеног здања.

Сјенке монахиња које ходе земљом као облацима.

Божији зрак на крсту светиње.

Хук вјекова над манастирским звонима.

Окамењена рајска птица. Зов православља. Духовна храна српском роду.

Свештеник Милосав Егелић прича како многи вјерници па и туристи дођу у овај бисер моравске грађевинске школе да се поклоне сјенима царице Милице, која се ту замонашила после косовске битке и добила име Јевгенија, и над гробом монахиње Јефимије, жене деспота Угљеше који је погинуо у бици на Марици.

Овај саркофаг са љиљанима био је намјењен за гробно мјесто Милицино али пошто је Јефимија прије умрла уступила јој је свој гроб, а сама је сахрањена са лијеве стране од улаза у храм, каже свештеник Егелић.

Предање говори да су Јефимија и Јевгенија са удовицама косовских витезова сваки камен, приликом градње цркве, глачале рукама, оплакивале и намјењивале појединим јунацима.

Монахиња Јефимија је оставила три записа који спадају у најзначајније странице српске средњовјековне књижевности.

Најпознатији је "Покров цару Лазару", изведен златним нитима, на коме Јефимија велича Хребељановића који је својом смрћу на бојном пољу оставио "пропадљиву висоту земаљског господства" и "сјединио се са војницима небеског цара", подсјећа Егелић.

О Јефимији су пјевали многи српски пјесници, а Милан Ракић је написао топле стихове:

*"Јефимија кћерка господара Дrame,
И жена деспота Угљеше у миру
Далеко од света, пуна верске таме
Везе свиле покров за дар манастиру..."*

Храм су турски војници више пута спаљивали и харали. Када се краљ Петар Први Карађорђевић крунисао тражио је круну цара Лазара. У манастиру је откривена скривница, али круну су, приликом пљачке, како каже предање, Турци однијели у Истанбул.

Чувени грађевинар манастира Раде Боровић, по коме су све велике тврђаве и грађевине у народним пјесмама грађене руком “Рада неимара” па и Туприја на Дрини у Вишеграду, се на прагу манастирском и потписао, као што је учинио и фрескописац Макарије чија је фреска “Исцељење узетог” приказивана и на свјетској изложби у Паризу.

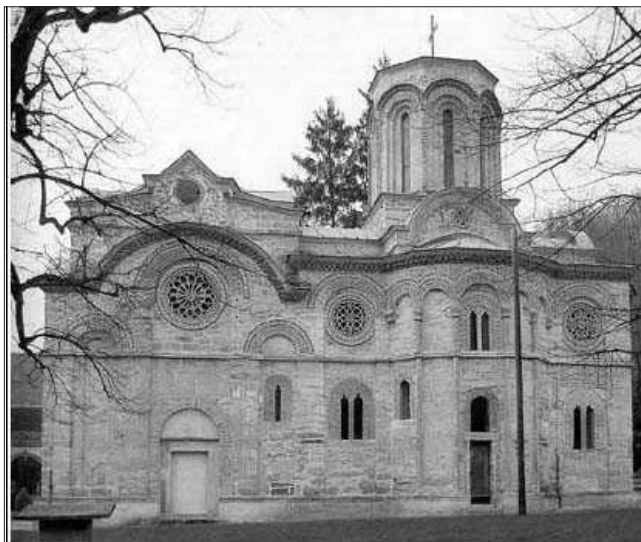

Владика Николај Велимировић, кога су њемачки војници из Жиче били интернирали у манастир Љубостињу, у монашком гробљу подигао је камени крст јер је мислио да ће ту скончати овоземаљски живот. Крст и данас постоји, а овај велики српски и православни мислилац је творац пјесме “Зидање Љубостиње”:

*Каг је Раде посо започињо,
сабрао је пет стотин мајстора
Па овако њима говорио
“Позвала ме царица Милица,
Да јој зидам цркву Љубостињу,
да се у њој поје литургија
Овог света кано и онога...”*

-Испред олтарa се на камену налази и грб кнеза Лазара, кога су монаси некад били сакрили у шуму, у близини манастира а након једне олује, која је извалила огромну букву, поново се “указао” и враћен је у ову светињу, прича Егелић.

Мало је познато да се у порти овог женског манастира налази и једна од гробница изгинулих српских јунака из косовске битке.

Пренос њихових костију са бојишта организовала је књегинја Милица и остале српске удовице. Гробље није посебно обиљежено, али свештеници поводом православних празника на њему држе парастос.

И данас нестварна тишина царује над крововиа зграда манастирских, у полутами цркве, поред монашког гробља и конака који је изградио још кнез Милош Обреновић.

Божји мир овог јесењег дана нарушава једино звук звона манастирских. То је једина музика која лебди над грбовима монаха и монахиња и косовских јунака.

Радоје ТАСИЋ

ИНТЕРВЈУ

Новак Ђоковић обележио и 2012. тениску и спортску годину у свету

ОВО ЈЕ МОЈЕ ВРЕМЕ

Верујем да ми је 2012. била још успешнија него 2011. - У 2013. циљ је све четири гренд-слем титуле, посебно Ролан Гарос и Вимблдон - каже Новак Ђоковић, најбољи тенисер света другу годину заредом.

И опет се доказао! Ако је 2011. била година изненађења, дивљења и постизања мало вероватних ствари, у 2012. се Новак Ђоковић усталио и доказао и себи и другима да је његово место на трону потпуно заслужено. Тријумф над Роџером Федерером у финалу завршног турнира најбоље осморице у Лондону са 7:6 (8:6), 7:5, ставио је свечани печат на сјајну сезону, започету и завршену титулом.

Начин на који је завршио годину и околности ван терена, чине да се Ђоковић ове године осећа још поносније него прошле у исто време:

- Искрено, осећам се задовољније. Шта се све издепавало и са чим сам морао да се суочавам, верујем да је ово била још успешнија година за мене. Никада раније нисам успео да се пласирам у финале у Лондону, нисам осећао подлогу протеклих

година. Увек сам долазио уморан, без своје игре. Али, ове године је било другачије. Желео сам да се борим и заиста сам желео да одем што даље и освојим турнир. То што сам победио све мечеве чини ме још срећнијим.

Мало времена нас дели од почетка Аустралијског опена, нешто о чему Ђоковић тренутно не размишља:

- Покушаћу да уживам у победи колико могу. Пре него што је турнир почео, добили смо трофеј за прво место на светској листи на крају године, а онда смо све то потврдили овом титулом. То много значи мом тиму и мени јер знамо колико је труда и посвећености унето како би постигли овако нешто. Увек имамо велике жеље и циљеве за наредну сезону, а ово је одличан ветар у леђа за мене. Али, знам да је одмор неопходан у овом тренутку. Сигуран сам да ћу бити спреман за Аустралијски опен.

Била је ово веома дуга година за светског шампиона, заправо, веома дугачке две године, али такође изузетно успешне:

- Нисам знао како ћу наставити после изванредне 2011. али сам веровао да морам да искористим време када играм најбољи тенис у животу и када сам коначно схватио шта би требало да радим да бих освајао велике турнире. Ово је моје време, мој тренутак, закорачио сам и веровао у своје способности. Током целе сезоне сам имао успеха али и разочарења у неколико великих финала. Све у свему, била је ово сјајна година, иако сам морао да се суочим са много проблема. Поготово, када сам долазио на овај турнир, с обзиром да се мој отац бори са болешћу. То ми је дало додатну енергију јер сам желео да играм за њега. То је један од разлога зашто сам давао максимум у сваком мечу, поготово у финалу. Ово је било за њега.

Једини гренд-слем пехар који недостаје у трофејној соби је онај из Париза. Управо то је једна од његових највећих жеља у наредној години.

- Циљ за наредну годину је освајање сваког гренд-слем турнира, а поготово Ролан Гароса и Вимблдона, по мени најпрестижнија и најзначајнија два турнира. Потрудићу се да се што боље одморим за сезону која ће опет бити дуга и тешка, спремам се за нове изазове. Веома сам поносан на тим и себе - људи који су били око мене имају велике заслуге за овај успех.

Тенису недостаје Надал

Шест месеци је прошло како Рафаел Надал није одиграо ниједан меч.

- Тенису недостаје Надал. Он је веома популаран и атрактиван. Већ је спортска легенда, а тек има 26 година - каже Ђоковић. - Повреда је веома озбиљна, искрено се надам да ће се опоравити и да ће се вратити на терен у Аустралији.

Једва чекам Дејвис куп

Србији је недостајао Ђоковић у Дејвис купу. У 2013. то ће се променити.

- Иако сам се појавио у мечу против Аргентине 2011, две године нисам играо за репрезентацију и, искрено, недостаје ми. Надам се да ћемо комплетирати целу екипу, јер је главни циљ да се окупи иста репрезентација која је освојила шампионску титулу 2010. Када смо заједно - мислим на Јанка Типсаревића који је у изврсној форми, на Виктор-Троицког који увек игра најбоље за своју земљу и на Ненада Зимоњића који је стуб наше репрезентације - имамо велике шансе да догурамо далеко - оцењује Ђоковић.

Тања Танацковић
(новинар "Спортског журнала")

Велика хуманост Новака Ђоковића

Током протеклих годину дана српски тенисер остварио је велики број хуманитарних активности. Фондација Новак Ђоковић прикупила је 1,4 милиона долара за образовање деце на хуманитарној вечери у Њујорку у септембру. Новак је, такође, са својим спонзором, компанијом "Уникло", покренуо програм "Одећа за осмех", основан је фонд од 10 милиона долара, а у току је прикупљање пројеката. Ђоковић је амбасадор УНИЦЕФ-а и својим залагањем помаже да рани развој деце у Србији буде много квалитетнији.

- Ова награда ми лично значи више од било које друге. Не само мени, већ и свима онима који су заједно са мојом фондацијом учествовали у многим хуманитарним активностима. Ово је сјајна мотивација за све нас да и даље помажемо људима, нарочито деци која живе у тешким условима широм света и нажалост немају могућности да остваре своје снове - изјавио је Ђоковић на свечаној церемонији доделе признања. Другу годину заредом Новак је примио награду за број 1 на АТП листи на крају сезоне.

Огромна је част вратити се у Лондон и примити ову дивну награду другу годину заредом. Осећај је невероватан. Не могу описати колико сам срећан у овом тренутку. Надам се да се моје путовање не завршава овде и да ћемо мој тим и ја имати још прилика да се боримо за овај трофеј - рекао је Ђоковић, који је почетком године одбранио титулу на Аустралијен Опену, играо финала на шест Мастерс турнира од којих је освојио Мајами, Торонто и Шангај. Тријумфовао је на турниру у Пекингу, а на Ролан Гаросу и УС Опену био је финалиста. Ђоковић је одиграо 82 меча, од којих је из 70 изашао као победник. Ово је трећи пут у четири године да Новак дође до најмање 70 победа у сезони.

(Преузето из Преса)

Ђоковићеве бројке

Два пута је играо финале годишњег мастерса и оба пута га освојио;

четири пута у историји завршног АТП турнира, дугој 43 године, у финалу су се срела двојица најбоље ранжираних тенисера;

шест титула у 2012: један гренд-слем (Мелбурн, 2.000 поена), завршни АТП турнир у Лондону (1.500 поена), три мастерса (Мајами, Торонто и Шангај, по 1.000 поена) и један турнир серије 500 (Пекинг);

75 победа ове године, што је рекорд у 2012;

134 минута је трајало финале у Лондону;

2.655 поена разлике на крају године: 1. Ђоковић 12.920, 2. Федерер 10.265, 3. Марек 8.000 поена. Надал и Ферер још могу да играју финале Дејвис купа.

ЗАПИСИ

Лучка чесма чува сјећање на жртве Добојског логора 1915-1917. године

СПОМЕНИК У ШУМАМА ДЕВЕТАКА

Хроничари су забиљежили да је за двије и по година постојања (5. децембар 1915. - 5. јули 1917.), колико је био активан Добојски логор кога је формирала аустријска окупаторска власт, током Првог свјетског рата, у коме су били заточени Срби из Источне Босне, западне Србије и дијелова Црне Горе, преко 45.000 остало иза зидина овог казамата.

Међу њима је и више стотина житеља са подручја тадашњег рогатичког среза.

Покојни новинар и публициста Душан Паравац, у књизи “Добојски логор”, објелоданио је, именом и презименом, 320 Рогатичана који су умрели у овом казамату. У најтежим мукама од глади, тортуре у којој је, како пише Паравац, заточенике могао убијати “ко може и ко хоће” и помора од пјегавог тифуса, јер је логор био у напуштеним, недезинфикованим шталама у којима су предходно били заражени коњи са опаком болешћу сакагија, заједно су умирали браћа и сестре, мајке и дјеца, унуци, баке и дједови, цијеле породице.

Доказ за то су и чланови породице Џвијетић из села Бабљак, са Борика код Рогатице, на које чува сјећање спомен-обележје подигнуто на извору Лучка вода у порти недавно изграђене цркве Светог Јована Крститеља на Црквинама, која је подигнута на темељима богомоље из 13. вијека коју је,

према предању, овдје на обронцима Деветака подигао краљ Драгутин и његов брат Милутин, синови Стефана Уроша Немањића и Јелене Анжујске, коју су, опет према предању, срушили Турци и од њеног камена 1581. године изградили џамију у оближњем селу Горомиле.

На плочи централног дијела овог спомен-обележја пише: “Спомен мајци, брату Богдану, сестрама Јовани, Радојки и Љепосави, који подлегше мученичкој смрти у Добоју, 1916. године, злостављањем силне Аустрије, брату Милосаву, који је погинуо као добровољац на Добруци, 1916. године, и Рајки која подлеже невиној смрти у Рогатици 1935. Спомен подиже син и брат Радован Џвијетић са супругом Станојком, 24.6.1940. г.”

На десној, прилазној, страни спомен-обележја такође је пригодан текст који позива путника на мјерника “да се напије ладне воде, умје бело лице и прочита овај спомен мој”. Ту је и податак о градитељу спомен-обележја Љ(убисаву) Рацковићу, који је свој посао обавио јуна 1940. године.

Лучка чесма добила је на пуном значају тек са изградњом нове цркве на Црквинама. На њој се освјежава све већи број вјерника и других намјерника који посјећују овај свети храм.

Биће их, каже секретар Одбора који је бринуо и још брине о изградњи цркве, Драгиша Јовичић, и више јер је план да се богомоља на Црквинама прогласи манастиром и буде дио манастирског комплекса у шумама Деветака на тромеђи рогатичке и општина Хан-Пијесак и Соколац.

Сретен МИТРОВИЋ

Монодрама “Шути Анђо” у хуманитарној мисији

СРЕДСТВА ЗА МАНАСТИР ОЗЕРКОВИЋИ

Позната монодрама “Шути Анђо”, која аутентично говори о животу сеоске жене на Романији, преузела је и један хуманитарни задатак. Да обезбједи бар дио потребних финансијских средстава за изградњу система снабдијевања водом манастира Свете Тројице у Озерковићима, на граници општина Рогатица, Соколац и Пале.

Глумица у овој монодрами, Зорица Мирјанић из Соколца, подржала је акцију на тај начин што се представе у свим мјестима гдје за то постоје услови и интерес дају без икакве накнаде, а да гледаоци, у границама могућности, прилозима помогну обезбјеђење воде за манастир у Озерковићима, у непосредној близини куће и “маузелаја” чувеног травара са Романије, покојног Јове Мијатовића.

Гости на монодрами “Шути Анђо”

Прва, пробна, представа одржана је у септембру у сали градског биоскопа у Рогатици чији је домаћин био Центар за културу. Иако је доста столица било празно и доста попуњено дјецом, сакупљено је, по ријечима старјешине манастира, мати Јустине, 1.105 марака.

То је, додала је она, више него што смо ми у припреми ове акције могли и замислити. Зато се

Зорица Мирјанић са монахињама из Озерковића

високо захваљујемо и да Бог да сву срећу свима који су дали прилог нашој акцији.

Иначе, нама средства у висини од 12.000 марака требају за куповину двије веће пластичне бачве у којим би, до неког трајнијег рјешења на ширем плану снабдијевања водом цијелог овог безводног краја, сакупљали кишницу за потребе сестринства у манастиру. Надам се да ћемо у томе и успјети. Подстрек нам је дошао и од овог скупа у Рогатици, казала је мати Јустина.

Летак за помоћ манастиру у Озерковићима

Глумица Анђа (Зорица Мирјанић), којој је ово ко зна које извођење монодраме “Шути Анђо”, до суза је насмијала присутне у биоскопској сали.

Презадовољна сам резултатом прве представе. Спремна сам да их одиграм још колико год треба, само да се манастиру обезбједи вода и да не зависи од цистерне до цистерне, поручила је Мирјанићева.

Акција прикупљања средстава за рјешавање проблема снабдијевања водом манастира у Озерковићима ићи ће и кроз друге видове, прије свега донације појединаца, јавних и приватних предузећа. Позивамо и читаоце “Сокола” да јој се придруже.

Сретен МИТРОВИЋ

Славље у рогатичким селима Стари Брод и Татиница на које се чекало вијековима

ДОЂЕ ПУТ СА СТАРОГОРСКИХ СТИЈЕНА

но што су предходне генерације, а и многи из ове садашње, сматрали немогућим, десило се ове године у септембру.

Уз инвестицију Шумског газдинства "Сјемећ" од око 700.000 марака и пројекат Истраживачко-развојног центра Јавног предузећа "Шуме Републике Српске", дошао је пут и њиме први аутомобили у Стари Брод са Старогорских стијена и литица кањона лијеве обале Дрине.

Долазак првих аутомобила у Стари Брод

Тиме је ово село, а ускоро и сусједно Татиница, једина два српска села између Вишеграда и Сребренице, добило путну везу са мјесном заједницом Борике и општином Рогатица којим територијално припадају. Због беспућа највећи дио својих животних потреба остваривали су у Вишеграду, идући чамцима језером укроћене Дрине или копном, десном страном ријеке, од Тјуревића преко Прелова.

У част доласка пута и првих аутомобила у Стари Брод житељи овог села и сусједне Татинице, предвођени свештеником из Вишеграда Драганом Вукотићем и чланом Савјета мјесне заједнице Борике из ових села Десимиром Шаренцом, организовали су скроман пријем за раднике "Романија путева" са Соколца, који су радове изводили и представнике финансијера Шумског газдинства "Сјемећ".

-Ово је за ова два мала села, у којима су углавном старачка домаћинства, историјски догађај. И са рогатичке стране отворен је Стари Брод као мјесто у којем подижемо спомен-комплекс у знак сјећања на страдања у овом селу и сусједним Милошевићима преко 6000 Срба, ратне 1942. године. Они су бјежећи пред усташким хордама дошли из правца куда је прошла траса овога пута и најалост овдје страдали од усташког ножа и у таласима Дрине. И зато велика хвала инвеститору и неуморним градитељима, зборио је протојереј Вукотић, који је због немања адекватне путне везе са

боричке стране "ординирајући" свештеник у Старом Броду и Татиници.

Дочек гостију у Старом Броду

-За нешто више од годину дана, колико је трајала изградња овог пута, урађен је велики посао. Низ литице Старогорских стијена са хиљаду метара надморске висине, уз 12 серпентина љутог кремен-камена и велики број пропуста, сведено је седам километара овог пута на 300 метара надморске висине. Са почетка радиле су најтеже машине бившег АД "Стара Гора", па када је оцијењено да су оне немоћне, у посао је уведена механизација "Романија путева". Био је не мали број мјеста гдје се минама морала траса крчити, али ево уз Божију помоћ до-

Спомен комплекс у Старом Броду

ђосмо до циља. Остаје да се сада траса почисти и саобраћајном сигнализацијом уреди. Из овога ће Газдинство имати привредну корист експлоатацијом шумског богатства, лова и коришћењем лекобиља, а путници намјерници могу долазити, па и подизати викендице, у ова атрактивна села на лијевој обали Дрине, гдје је најшире језеро од Вишеграда до Бајине Баште, казује директор "Сјемећа" Милорад Јагодић, за кога присутни у Старом Броду рекоше да је најзаслужнији за долазак овога пута.

Сретен МИТРОВИЋ

СУДБИНЕ

Прича о Микајлу Шимшићу из Станишеваца код Вишеграда

ЗАБОРАВЉЕНИ ЈУНАК ИЗ ТУНЕЛА БРОДАР

Микајло Шимшић (40) из села Станишевац код Вишеграда један је од преживјелих српских бораца који је 1992. године био заробљен, са још шест војника у тунелу Бродар на путу између Вишеграда и Рудога.

Јунак који је преживио пакао, борац који је на ратишту био до последњег дана рата, инвалид са 25 гелера у тијелу, данас живи са мајком Милком у селу Станишевац изнад Добруна код Вишеграда, без икаквих примања. Заборављен од свих!

„Двадест година је прошло од догађаја који су се десили у тунелу, био сам тамо заробљен са мојим друговима девет дана. Прошли смо кроз пакао, без хране и воде, а данас живим без икаквих средстава. Немам посао, идем надничим по Србији и живим са мајком која прима минималну пензију од 159 марака“, прича Микајло додајући да не тражи ништа, само посао као бивши борац Војске Републике Српске, како би себи и мајци могао да обезбједи колико толико нормалан живот.

„Лепа села, лепо горе“ заборавила Микајла

Микајло каже да је прије десетак година у вишеградском насељу Вучине почео да прави кућу, али нема средстава да је заврши.

„Кућу сам почео да правим од новца који сам зарађивао од надничења по Србији, али сада не могу да је завршим. Обезбједио сам све дозволе које су ми тражили, и зато ми је требао новац. Сада она стоји недовршена и неуселива, а само сам хтио да скрасим себе и мајку“, каже Микајло.

Причу о заробљеним српским војницима у тунелу Бродар, која је добро позната широј јавности, а посебно Вишеграђанима, на филмско платно је пренио режисер Срђан Драгојевић снимивши филм „Лепа села, лепо горе“.

Премијера филма одржана је у Вишеграду, а нико се ни тада није сјетио Микајла.

„Нико ме никада није позвао, ни на премијеру филма овдје нити на једну од пројекција, а ми преживјели најбоље знамо шта се стварно у тунелу дешавало. У филму је приказано можда само 20 одсто истине. Једини који је са мном одмах након рата разговарао о томе био је београдски новинар Вања Булић. Дошао је једном код мене, када је хтио да пише књигу „Тунел“ и ја сам му све испричао како је било“, сјећа се Шимшић.

На основу те приче направљен је сценарио са „Лепа села...“

Погибије другова

Тог септембра 1992. године седам војника треће чете Дринског батаљона, а међу њима и Микајло Шимшић, чували су мост испред тунела Бродар, пазећи да муслиманске јединице не пређу на десну обалу Дрине.

После неколико дана цијели кањон је горео, а ова јединица се повукла у тунел и тако су се нашли у клопци, заробљени са обје стране, без могућности да изађу из тунела дугог 97 метара.

У тунелу су провели девет дана под бомбама и сталним нападима муслиманских снага.

Милован Лучић и Владан Гавриловић умрли су у тунелу, рањени од гелера, тешко рањени Новак Арсић убио се пучњем у слијепочницу, док је Стеван Панић убијен од стране муслиманских снага, чувајући тијело свог побратима Милована.

Тројица српских јунака: Микајло Шимшић, Слађан Симић (који је касније погинуо) и Станко Међашев након губитка другова кренули су да изађу из тунела па и по цијену смрти. Неким чудом су преживјели.

Борац ВРС до последњег дана рата

Микајлу Шимшићу и данас је тешко да прича о свему што се тада дешавало у тунелу Бродар.

„Ја сам се након тунела поново вратио на ратиште да браним своју државу и био у рату до последњег дана. Редовно сам свраћао до тунела и палио свијећу мојим убијеним и погинулим друговима. Надао сам се бољем животу после рата, а ево сад једва преживљавам“ каже Микајло.

Микајло каже да је тражио посао, али узалуд.

„Стално су ми говорили и данас говоре да нема посла, а ја не знам до кад ћу моћи да радим за надницу, јер ми је у тијелу 25 гелера. Међутим, љекари кажу да сам инвалид испод 20 одсто и да немам право ни на какав мјесечни додаток, јада се Шимшић.

Он истиче да не тражи никаква одличја за херојство, нити милионе, већ само пристојан посао.

„Надам се да ће ме се неко сјетити, да ми помогне неко из власти, да бар кућу завршим коју сам одавно започео“, казује Микајло.

Биљега на тунелу Бродар

Са једне стране улаза у тунел Бродар и данас стоји спомен плоча са именима четворице српских бораца који су те 1992. године погинули у њему. На јој стоји натпис: „Ој тунелу твојега ти мрака. Што не лијечи ране од јунака!“

На зидовима тунела још се могу видјети трагови ратних дејстава, док на излазу са друге стране стоји такође спомен плоча са именима и сликама Докторице Стојане Јововић и медицинске сестре Љубице Кастратовић из Рудога, које су погинуле када су кренуле у помоћ заробљеним војницима.

Ту је и омањи сто са клупом, за путнике намернике, који се присјете јунака из тунела.

Милица Кусмук

Животна прича Станимировића из оловског села Радачићи

УГАСЛУ СВЈЕТЛОСТ У ОКУ, ВРАТИЛО РОЂЕЊЕ СИНА

Животни пут Слободанке и Миланка Станимировић, започет у оловском селу Радачићи, необичан је и прича за себе, која нас увјерава да у свакој несрећи има и среће. Миран породични живот младог брачног пара без дјеце, који је тек закорачио у трећу деценију, ускомешала су ратна дешавања 1992. године. Одлуку да остану у завичају донијели су када је њихово село подијелила линија раздвајања српске и муслиманске војске. Миланку је повјерен задатак командира једног од водова, а Слободанка је била везана за војну кухињу. Све је текло по устаљеном ратном распореду, до 1. маја 1994. године, када су на православни празник Васкрс пошли у обилазак линије у жељи да радост васкршњег јајета подијеле са саборцима и малобројном родбином у овом рубном селу.

-Тек што смо одмакли од куће стотињак метара нагазили смо на мину. Све се десило у трену. Прасак... и помућена слика.... Покрети људи као кроз сан... и бунило... неразговјетни гласови, прича данас Слободанка, о дану који је потпуно промијенио њен живот.

Тек касније је сазнала да су она и муж нагазили на мину. Касније су јој очевици причали да није губила свијет и да је пјешнице уз помоћ пријатеља сишла до пута на коме их је чекало санитарско возило. У Војној болници у Подроманији, а потом и на ВМА у Београду, дала је податке о себи, а да се ни сада не сјећа како.

-Несрећа нам се десила у недјељу, а ја сам се „буквално пробудила“ тек у уторак у болесничкој постељи на ВМА, питајући се гдје сам. Истину су ми одмах рекли брат и ујак, који су већ били уз мене. Неколико часова након смјештаја, осјетила сам јак бол у глави, који није могла ублажити ни једна таблета. Јаукала сам на сав глас, каже јунакиња ове приче.

Усплиједио је први, а убрзо и други оперативни захват. Слободанка се приђећа да је друга операција урађена на иницијативу доктора Ђуревића са Очне клинике на ВМА и неизмјерно му је захвална.

-Када ми је позлило од бола након једног од контролних прегледа, по првој операцији, доктор Ђуревић је одлучио да се бори за мој живот. Друга операција је показала да је у лијевој оку било каменчића, земље и траве, што је довело до јаке упале и несносног бола. То је вјероватно и уништило очне живце тако да сам остала без вида, слушамо исповијест жене-стопостотног инвалида, која се 28. дан, након операције вратила кући.

Тадашњу дијагнозу да ће постепено прогледати, схватила је као наду за даљу борбу са невољом која долази. Данас то сматра начином утјехе.

-Шта је друго доктор могао да ми каже, сем да да наду. Истина, дешавало ми се неколико пута, да назирем свјетлост дана, затитра трачак и нестане, али одавно ни тога нема. Мој свијет постао је тама, све док нисам родила сина Јована, након 14 година очекивања да postanем мајка, са радомшћу казује Слободанка.

На дан светог Јована Крститеља, кога породица Станимировић од давнина слави као приславу, 20. јануара 1997. године, Слободанка је родила сина. Тако је Бог, ову храбру жену, наградио за све муке кроз које је са својим мужем прошла. Био је то разлог да још једанпут почну из почетка.

-Више ми ни у једном тренутку нису пале на ум моје ране и муке, питања и двоумљења; да ли треба наставити живјети без свјетлости дана. Уз помоћ моје мајке, обављала сам све послове око дјетета, иако је било прво у мојој 36. години. Иако сам остала без чула вида, чини ми се да знам како мој син Јован изгледа. Око се повукло и можда ћу га на крају морати одстранити. Од 1996. нисам отишла на контролу код доктора на ВМА, иако ми се и данас

јави бол; крене од лијеве сљепочнице, кроз ухо и око, па до грла. Усудила би се, отићи на ВМА, када бих знала да ћу наћи доктора Ђуревића, који ми је спасао живот, појашњава Слободанка. Лагано је почела обављати све послове у кући. Данас најрадије плете. И то је, како каже, одмара.

Јован, Слободанка и Миланко очекују више разумјевања од заједнице

Иза ње су остале патње које је преживјела заједно са мужем Миланком, коме је у истој експлозији мина оштетила обје ноге и руку. У првих десетак дана били су у различитим болницама, тако да нису знали једно за друго. Мужевљево лијечење трајало је око три мјесеца. Избјеглички живот је трајао уз мало новца и често мијењање адреса. Кров над главом, додуше са привременим рјешењем, нашли су тек 2000. године у Сокоцу, у монтажној кући од 86 метара квадратних. Уложили су још 4.000 марака, да би кућу без адекватног улаза прилагодили својим потребама и тако данас живе од Слободанкине пензије и Миланкове инвалидине од 90 марака, радујући се свом сину средњошколцу. Здраву храну обезбјеђује радом у дворишту од 400 метара квадратних, које су претворили у башту. Брине их што ни до данас нису добили трајно рјешење за кућу у којој живе. Глава породице је, не својом вољом, остао без пуног радног стажа и пензије и то намеће питање, како ће сутра обезбједити паре за даље Јованово школовање. Због тога очекује мало више разумијевања од заједнице, у коју су уградили много.

-Никада нисмо кукали на наше ране. Не треба нам социјала ни финансијска помоћ, него фина ријеч, жале се Станимировићи.

Ратни вихор и неки „чудни споразум о миру“ оставили су Станимировиће, некада имућне домаћине, без породичне куће и помоћних објеката у селу Радачићи, у Федерацији БиХ. Све се свело на повремену обилазак 120 дулума, привокласне земље, која је данас постала пашњак.

Све лијепо је остало тамо, гдје се не могу вратити.

И живот тече даље.

Чини се Бог узима и награђује, а вријеме ствара - вријеме разграђује.

На људима је да се изборе за мјесто под Сунцем, као што то чине јунаци ове приче.

Добрила Абазовић

ПОДСЈЕЋАЊА

СПОМЕНИК СРПСКОМ ОТПОРУ

Теле кула и данас стоји код Ниша

Велика сила је 19. маја кренула из Ниша у одсудни напад. Синђелић ју је дочекао отпором какав се није очекивао. Шанац је убрзо опкољен мртвим турским војницима, али су их следећи, живи, упорно прескакали све док нису ускочили међу српске ратнике. У шанцу се приметила најстрашнија борба. Тукло се кундацима, ханџарима, чак и голим рукама. Видећи шта ће се догодити, Синђелић је отворио капију на шанцу и повикао својима:

“Браћо! Спасавajte се ко хоће и ко може!”. Онда је кренуо у средину, где је у лагуму стајала сва муниција. Прекрстио се, натегнуо кубуру и њоме пуцао у барут и метке...

Причало се касније да је густ мрак потпуно заклонио и небо и земљу, која се страховито потресла. Војводама из осталих шанаца командант Милоје је забранио да притекну Ресавцима у помоћ. На то се оглушио само млавски војвода Матејић, али је стигао прекасно. Сва турска војска је изгинула, као и сви Синђелићеви јунаци. Српска војска се у нареду повукла ка Делиграду. Нешто касније, Милоја Петровића је народни суд због битке коју није морао да изгуби осудио на смрт и погубио.

Решен да за сва времена заплаши хришћанску рају, Хуршид-паша је наредио да се одсеку главе погинулих српских јунака и од лобања сазида Теле-кула, која се налази “мало више од вароши Ниша, десно од цариградског друма, а на левој обали потока Грабовац”, записао је хроничар Милан Ћ. Милићевић и закључио: “Докле год буде на свету јуначких срца, докле год се буде ценила служба високим идеалима, и најпосле, докле год презирање смрти буде искључива својина великих душа, дотле ће Стеван Синђелић бити дика и нада не само Ресави него и свој земљи српској.”

Цариградским друмом су пролазили многи путници и разносили надалеко причу о страшном

споменику турске свирепости. Кула је испрва за рају била опомена, али је временом постала легенда која је позивала на отпор. Народ је чегарске јунаке опевао, а ноћима вадио лобање из малтера и достојно их сахрањивао. Боравећи 1833. код Теле-куле, француски песник, државник и велики поштовалац српске борбе за слободу Алфонс де Ламартин је записао: “Нека Срби сачувају овај споменик! Он ће научити њихову децу шта вреди независност једнога народа, показујући им по какву су је цену платили њихови очеви.”

Бој на Чегру је, као и све битке Првог српског устанка, остао велико надахнуће сликарима, писцима, вајарима, композиторима, али су међу многим устаничким јунацима најславнији постали они који су од народа добили “своје” песме. Оне су се проносиле од уста до уста и певале у рововим на другим бојиштима, каква је Србија имала после Чегра још сијасет. Тако су и разбуђујући стихови о војводи Синђелићу постали права ратничка химна.

Страх од витештва

Када је Илија Коларац, велики српски добротвор, основао половином 19. века фонд за парастос онима који су пали за слободу и ослобођење Србије у два српска устанка, Дубровчанин Матија Бан је, потресен Теле-кулом написао дирљиве стихове: “Ој, молимо! Исполинско поколење то бијаше, сви од ропства домовину искупујућ’ живот даше...”. А 1878. године, године у којој је Србија добила независност, Бан је са посланицима Народне скупштине, која је тада заседала у Нишу отишао да се поклати сенима чегарских јунака и тада рекао: “Чу-смо, браћо, а сад с’ овдје сви јуначки завјеримо, синовима свет аманет што год сами не свршимо.”

Због оваквог родољубивог заноса дуго се веровало да је Бан саставио и чувену песму “Ој, војводо Синђелићу”, али за то нема потврде. Данас се узима да је то изворна народна песма, чији су стихотворци обично непознати. Стари ратник из Првог светског рата Милорад Јевтић причао је да се она чула на свим српским фронтovima, а постала је химна војницима чувеног пука “Стеван Синђелић”, који су носећи пуковску заставу и уз звуке устаничке песме о војводи од Ресаве равне, јуришали у слободу. Песма војводи Синђелићу је после Другог светског рата дуго стајала међу забрањенима. Проказана је као шовинистичка, великосрпска, хегемонистичка, озлоглашена, и од ње се, заправо, стрепело, јер је остала ода српском витештву, чисти, али и бунтовничкој смелости.

Преузето са “ВЕСТИ”

ОМЕР ПАША ЛАТАС

Три српска студента посетила су 1865. године, у Паризу, изложбу француских ратних трофеја, добивених у развојно доба и од разних народа. У одељењу где су били француски трофеји добивени само од Турака, у разним ратовима између Француске и Турске, срели су два Турчина, у цивилним оделима, са фетовима на глави. Старији, седећи господин, започео је разговор са младим студентима на српском.

Отпоче говорити да нама Србима није потребно изучавање права и филозофије. Боље би било, рече даље, да учимо војне науке, јер ће Србија требати добрих официра и војника. Не гледајте ме, децо, као туђина, што знате да сам турски паша. Ја сам вазда био и остао само Србин. Увек сам дисао, па и сада, као мушир (маршал) Турске Царевине, дишем само српским духом, гајим и негујем само српска осећања.

Зато сам вам, малочас рекао да Срби треба да уче првенствено војничке науке. Србији предстоји, можда у скорој будућности, потреба у људима војнички спремним, па ви, садашњи подмладак њен, треба да будете у том моменту, у стању послужити отаџбини на пољу части и животних интереса Српства. Ја сам, за прве владе кнеза Милоша, прешао у Србију, као аустријски војни бегунац. Примљен тада врло добро у Србији, добио сам за учитеља у Грузи. Ја бих тада и остао да служим Србији и Српству, колико бих умео и могао мојом спремом и знањем.

Но, после тог кратког бављења у Србији, Аустрија је затражила да ме Србија изда Аустрији. Да би могла успети у том тражењу, Аустрија је измислила и подметнула ми је, као да сам учинио дефи-

цит у аустријској војсци, мада је врло добро знала да је то лаж.

Кад ме тако затражила Аустрија, кнез Милош позвао ме је у свој двор, у Крагујевцу, и казао ми: "Синко, ја не могу, због тебе, војевати са Аустријом; али нећу ни да те предам њој, јер сам обавештен да ниси кривац, као што Аустрија представља, а и да си одгајен у духу Српства. Наредићу мојим властима да ти олакшају и изврше прелазак у Турску. Иди тамо и прими се службе. Турска је оскудна у људима; по твојој спреми и способности, сигуран сам да ћеш далеко дотерати у турској служби.

Кад нам је изговорио овај савет кнеза Милоша, приметило се на Омер-паши да је био јако узбуђен, па, у таквом душевном осећању, продужио је даље овако:

"По савету кнеза Милоша, потпомогнут српским властима онога доба, прешао сам у Турску, где сам се не само примио државне службе, већ сам прешао у мухамеданску веру. У турској војсци напредовао сам и доживео славе и господства као ретко који. Но, опет, никад нисам заборавио, нити ћу, убудуће, заборавити оне мудре речи и родитељске савете кнеза Милоша. Вазда и у свакој прилици мога рада остао сам Србин и пријатељ Српства. Само моје српско срце и осећање руководили су ме те нисам скрхао Црну Гору, као што сам, у познатој прилици, то могао урадити онда када сам био главни војсковођа силне турске војске и са њом победно ушао у Црну Гору. Са мојим осећањем да сам Србин, одуговлачио сам даљи напад на Црну Гору и слао сам у Цариград извештаје да није вредно да турска војска гине за голе црногорске стене и врлети. А тиме сам дао времена те су се Русија и Европа заузеле за Црну Гору и спасили је од сигурне тадашње пропасти, према броју турске војске под мојом командом.

Исто тако само моје српско срце одредило ме је те сам, као главни турски војсковођа, другом приликом, саломиио, упропастио, и оковане тешким гвозђем и синџирима у Цариград послао босанске и херцеговачке бегове и спахије, потурчењак и издајце Српства. Моје је срце тада куцало радосно јер сам знао да тиме служим Српству, коме и сам припадам."

Михајло Мића Латас, побегао је из аустроугарске војске, и у Србији, као школован човек (кадетска школа), добио учитељско место. Кад су бечке власти тражиле његово изручење, позвао га

је себи лично књаз Милош. И рекао му: "Не враћај се, ти си у духу српском одгајан. Пређи у Турску, и прими се војне службе". Мића је примио ислам и каријеру у Турској војсци завршио као мушир - највиши чин, маршалски, у османлијској армији.

"Србија ће, заједно, једном ослободити и себи присајединити Босну и Херцеговину, што желим од свет срца. Ако тада будем жив, радоваћу се томе. Но један савет за тај случај чујте још сада, од мене. Бегови, спахије, потурчењаци, њихова назови интелигенција и, мањи део, искварени муслимани варошани у Босни и Херцеговини, никад неће бити пријатељи Српства. Према њима будите опрезни. Не верујте ни њиховим претварањима. То су издајници Српства, које Србија мора држати строго, ништа им не попуштати, да не би покварили остали муслимански народ тамошњи. Тај народ, напротив, сасвим је другачији. Он не зна други језик до српски. Он је и сад духом Србин. Он ће одмах бити добар Србин и са вама, својом браћом, или врло радо, мада га од вас раздваја мухамеданска вера.

Дајући вам овај савет, то чиним стога што ћу и у гробу, у мојим грудима понети српско срце, иако сам примио мухамеданску веру. Мени је, право да вам кажем, врло пријатно што сам, овако случајно истина, добио прилику да пред вама, српским младим нараштајем, овако братски отворим моје старе груди и срце. Ви ћете, можда, временом, заузети важна места у вашој отаџбини, па сам, говорећи вам овако искрено, рад да се вазда сећате ових мојих речи и да имате правилно мишљење о Омер-паши, који вам, ево, отворено каже: да је и као гази (херој, ратни јунак, победник) Омер-паша остао Србин."

Две војне на Црну Гору

Прва Латасова војна на Црну Гору била је 1852. године: 25 хиљада турских војника против девет хиљада Црногораца. Оставио је пустош у пограничним крајевима Црне Горе и повукао се тек после интервенције Русије и Аустрије. У другом нападу на Црну Гору, 1862. године, повео је 55 хиљада војника против црногорске војске од око 15 хиљада ратника. Црну Гору је од уништења спасло заузимање великих сила, првенствено Русије.

У даљем разговору Латас је говорио о томе да жали што није дошло до сусрета са кнезом Михаилом Обреновићем и што није "могао са њим разговарати о српским, нашим, потребама, те да тиме и ја бар нешто принесем на олтар Српства, које нисам напустио никад, нити ћу га напустити до гроба".

Запис Јована Ћ. Авакумовића о сусрету са Омер-пашом Латасом пронађен је у његовој заоставштини а чува се у библиотеци Историјског института Црне Горе у Подгорици.

Како је Мића постао Омер

Србин из Лике, Михаило Мића Латас (1806, Јања Гора, општина Плашки - 1871, Цариград), као официрско дете учио је кадетску школу у Госпићу и ступио у војски као кадет-наредник. Пребегао је у Босну 1827. ("изгледа ради проневеравања" новца) и у Бањалуци примио ислам. Доспео је у Цариград и био учитељ цртања престолонаследника Абдули Меџиду. Постао пуковник 1838, потом паша кад је Меџид ступио на престо. Одличан војник, у крви је угушио побуне у Сирији, Албанији и Курдистану. Врло млад именован за маршала (мушира). Године 1848/9. са Русима окупирао дунавске кнежевине.

У нашим крајевима остао је упамћен стога што је сломио устанак босанског беговата на челу са херцеговачким везиром Хусеинбегом Градашчевићем 1850. и око хиљаду најугледнијих ага и бегова позатварао а око 400 послао оковане у Цариград.

Године 1853. уништио би Црну гору да то нису спречиле Аустрија и Русија. У Кримском рату 1853. био је заповедник турске војске на дунавској линији и добио титулу сердари екрема (велики војсковођа). Потом је суделовао, са енглеским и француским савезницима, у опсади Севастопоља, у борбама на Кавказу; гушио устанке у Месопотамији.

Године 1861, када је био на помолу рат са Црном Гором поново би затро Црну Гору да се није спасла заузимањем великих сила. Гушио је и грчки устанак на Криту 1867. и пошто није до краја, због рђаве турске флоте и снабдевања, могао да спроведе блокаду острва сам се повукао 1868. У Паризу је био 1865. као већ главни врховни командант турске војске.

Припремио Александар Савић

ЗАПИС

Кочачно стигао прилазни пут до најстаријег гробља у Рогатици

УМЈЕСТО ПРАДЈЕДОВА, УРАДИЛИ ПРАУНУЦИ

Требало је да прође 207 година па да православно гробље на Матином брду у Рогатици, као главно градско српско гробље, добије приступни пут.

Све донедавно до њега се долазило сеоским сокацима и ливадама у приватном власништву, које су се у прољеће и јесен претварале у каљугу.

- Све је то сада прошлост. Захваљујући ангажовању потомака, чији најмилији леже у гробљу на Матином брду, и разумјевању сада већ бившег начелника општине Радомира Јовичића који је са 20.000 марака, из буџета општине, помогао да се ријешити питање приступног пута до гробља које је од града удаљено око два километра. Сада се на гробље долази највећим дијелом широким макадамом који је до те мјере урађен да би се без великих улагања на ширини од пет метара могао и асфалт примити, прича председник иницијативног одбора за његову изградњу Милорад-Миле Соколовић.

Милорад Соколовић на новој капији гробља

Гробље на Матином брду је најстарије градско српско гробље на подручју Рогатице.

- Према натпису са једног малог каменог крста први укопи овдје су обављени 1805. године. Земљиште за гробље поконио је неки Мато за кога се претпоставља да се презивао Ивановић. Гробље је на прилично неприступачном терену, са више стањамена него земље. На надморској висини је од 645 метара или за 125 метара височије од центра Рогатице, прича Соколовић.

Због неријешених имовинско-правних односа градњу, нешто више од 400 метара прилазног пута, радили су већ трећу годину.

- Остало нам је неурађено још око 65 метара, јер је један мјештанин недозвољава пролаз до гробља,

Стара капија на Матином гробљу

иако по званичним књигама и није власник земљишта које оспорава. И док надлежни не ријеше спор око пута, радило се на другим пословима. Очишћено је гробље у коме, према нашем попису, са видљивим обиљежјима има 330 гробних мјеста и око 40 који немају надгробна обиљежја, али се гробна мјеста називу. Ту су гробови најстаријих Рогатичана. Између осталих ту је капела породице Косорић, са 11 гробних мјеста. Ту су и гробови 13 Форџана, дједа и родитеља познатог сликара Раденка Мишевића, бројних чланова породице Јовановић, међу којима је и Раде, солунски добровољац, али и осам бораца посљедњег одбрамбено-ослободилачког рата, познатих привредника Милисав Раџковића, Славка Ристановића и доста других на овај или онај начин знаменитих Рогатичана, подсећа Соколовић.

Укупна дужина одвојка пута до гробља је 400 метара од чега је 200 метара нове трасе, која у гробље улази на самом дну, са сјеверне стране. У унутрашњости гробља урађена су два крака пута: нови са сјевероисточне и прилазни, до старе капије, са западне стране.

- Пут смо довели уз помоћ Општине, а на уређењу гробља радили смо акцијама на које је излазило свега двадесетак потомака сахрањених у гробљу. То свакако није адекватно потребама и могућностима па позивам све који имају своје најмилије да помогну уређењу овог објекта пијетета. Ово стога што још има доста да се уради у и око гробља. Ту је даље уређење унутар гробља, дјелимично измјештање постојеће жичане оgrade, израда потпорног зида уз нови дио пута, израда капије на новом улазу у гробље и напославу асфалтирање пута до гробља, поручује Милорад-Миле Соколовић.

Сретен МИТРОВИЋ

(При)сјећања на људе и обичаје из изгубљеног завичаја

НАДИМЦИ

У мом родном селу Острожцу код Коњица некада је постојало неписано правило да свака “мушка глава”, поред личног имена, има и надимак. Било је разних и чудних надимака. Неки су се љутили када их ословљавате по надимку, а неки - не. Покушаћу да се сјетим бар неких надимака који ми нису изблиједили из сјећања. Ријеч је о надимцима мојих драгих рођака, кумова, комшија и пријатеља који су окончали овоземаљске животе. Покој им души и нека им је лака црна земља!

Чеду Жужу су звали “Кликавац”, Тодора Жужу, мог покојног оца - “Салата”, Мирка Жужу “Жуна”, Жарка Жужу “Мујица дуге шије”, Светлана Жужу “Скакавац”, Душана Жужу “Пурача”, Крсту Жужу “Ћибра”, Панту Жужу “Ћускија”, Максима Жужу “Закон”, Ристу Жужу “Чулин”, другог Ристу Жужу “Трогуз”, Душана Манигоду “Алага”, Војислава Манигоду “Зекан”, Раду Манигоду “Акшам”, а Манојла Манигоду “Бранзарић”.

Од живих Жужа тренутно је најстарији Жужа (Саве) Милан (1925.), који живи у Вишеграду, а има надимак “Ека”. Мозак ми је тренутно “заблокирао”, па се не могу сјетити осталих надимака.

“Екина” заборавност

Надимке је имала, као што већ рекох, готово свака “мушка глава” у селу. Зато ћу у најскорије вријеме морати посјетити Милана Жужу “Еку”, који сигурно зна остале надимке некадашњих Острожчана српске националности. Милан “Ека” се и сада, у позним годинама, добро сјећа свих детаља из Острожца. Носталгија за родним мјестом никада га није напустила. И сада га можете видјети на Вишеградској пијаци како продаје дрвене виле и грабље, које током зиме сам направи. И то - ручно !!!

Када га сретнем на пијаци у шали га упитам гдје је усјекао јасен за виле и грабље, у Милицама или у Брлозима, на Речицама? И он мени у шали одговори - у Милицама!!! А онда вели “ако шта продам, Здравко, идемо на пиће”. Ја га предухитрим па га позовем на пијацу у импровизовану кафаницу на по једну љуту. Ја један сок, он једну љуту. Ја други сок, он другу љуту. Ја кафу, он још једну љуту. Заборави Милан и на грабље и на виле, које стоје прислоњене уз пијачну ограду.

Онда му ја велим, хајдемо Милане, ваљда ћеш идуће сриједи имати више среће и муштерија. Можда нешто и пазариш. Милан ме послуша, узме виле и грабље на раме, па полако пут зграде преко пута Жељезничке станице у Вишеграду, гдје стањује са сином Јовом и снајом Милевом.

Љутње Јове “Гуте”

Након “погапања” старог Острожца моји Острожчани су се “повукли” у брда, изнад садашњег нивоа акумулације Јабланичког језера. “По-

сна” херцеговачка земља је добро рађала. Међутим, тешко је било обрађивати, због конфигурације терена. Трактором је то било немогуће, па су кориштени коњи и волови, који су вукли ручна рала. Орач је, на овај начин, могао да оре само једну бразду. А коњима и воловима је требало сијена за исхрану. Када би се требало “дотјерати” сијено из брда, онда би сваки домаћин звао “сјенаре”. У “сјенаре” би се обично ишло зими, када је било мање сезонских послова. Скупило би се по десетак коња и њихових кириџија, стогови бе се “развршили”, а онда би се сијено везивало у “стране” или бале. Сваки коњ је носио по двије “стране” сијена, чија је тежина достигала и до 100 килограма. Понекад би коњ и “превалио”, па би онда сви притрчали да подигну и врате бале сијена на самар.

Иако су у питању били тешки физички послови, сви сјенари су били весели, међусобно су збијали шале, а често би и зајевали. Када би дошли до куће домаћина сијено би убацили у шталу, испред сваког коња ставили по један навиљак сијена, а онда би и они пошли на ручак. На “менију” је обавезно било неколико врста јела из домаће кухиње. Прво би се попила покоја љута или домаће вино, онда би услједила кафа, а затим и ручак. Домаћа пита испод сача или рерне из смедеревца, пасуљ са сувим свињским ребрима, салата од киселог купуса и кувани кисели купус са шареном сланином, била су нека од јела која би се обавезно сервирала сјенарима.

Када би требало дотјерати веће количине сијена, домаћини из мог засеока Осишће у “сјенаре” би звали и комшије са Добргошћа. Већ сам објаснио да је “свака мушка глава” у нашем селу, поред личног имена, имала и надимак. Неки су се жестоко љутили када их ословљавате надимком, попут покојног Јове Манигоде “Гуте” са Добргошћа. А покојни Крсто Жужа “Ћибра” добро је то знао. Послао је једно од својих шестеро дјеце на Добргошће до покојног Јове, да га зовну у сјенаре. Дијете није знало ни Јову, а камоли да га зову “Гута”, коме је покојни Крсто рекао “Кад дођеш у његову кућу само реци - Гута, послао ме је Крсто Жужа ако можеш у суботу да нам дођеш у сјенаре. Идемо по сијено у Нагору”.

Дијете тако и учини. Преко Омлада дође до Добргошћа и право на Јовина врата. Одмах са врата рече: “Гута, послао ме је Крсто Жужа да те зовнем у сјенаре”. Јово се зајапури, поче се вртити на трножцу, па рече дјетету: “Иди одмах у Осишће и поручи Ћибри да му Јово никад неће доћи у сјенаре”.

Покојни Крсто Жужа “Ћибра” и покојни Јово Манигода “Гута” били су кумови, потврдио ми је Милан Жужа “Ека”. Овај догађај није спријечено покојног Крсту и покојног Јову да се и даље друже и да живе у слози као прави кумови.

Здравко Жужа

ЉЕКОВИТО БИЉЕ

ТРЕШЊА И ВИШЊА: ЦРВЕНО ЈЕ ЗДРАВО

Као изузетно љековите биљке, трешњу и вишњу су познавали још стари Римљани. У прилог њиховој љековитости говори и податак да су се најприје почеле узгајати као љековите биљке. Савршено заобљене и заводљиво црвене трешње и вишње мамиле су човјека од давнина. Али, примамљив изглед и сочан укус није једино што краси ово коштуничаво воће. Наиме, и трешње и вишње су изузетно љековите биљке које помажу код низа здравствених тегоба.

Трешња и вишња: сличан изглед и сличан састав

Осим што су сличног изгледа, трешње и вишње су такође и врло сличног састава, с уравнотеженом количином витамина и минерала. Уз јабучну и лимунску киселину, обје воћке садрже пектине, ензиме и танине дијуретског дјеловања. Од витамина садрже највише витамина Б1, Б2, Ц, фолне киселине те провитамина А, а од минерала калијум, калцијум, натријум, фосфор, магнезијум, гвожђе, бакар и манган. Витамин Ц јача имунолошки систем и спрјечава инфекције, док је фолна киселина важна за мозак, живце, крв и раст. Калцијум и магнезијум одржавају кости јакима, смирују живчани систем, регулишу откуцаје срца и штите од срчаног удара. Калијум, којим трешње и вишње обилују, подстиче излучивање инсулина и одстрањивање отпадних материја из тијела те снижава крвни притисак. Гвожђе у трешњама и вишњама јача крв, спрјечава анемију и повећава отпорност према болестима, а захваљујући витамину Ц, организам га посебно добро апсорбује и прерађује.

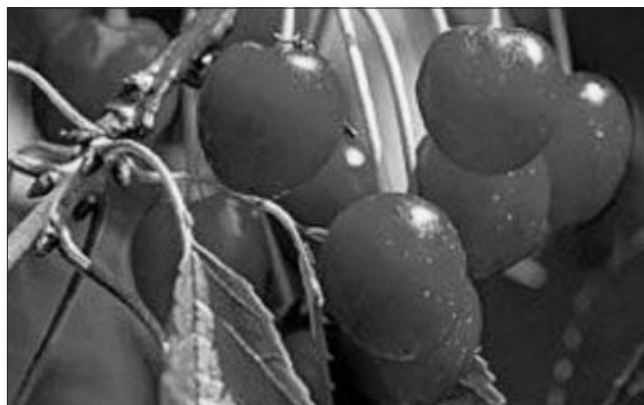

Трешња чисти крв и јача срце

Чај од петелки те свјежи плодови трешње најчешће се користе као средство за боље излучивање мокраће код реуме, артритиса и гихта, против болести бубрега и мокраћних органа, те за поспјешено отапање бубрежних каменаца. Осим тога, трешња

је одлично средство за чишћење крви, поспјешивање циркулације те јачање срца и крвних жила. Због природног шећера који садржи, трешња се препоруча и дијабетичарима, а захваљујући малој количини масти и бјеланчевина, погодна је и за дијете. Срчаним болесницима препоручује се узимање компота од трешања јер смањује стварање гасова у цријевима.

Вишња јача имунолошки систем

Вишње, које су још некада давно биле познате као протуупално средство, и данас се користе против пробавних сметњи и разних упала. Настале крижањем слатке, домаће трешње с дивљим, киселим врстама, вишње се разликују од трешања и по двоструко већем садржају витамина А. Будући да је витамин А антиоксидантски витамин који јача имунолошки систем, вишње се по антиоксидацијској учинковитости сврставају на седмо мјесто међу воћем.

Тамније воће - више антоцијана

Осим обиља витамина и минерала, трешње и вишње садрже полифеноле и флавоноиде које дјелују превентивно против рака и тромбозе, спрјечавају упале и јачају имунитет. Од посебног значаја свакако је антоцијан, пигмент који трешњама и вишњама даје њихову црвену боју. Управо је тај пигмент, према новијим научним студијама, одговоран за противупално и аналгетичко дјеловање трешања и вишања. Истраживања су такође показала да јачи интензитет боје воћа појачава и његово антиоксидационо дјеловање. Док се поново на гранама не зацрвене у свом пуном сајају трешње и вишње нуде нам се у разним укусним и здравим производима - компотима, мармеладама, соковима и чајевима.

П.С. Сад је најбоље вријеме да посадите у својој бањги по једну трешњу и вишњу.

Препремио Александар Савић

ТУРИЗАМ

Туризам у кањону Дрине

ДРИНСКИ СЛОБОДНИ ПЛОВНИ ПУТЕВИ

Директор Туристичко-спортског центра у Бајиној Башти Бранко Стевановић рекао да је од средине ове године поједностављена процедура пловидбе пловних објеката акумулационим језером Хидроелектране „Бајина Башта“ и преласка државне границе између Србије и БиХ на овом дијелу територије, што ће имати огроман значај за развој туризма у регији.

„Постинути су договори на државном нивоу да се бродови који крену из Перућца код Бајине Баште пријаве испостави граничне полиције Србије у овом мјесту, а кад стигну у Вишеград иста је процедура са пријавом граничној полицији у овом граду“, рекао је Стевановић.

Досад је због ових формалности била онемогућена пловидба бродова од Вишеграда до Перућца.

Стевановић наглашава да ће ускоро из Перућца Дрином почети да саобраћа туристички брод „Оморика“.

„Као и прије рата из Бајине Баште ће кањоном Дрине према Вишеграду кренути брод са 50 путника, а истовремено друга група и аутобусом преко планине Таре и Мокре Горе до града на Дрини и Рзаву. У Вишеграду ће се извршити замјена мјеста, тако да ће се путници из аутобуса укрцати у брод и кренути према Перућцу, а они са брода аутобусом преко Таре“, објашњава Стевановић.

Власник и капетан брода „Соња“ Ненад Радовић из Вишеграда каже да га је обрадовала вијест о слободи пловидбе акумулацијом кањоном Дрине и да је интерес туриста за ову релацију веома велики.

Успостављањем пловног саобраћаја Дрином оствариће се „Чаробни туристички прстен“ који подразумијева да туристи из Бајине Баште полазе аутобусом, обилазе Дрвенград у Мокрој Гори, возом „ћиром“ путују до Вишеграда, а онда бродом до Бајине Баште.

Пловни пут од Перућца до Вишеграда Дрином дуг је 51 километар, а аутобусом преко Митровца на Тари око 70 километара.

Pagoje TACIT

Код ђуприје на Дрини организован „Дински котлић“, такмичење Вишеградских кулинара у справљању рибљег гулаша

ПРВО МЈЕСТО ЕКИПИ „СЕМИЗОВАЦ“

Прво мјесто на манифестацији „Дрински котлић“, такмичењу у справљању рибљег гулаша, које је одржано код ђуприје на Дрини у Вишеграду, заузела је екипа „Семизовац“, коју је предводио стари љубитељ Дрине и наутике Ратко Маунага.

По ојени стручног жирија, на челу са познатим вишеградским угоститељем Бором Сорком, друго мјесто припало је екипи „Зеља“, коју је предводио Драго Гавриловић, председник овдашњег ловачког удружења „Равногорци“, а треће екипи „Пастрмка“, на челу са кулинаром Драгишом Чарапићем. Побједничким екипама Туристичка организација даривала је пригодне поклоне - котлиће.

По ријечима Оливере Тодоровић, директора Туристичке организације Вишеград, овом манифестацијом је практично промовисан пројекат „Уклањање дивљих депонија смећа са уређењем простора за одмор на лијевој обали ријеке Дрине-изнад старог моста“, кога заједнички спроводе Туристичка организација Вишеград и овдашње удружење за екологију, унапређење, заштиту и кориштење вода „Дринска језера“, а финансира Оксфам-Италија.

Првенствени циљ овог пројекта је унапређење и заштита приобаља ријеке Дрине, уклањањем дивљих депонија, уз уређење простора за одмор који ће се моћи користити за камповање и излете, појаснила је Тодоровићева.

Награђене екипе - заједнички снимак

Манифестација „Дрински котлић“, на којој је учествовало 12 екипа, побудила је велики интерес Вишеграђана, али и туриста који су све бројнији у овом граду.

На крају такмичења посетиоци и посматрачи имали су прилику дегустирати припремљене рибље гулаше.

Славко Хелета

ПОДСЈЕЋАЊЕ

Три године од упокојења патријарха Павла

ПОМЕН У МАНАСТИРУ РАКОВИЦА

У Храму Успења пресвете Богородице у манастиру Раковица, 15. новембра је одржан помен поводом трогодишњице смрти патријарха Павла.

Свету архијерејску Литургију служио је патријарх српски Иринеј, а присуствовао јој је и председник Србије Томислав Николић и велики број верника. Патријарх Иринеј је литургију служио уз саслужење епископа црногорско-приморског Амфилохија и рашко-призренског Теодосија.

У беседи над гробом свог претходника, патријарх Иринеј рекао је да је патријарх Павле био пример док је био жив и да ће и даље бити пример за све вернике, јер је живео скромно, без луксуза, са једином мишљу да служи Богу, Цркви и свом народу.

“Духовно је увек са нама. Његове молитве нас и данас прате у свакодневном животу. Народ свакодневно обилази његов гроб, да се помоли и обрати му се као некада. Иако овде није телом, увек ће остати духом са нама”, рекао је патријарх Иринеј.

“Будимо људи - то је често понављао. То је база, темељ за све, све остало је надградња. Важно је бити човек”, истакао је патријарх.

Патријарх Иринеј је истакао да патријарх Павле никада није правио компромис између добра и зла, политике и истине, политике и Цркве, да се држао начела Цркве, имао храбрости да каже оно што је мислио, а да је говорио увек и само истину.

“На истини је почивао његов живот. Он је велики дар нашој Цркви”, навео је патријарх Иринеј.

Четрдесет четврти патријарх на трону светог Саве преминуо је на данашњи дан 2009. године на Војномедицинској академији.

Патријарх Павле (световно име Гојко Стојчевић) рођен је 11. септембра 1914. године у селу Кућанци, код Доњег Михољца, у Славонији. На ванредном заседању Светог архијерејског сабора 1. децембра 1990. године, којем је председавао за-

гребачко-љубљански митрополит Јован Павловић, заменик тада оболелог патријарха Германа, биран је нови патријарх између тројице кандидата тајним гласањем. Како ниједан од кандидата није добио довољан број гласова избор је обављен жребом на тзв. “апостолски начин”, тако што је архимандрит трношки Антоније извукао име будућег патријарха. Тако је Павле постао 44. поглавар СПЦ. Устоличен је 2. децембра 1990. у Саборној цркви Св. Архангела Михаила у Београду.

Живот по Јеванђељу патријарха Павла

Од 17 архијереја на изборној листи, епископ рашко-призренски је био једини који истински није желео да буде патријарх.

“Ја се покоравам вашем избору и надам се да ће Господ помоћи Цркви својој да у мени не буде онај који ће је унижити”, рекао је на хиротонији у Саборној цркви архиепископ пећки, митрополит београдско-карловачки, његова светост патријарх српски господин Павле.

“Моје су снаге слабе, ја се у њих не надам, надам се у помоћ вашу и помоћ Божју којом ме је Он до сада држао. Нека буде на славу Његову и на корист Његовој Цркви и нашем напаћеном народу у ова тешка времена”, рекао је преузимајући место првојерарха СПЦ - првог међу равнима.

После 30 година архијерејства у Епархији рашко-призренског, које је провео у служби народа Косова и Метохије пратећи сва страдања, прикривене и отворене прогоне и насиља, примио је патријарашко жезло и панагију Светог Саве, али и обавезу да својим присуством и сваком изговореном речи одбрани чистоту и смисао Јеванђеља.

“Закон Јеванђеља мора се применити на закон државе”, наглашавао је патријарх отворено се су-

протстављајући режиму Слободана Милошевића, а народ упозоравајући да се “сили треба приклонити само зато што она Бога не моли” и да није на одмет “мудрост змије, а кроткост голуба”.

“Уздам се у Бога да ће овим властима отворити очи да овај намучени народ престану злостављати”, рекао је 3. фебруара 1997. године патријарх Павле у јавном обраћању.

“Ови догађаји слуте на најгоре па зато не престајем да очински молим и преклињем, како огорчени народ, младе и старе, да се уздрже од сваког изазивања нереда, тако и оне наоружане да буду чувари реда и мира, а не власти која трагично по све нас све више тоне у незнању шта ради”.

Неколико дана пре ове поруке, на Савиндан, патријарх Павле је предводећи око пола милиона Београђана у празничној литији, прошао кроз кордон полиције. До зуба наоружани припадници Милошевићеве Специјалне полиције, који су 178 дана обезбеђивали неуморне демонстранте на Тргу Републике и у Коларчевој улици, без речи су се размакли пред одлучним патријархом Павлом.

“Невоља је било и биваће, људи и нељуди је бивало и биваће. Околности не зависе увек од нас, али да ли ћемо бити људи или нељуди то од нас зависи”, говорио је патријарх Павле, бринући посебно за народ Косова и Метохије који “крај својих све проређенијих огњишта, чува светиње не само Срба, већ и читавог просвећеног човечанства”.

“И данас, када су се над Косовом и Метохијом надвијају црни облаци подсећам вас на на хришћанску обавезу и љубав према непролазним вредностима”, истицао је патријарх Павле, упозоравајући да вековима траје Голгота српског народа на Косову и Метохији, а да то “виде и знају сви осим оних који су изабрали да буду слепи за гледање истине и глуви за слушање правде”.

“Милиони обичних људи жртве су немаштине и глади, док мањи број живи у неограниченој раскоши и телесним задовољствима. Многи народи муком и крвљу стечену слободу бране од насиља глобалистичког система”, истакао је патријарх у Васкршњој посланици 2007, наглашавајући и упозоравајући на опасност лажних слобода и демократија и наметање “унапред спакованих и готових решења”.

“Када бих био последњи Србин, пристао бих да нестанем, а да не буде злочина...пристао бих да нестане не само велика него и мала Србија и сви Срби

са мном, а не бих пристао на нељудство и нечовечство”, једна је од порука патријарха Павла, који својој духовној деци објашњава смисао косовског завета и свог опредељења за “Царство небеско”.

“Чувајмо се од нељуди, али се још више чувајмо да и ми не постанемо нељуди”, неуморно је понављао патријарх, који 29. маја 2007. скромно и молитвено у патријаршијској капели Светог Симеона Мироточивог обележио пола века архијерејске службе и дан када је (1957) архимандрит Павле постао епископ рашко-призренски.

Иако су многи у Цркви и ван ње сматрали да је овом народу потребан борбенији поглавар Цркве, ипак је већина следила ненаметљиву снагу и речи патријарха који је цео живот и архијерејство провео у Јеванђељу као истрајни неимар Новог Завета, непрестано понављајући - “Што смо даље од Бога, даље смо једни од других”. Његова смирена мудрост с поштовањем је прихватана и ван Србије и приликом посета канонским православним црквама и у сусретима са представницима других цркава и верских заједница као и са представницима држава.

Његове јеванђељске поруке да су “истина, правда и љубав моћније од неистине, неправде и мржње” и да је “дужност Цркве да људе води миру, јединству и слози”, биле су свима прихватљиве.

Хрватски и словеначки медији, у чијим је земљама боравио 2005. године, подједнако су истицали његову мудрост, сагласни са већ више пута и са више страна изреченим мишљењем да је српски патријарх “светац који хода”. На његов предлог додељиван је орден Светог Саве и државницима и политичарима у Србији и ван ње, поглаварима цркава и свим “људима добре воље” које је увек подсећао на заједничку “одговорност пред живим Господом и Сином Његовим”.

Патријарх Павле бавио се научним радом, а међу његовим објављеним делима су Монографија о манастиру Девичу, Студије из литургије објављене 1972. у Гласнику СПЦ од које је касније настало тротомно издање “Да нам буду јаснија нека питања наше вере”, објављено 1998. године. Исте године објављена је збирка његових беседа “Молиње и молбе”. Поглавар СПЦ дуго је био председник комисије Светог Синода за превод Светог Писма Новог завета којег је црква званично одобрила и објавила 1984, а потом објавила и исправљено издање 1990. године.

У заслуге патријарха Павла убраја се рад на обнови и оснивању нових епархија, обнови Богословије на Цетињу, отварању Духовне академије Светог Василија Острошког у Србињу. У његово време основана је Академија СПЦ за уметност и конзервацију, враћена је веронаука у јавне школе, а Богословски факултет у окриље Београдског универзитета. Имајући у виду многобројне заслуге патријарха Павла, посебно његов научни и богословски рад, Богословски факултет СПЦ у Београду, доделио му је 1998. године звање почасног доктора богословља.

Танјуг (15. 11. 2012.)

“ВИШЕГРАДСКА СТАЗА 2012”

У ЗНАКУ 120 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ИВЕ АНДРИЋА

Свечаном академијом у Градској дворани у Вишеграду, која је одржана почетком јуна поводом 120 година од рођења Иве Андрића, званично је отворена 33. културна манифестација “Вишеградска стаза”.

Поздрављајући присутне и отварајући овогодишњу стазу тадашњи начелник вишеградске општине Томислав Поповић је истакао да је за овај град од суштинске важности духовност и култура.

“Ова манифестација се у својој четвртој деценији постојања уздигла у културни симбол Вишеграда и ове године је у знаку јубилеја 120 година од рођења нашег нобеловца те нас увијек враћа његовом дјелу” истакао је Поповић.

У име Министарства просвјете и културе на академији се присутнима обратила Ирена Солдат-Вујановић док је традиционалну бесједу о Андрићу говорио академик Радован Вучковић.

“Иво Андрић је у Вишеграду упио дух народне песме и легенде што га је касније подстакло да се приклони начину писања и мишљења Петра Петровића Његоша и Вука Караџића, који у више наврата о њима пише и уздиже њихове књижевне вредности” истакао је Вучковић у бесједи, додавши да је Андрић увијек волио да се након дужег избивања враћа свом Вишеграду.

Академик Радован Вучковић

“Зато није ни чудо што су Вишеград и његови људи постали трајна Андрићева инспирација за његова књижевна дела. Он није само свој живот по-

чео у Вишеграду него је и његово прво прозно дело објављено 1918. када је имао 26 година инспирисано Вишеградом. То је био први део новеле “Пут Алије Ћерзелеза” - “Ћерзелез у хану”, рекао је Вучковић.

У наставку Академије одломке из Андрићевих дјела говорили су глумци Вјера Мујовић, Александар Стојковић и Горан Јокић.

У музичком дијелу програма учествовали су Мерица Његомир, браћа Теофиловић, Бојана и Никола Пековић те хор “Србадија” из Бијељине уз оркестар РТС-а.

Изложба дјела са 18. ликовног саборовања

Свечаној академији у оквиру “Вишеградске стазе” предходило је и отварање изложбе слика у Градској галерији, са прошлогодишњег ликовног саборовања “Вишеград-Добрун 2011”.

*Ужички сликар Обрад Јовановић
и вишеградски Хаџи Бранко Никитовић
на отварању изложбе*

Отварајући ову изложбу академски сликар из Ужица Обрад Јовановић присутне је подсетио на Андрићеве речи “Време је за љубав исто што и ветар за ватру - малу гаси, а велику пали”, и “уметност је као живот - не може да не постоји”!

“Овде се у малом и ратом опустошеном Вишеграду, појавила колонија и стекла пунолетство. То је феномен чисте идеје која је натољена љубављу и прихваћена са свих страна”, рекао је Јовановић.

Сусрети библиотекара

Првог дана Стазе одржани су и 16. сусрети библиотекара Републике Српске на којима су традиционално додељене награде најуспешнијим библиотекама и библиотекарима.

За најбољег библиотекара у РС у протеклој години проглашена је Жељка Комленић из Народне универзитетске библиотеке из Бања Луке, док је плакету за најбољу библиотеку добила “Народна библиотека” из Козарске Дубице.

Најбољи менаџер у библиотекарству у прошлој години је Негослава Стјепановић из Зворника.

Тема овогодишњих сусрета библиотекара била је “Значај завичајне збирке и књижевних дјела у њој”, а о томе су говорили Биљана Билбија представник Министарства културе РС и Милка Давидовић библиотекар из Бања Луке.

О Андрићу као завичајном писцу говорила је професор књижевности мр Данка Митровић из Вишеграда.

Предсједник Удружења библиотекара РС Стојка Мијатовић истакла је да је веома поносна што су сусрети библиотекара у Вишеграду постаили традиција.

“Ове године и ми обиљежавамо 120 година од рођења нашег нобеловца Иве Андрића, па је тако и округли сто који је одржан у оквиру сусрета посвећен Андрићу као завичајном писцу” истакла је Мијатовићева.

Изложбе, промоције и књижевно вече

Почетак овогодишње “Вишеградске стазе” обиљежиле су и три изложбе: фотографија “Стазе, лица предјели” из Завичајног музеја Травник, књига издавачких кућа “Читоја штампа” из Београда, “Српска књига” из Руме, “Завода за уџбенике РС” и издавачке куће “Дабар” из Добрунске Ријеке.

Вриједно помена је и традиционално књижевно вече на софи Ћуприје на Дрини, које је привукло велики број поштовалаца писане ријечи. Засебно књижевно вече имали су и чланови вишеградског Друштва писане ријечи “Мост”.

Пјесничко вече на Ћуприји

У склопу “Вишеградске стазе”, промовисан је календар “Просвјете” за 2012. годину, о коме је говорио проф. др Сава Ђеклић, наглашавајући да је по садржају и разноврсности саткан од елемената прошлости и савремених текстова, тако да се за њега може рећи да је мала српска енциклопедија.

Истичући прегалаштво и улогу приређивача Просвјетиног календара, проф. др Војислава Максимовића, Ђеклић је рекао да се у овој књизи са преко 600 страница, 45 поглавља и око 300 наслова могу прочитати занимљиви текстови посвећени традицији, али и данашњем времену.

Проф. др Војислав Максимовић се захвалио свим ауторима који су својим прилозима обликовали овогодишњи календар Просвјете.

“У историји српског народа Просвјетини календари су имали и имају велики значај”, нагласио је Максимовић.

Стаза је ове године трајала дуже него предходних те је затворена у октобру ове, када је у Вишеграду одржан међународни симпозијум слависта на тему романа Иве Андрића “На Дрини Ћуприја”, у организацији Славистичког института из Граца.

Милица Кусмук

Вишеградски средњошколци обиљежили 120 година од рођења Иве Андрића

ЦВИЈЕЋЕ НА СПОМЕНИК НОБЕЛОВЦУ

Обиљежавајући 120 година од рођења књижевника и нобеловца Иве Андрића ученици и професори књижевности Средње школе “Иво Андрић” из Вишеграда положили су цвијеће на Андрићев бијели мермерни обелиск код ћуприје на Дрини, који подсјећа на велико дјело познатог књижевника.

Професор књижевности Дијана Инђић-Мишошевић је подсетила на свевременске Андрићеве поруке, наглашавајући да се оне изнова откривају сваким новим читањем његових књижевних дјела.

Поводом великом јубилеја, 120 година од рођења славног писца, у Вишеградској Средњој школи, која носи његово име, одржан је и књижевни час.

Иначе, овогодишња културна манифестација “Вишеградска стаза”, као и Међународно ликовно

саборовање били су у знаку 120 година од рођења Иве Андрића.

У склопу “Вишеградске стазе” протекле седмице одржан је и велики међународни симпозијум Института за славистику Универзитета из Граца посвећен порукама Андрићевог најчувенијег романа “На Дрини ћуприја”.

Уз обиљежавање Андрићевог рођендана и Дана библиотекара Српске, Народна библиотека “Иво Андрић” је у Вишеграду перирдила књижевно вече, а крајем октобра из штампе је изашао Други зборник радова вишеградског Друштва љубитеља писане ријечи “Мост”, под називом “Уз Андрићеве јубилеје”.

CX.

19. међународно ликовно саборовање “Вишеград-Добрун”

БОГАТИЈИ ЗА 65 УМЈЕТНИЧКИХ ДЈЕЛА

Од 25. до 31. августа у Вишеграду одржано 19. међународно ликовно саборовање “Вишеград-Добрун 2012”

Традиционалном прозивком учесника у Градској галерији у Вишеграду, последње седмице августа, почело је 19-то по реду међународно ликовно саборовање “Вишеград-Добрун 2012”.

Директор градске галерије и оснивач овог престижног саборовања, Хаџи Бранко Никитовић истакао је да је ова колонија успјела задржати епитет намногољудније и једне од најпрестижнијих ликовних смотри у региону.

Као и претходних година графичари, сликари, вајари и умјетнички фотографи стварали су дјела у простору градске галерије, манастирима Добрун и Добрунска Ријека, кањонима Дрине и Лима, те у Вишеградској Бањи, околини моста Мехмед паше Соколовића и у “Андрићграду”.

Ни ове године није изостао рецитал на којем су учесници саборовања говорили одломке романа “На Дрини ћуприја” Иве Андрића, али новина је била то што се ове године није одржао на вишеградској ћуприји него на Тргу Николе Тесле у “Андрићграду”, поред споменика нобеловцу.

“Као на ходочашће, сваке године смо одлазили на средишњи дио ћуприје, а ове године рецитал смо одржали поред Андрићевог споменика у “Андрићграду”, рекао је тада Хаџи Бранко Никитовић.

Након што је сликар Милан Милић Јагодински прочитао химну саборовања, чији је он аутор, млади вишеградски глумац Јовица Гиговић прочитао је одломак са почетка Андрићевог романа “На Дрини ћуприја”.

Дијелове из овог ремек дјела, на језицима земаља из којих долазе, читали су Ивана Настески из Македоније, Сузан Дибуа и Ејприл Волмер из Америке, Ан Дорте Нилсен, Бодил Сон и Ингел Лиза Расмусен из Данске, Исидора Ивановић из Србије, Драгана Франсен-Бојић из Белгије и Вида Брђанин из Републике Српске, а Љиљана Дугалић је прочитала одломак из кратке приче за коју је добила Андрићеву награду.

У оквиру саборовања одржано је и предавање познатог београдског сликара, историчара умјетности и путописца Милутина Дедића под називом “Хиландар заувјек”.

Дедић је присутнима представио преко 500 скица и слика насталих на Хиландару, а одржао је и предавање о знаменитостима овог манастира јер је, како је рекао, тамо боравио 20 пута и упознао се са његовом историјом, о чему је и написао више књига.

“Прича о Хиландару је прича без краја јер се ради о манастиру са 12 параклиса. После великог

пожара 2004. године нисам тамо ишао јер сам хтио да задржим дотадашњи утисак и изванредну слику овог српског светогорског манастира” рекао је Дедић.

Према ријечима Хаџи Бранка Никитовића учесници су ове године фондус вишеградског саборовања обогатили за 65 нових дјела.

“Урађено је 36 слика и 25 графичких листова, те четири вајарска дјела. Поред тога, у манастиру Светог Николаја у Добрунској Ријеци, три млада умјетника су осликала зидове у параклису посвећеном Светом Василију Острошком Чудотворцу, док су два професионална фотографа забиљежила преко 1000 фајлова са мотивима Вишеграда и околине”, истакао је Никитовић.

Ове године на саборовању је стварало 35 умјетника из Данске, САД, Белгије, Јапана, Бугарске, Канаде, Србије, Македоније, Црне Горе и Републике Српске.

Милица Кусмук

ПОДСЈЕЋАЊА

Уз стогодишњицу ослобођења Старе Србије од Турака у Првом балканском рату

ПРОСЛАВЉЕНА ПОБЈЕДА НАД ТУРЦИМА

Низом манифестација у славу и част јунака Јаворске бригаде, који су на Свету Петку, 14. октобра 1912. године (по старом календару) ушли у Пријепоље, од 12. до 14. октобра обиљежена је стогодишњица ослобођења Старе Србије од Турака, у Првом балканском рату.

Пријепоље - обновљени споменик ослободиоцима Старе Србије 1912.

Јаворска бригада Српске војске, под командом потпуковника Миливоја Анђелковића Кајафе, која је наступала правцем Јавор - Сјеница - Пљевља и Кокин Брод - Нова Варош, ушла је у Пријепоље деветог дана откако су топови са планине најавили полазак "браћи у походе" и свитање слободе у Рашкој области. Потпомогнута устаничким и комитским четима, бригада је - изненадним нападом, 19. октобра (по новом календару) - заузела прве турске положаје, разбила утврђења у Калипољу и наставила потискивање непријатеља према Сјеници, коју је бранило 3.000 војника. Послије огорчених борби, посаде су у Сјеничко поље изнијеле бијеле заставе и Бригада је, два дана касније, без борби, стигла на обале Лима.

Тај сан поробљених генерација и излазак из тамнице Османске империје овековјечен је и натписом у аранђеловачком граниту - на обновљеном споменику ослободиоцима, на Тргу у Вакуфу. Монументни биљеж, на истом мјесту и истих димензија, дјело академског вајара Горана Чпајака, открили су Нићифор Аничих, председник Друштва српских домаћина, и Емир Хашимбеговић, председник општине Пријепоље.

- Данас се клањамо у част нашим прецима који су дали своје животе витешки, а из њихове крви синнула је слобода, истакао је Нићифор Аничих на свечаности откривања обновљеног споменика.

Обиљежавање вијека слободе настављено је свечаном академијом у Дому културе, под називом "И овај камен земље Србије", а промовисана је и књига "Споменица поводом ослобођења Старе Србије 1912. године", коју је припремио др Славенко Терзић са сарадницима, а издало Друштво српских домаћина. У манастиру Милешева служена је архијерејска Литургија и парастос јунацима, а у порти је, након културно-умјетничког програма, одржан и народни сабор.

Незаслужени заборав

У "Споменици стогодишњице ослобођења Старе Србије 1912-2012", приређивач ове монографије Др Славенко Терзић подсјећа да Први балкански рат 1912-1913. године спада у оне историјске догађаје на које је незаслужено пала тама заборав. Томе је вјероватно допринијела и бурна историја потоњих деценија 20. вијека, али и својерсно обезвређивање тековина овога рата.

Мајор Илија Радивојевић на челу српске војске улази у ослобођено Пријепоље

-Ослобођење Старе Србије и Македоније као и осталих неослобођених балканских области, представљало је историјску и цивилизацијску прекретницу не само у историји српског и осталих балканских народа већ, несумњиво, и у историји Европе. Било је то окончање дуге борбе за ослобођење Средње и Југоисточне Европе од османске власти, која је, кад је Европа у питању, започела после пораза великог везира Кара Мустафе под Бечом 1683. године, а завршила се Првим балканским ратом 1912/13. године. Срби су у тој великој борби, предвођеној Светом лигом били увек на страни европске коалиције плаћајући то, поред бројних жртава и страдањем своје културне

баштине, у првом реду својих цркава и манастира, али и великим егзодусима из старосрпских области крајем 17. и почетком 18. века, под патријарси-ма Арсенијем трећим Чарнојевићем и Арсенијем четвртим Јовановићем Шакабентом, пише Терзић.

Он истиче да су се савезничке стране у међу-времену мијењале, па су некадашњи предводници антиосманског фронта, као што је Хабсбуршка монархија, од почетка 19. вијека постали савезни-ци Османског царства у борби против ослободи-лачког покрета српског народа. У томе је, наглашава Терзић, својеврстан парадокс српске и балканске историје - напори за ослобођењем и те-жња за реинтеграцијом у европске друштвене и културне токове, наилазили су на отпор управо у тој Европи, прије свега Средњој Европи на челу са Аустро-Угарском.

Балкански рат 1912. - Црногорски митраљеји на положајима 500 мет. од турске линије

-Уосталом, српска национална мисао и тежња за ослобођењем и уједињењем подстакнути су у великој мери европским национализмом, пре свега националним покретима Немаца и Италијана, истиче Терзић.

Он подсјећа да је то исто, нешто раније, прије објаве рата од стране Србије, учинио на Цетињу 9. октобра и црногорски краљ Никола у чијој прокла-мацији се поред осталог каже: "Црногорци! Тужни вапај који допире из Старе Србије од тамошње на-ше потлачене браће не може се даље подносити. Онамо жалосно кољу не само људе него жене и не-јаку дјецу српску. Гладно, јадно и плијењено српско се робље потуца по горама и око згаришта својих домова кликујући вас да га заштитите и избавите. Дужност и љубав рода налажу вам да похитате браћи у помоћ." Своју објаву рата Турској краљ Ни-кола завршава следећим речима: "Нека се благо-словом Божијим и Светог Петра остваре снови из моје младости кад сам пјесмом наговјештавао овај знаменити дан и загријевао српске груди вјером да оружани морамо поћ: онамо, онамо, за брда она!"

Терзић даље истиче да је ослобођење Старе Србије и Вардарске Македоније 1912/1913. годи-не било резултат дугог историјског процеса.

Враћање точка историје

-У спех је зависио, колико од сопствене снаге и снаге балканских савезника, толико од општих ме-ђународних околности. Србија се за ослобођење својих сународника у Старој Србији и Македонији деценијама спремила и војно, и економски и дипло-матски. Што је Турска више слабила балкански хришћански народи су све више радили на оства-рењу својих националних програма, пише Терзић у Споменици и додаје да је сучељавање тих програ-ма водило међусобним сукобима који су стајали као препрека на путу стварања војног балканског савеза ради потискивања Османског царства са Балкана.

*Војници из ужичких села
Првог пешадијског пука*

Ослобођењем Старе Србије и Македоније остварила се једна нова историјска епоха од које се много очекивало. Срби су 1912. године повратили своје земље од Турака и, како је писао Јован Цви-јић, "ослободили од најгорих насиља области за које је најјаче везана српска свест и српско сећа-ње."

Кумановска битка

Своју студију о стогодишњици ослобођења Старе Србије од Турака др Славенко Терзић за-кључује:

"Догађаји током 20, па и 21. века обесмислили су једно велико друштвено и цивилизацијско прег-нуће, враћајући "точак историје" на времена која су предходила овом великом историјском догађа-ју. О томе уверљиво сведочи судбина Косова и Ме-тохије, као средишта Старе Србије."

Славко Хелега

ЈУБИЛЕЈИ

110 година Српског просвјетног и културног друштва "ПРОСВЈЕТА"

"ПРОСВЈЕТИНА" КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНА МИСИЈА

Бог благословио ваше племенито предузеће успјехом, да цио народ објеручке прихвати тако спасоносно, за њега културну установу, којој се свесрдно радујем и одазивам са 1000 круна, поручио је дабробосански митрополит Саво Косановић у телеграму који је упутио оснивачкој скупштини "Просвјете" 1902. године.

Грб "Просвјете"

На идеју о оснивању Српског просвјетног и културног друштва, чија ће улога бити очување и развој духовности српског народа, дошла је група од 29 храбрих српских интелектуалаца, који су упутили молбу Земаљској влади у Сарајеву са захтјевом да се формира чисто хумано друштво под називом

"Просвјета", које би помагало школовање ђака и студената. Подаци о јадном стању образованости и просвјешћености у БиХ свједоче да је у то вријеме заиста постојала потреба за школовањем. Наиме, за 26 година, од окупације БиХ 1878. године па до оснивања "Просвјете" 1902. године, у цијелој БиХ гимназију је завршило свега 188 Срба, Муслимана, Чеха, Пољака и осталих, а кад је "Просвјета" основана у цијелој БиХ било је свега око 30 Срба високошколаца.

Аусто-угарска власт је, разумљиво, идеју о оснивању овог друштва примила са подозрењем и послје дугог изврдавања, оклијевања и проучавања предоченог статута, одобрено је њено оснивање.

Дан када је добијено одобрење, 5. јули може се сматрати даном оснивања "Просвјете", иако је конституисање овог друштва успједило нешто касније, 31. августа 1902. године, када је у просторијама Српског пјевачког друштва "Слога" у Сарајеву одржана оснивачка скупштина. Оснивање "Просвјете" одушевљено је прихваћено у свим слојевима српског становништва и благословено од стране црквених великодостојника.

Борба против неписмености

Почела је борба у којој се "Просвјета" ухватила у кошгаз са непријатељем званим неписменост, а у њеним првим редовима били су председник СПКД "Просвјета" Ристо хаџи Дамјановић и под-

председник др Ристо Јеремић. Њихов противник стријеља их аргументом: 87,84 одсто неписмених у БиХ; њихови савезници су мудре српске главе, људи спремни на жртве зарад очувања језика, вјере, идентитета, духовности српског народа.

Народ је гладан знања, жедан књига, читања, образовања, избављења: "Јер шта је народ изгубио ли језик, земљу, душу? Боље ти је изгубити највећи и најтврђи град своје земље, него најмању и најнезнатнију реч свог језика. Земље и државе не освајају се само мачевима, него и језицима. Знај да те је туђинац онолико освојио и покорио, колико ти је речи покрао и својих натурио. Народ који изгуби своје речи престаје бити народ. Знај, чедо моје, да битка између језика не траје дан-два, као битка међу војскама, нити годину-две, као рат међу народима, него век или два, а то је за језик исто тако мала мера времена као за човека трен или два. Зато је, чедо моје, боље изгубити све битке и ратове, него изгубити језик. После изгубљене битке и изгубљених ратова остаје народ. После изгубљеног језика нема народа. Језик је, чедо моје, тврђи од сваког бедема. Кад ти непријатељ провали све бедеме и тврђаве, ти не очајавај, него гледај и слушај шта је са језиком. Ако је језик остао недирнут, не бој се."

Натопљене жељом као испуцала земља првом љетњом кишом послје дуге, неуморне суше, мудре српске главе пронађоше пут спасења српске писмености и културе.

Стипендирање ђака и студената

Описмењавање и културно освјешћивање била је главна дјелатност "Просвјете", а најважнији задатак био је стипендирање ђака и студената. У рад на описмењавању били су укључени свештеници, интелигенција, а за вријеме ферија и студенти, "Просвјетини" стипендисти. Стипендије ђацима и студентима одобравао је Главни одбор према утврђеним критеријима. У школској 1902/1903. години "Просвјетине" стипендије добили су: 21 студент великих школа, 39 гимназијалаца, два ученика средње техничке школе, пет ученика трговачке школе, 12 ученика препарандије (учитељске школе) и 10 ученица дјевојачке школе, а од 1910. године "Просвјета" даје подршку и за школовање занатлија.

Да би се ђацима обезбиједили услови за школовање, пришло се оснивању ђачких домова, те је 1909. године основан први "Просвјетин" ђачки

дом у Мостару, а тек после ослобођења 1918. године основани су ђачки домови у другим већим мјестима (1919. године у Бањалуци, 1923. године у Босанској Градишци...).

Петар Кочић - први “Просвјетин” чиновник

Не жалећи властите снаге, духовне и материјалне, “Просвјетине” послове водили су њени истакнути чланови добровољно и без награде. Обзиром да се дјелатност јако ширила 1905. године расписан је конкурс за пријем једног “интелигентног сталног радника”. Први стални чиновник Просвјете био је Петар Кочић, али кратко. Већ у новембру 1906. године Кочић је осуђен на изгон из Сарајева, због учешћа у генералном штрајку.

Петар Кочић

“Просвјета” је обезбиједила и први Буквар за неписмене који је штампала у 20000 примјерака који је дијељен бесплатно.

Из руку “Просвјете” као благослов долазиле су књиге у руке читалаца и како расте интересовање за читањем у селима и градовима оснивају се сталне и покретне књижнице. Осјетивши да народ прима књиге као благотворни мелем “Просвјета” штампа и свој лист уз који доставља и листове “Здравље” и “Народне новине” из Београда, али убрзо Земаљска влада забрањује растурање листа из Србије.

“Просвјета” се, поред просвјетитељске и духовне дјелатности, како то народне потребе захтијевају, бави и другим активностима за добробит народа те прилази сељацима ради њиховог удруживања и поправљања економског положаја. Током 1908. године оснивају се Српске земљорадничке задруге, јер је задругарство било пут да сељак-кмет зарадом стеченом у задрузи откупи свој

кметовски посјед, а задруге постају центри културног живота на селу. “Просвјета” се бринула и о заштити народног здравља, учествовала у борби против алкохолизма и пружала помоћ у свим областима живота.

Суспензија “Просвјете”

Иако је рад Просвјете надзирано будно око власти, друштво је захваљујући вјештом вођењу и тактизирању успјело да избјегне озбиљније сукобе са окупационом управом и да се одржи до 1913. године када је рад “Просвјете” суспендован. Нажалост, за вријеме Првог свјетског рата, 31. јануара 1915. године, наредбом владе, друштво је распуштено, а сва имовина конфискована. У исто вријеме распуштена су сва српска друштва, удружења и организације. Најистакнутији активисти “Просвјете” оптужени су за велеиздају, а тројици њих: предсједнику Сими Мирковићу, главном секретару Васиљу Грдићу и уреднику листа “Просвјета” др Владимиру Ћоровићу суђено је на велеиздајничком процесу 1916. године у Бањалуци. Наредбом владе укинута је и 120 српских основних школа, а једном броју од 198 учитеља забрањен је рад у државним основним школама.

Обнова на забране друштва

Захваљујући оптимизму, мудрости и жељи да сачувају српски језик и културу српски интелектуалци, чланови Главног одбора “Просвјете”, састају се 10. новембра 1918. године, када су обновили рад овог друштва и кренули опет од почетка у борбу за опстанак.

Али како непријатељ српског народа и језика никад не спава, успоставом усташке власти у БиХ 1941. године, опет је, по други пут, забрањен рад “Просвјете”. Сва имовина друштва је отета, активисти и чланство растјерани, а у условима страховитих покоља и геноцида на неко дјеловање за добробит српског народа није се могло ни помишљати.

Послије ослобођења 1945. године “Просвјета” је дала изузетан допринос обнови и извлачењу народа из опште заосталости.

“Међутим, у друштву уопште, па и у области народног просвјетивања, створени су такви односи да је скоро свака практична дјелатност са националним садржајем била онемогућена и стављена под сумњу партијских и државних органа”, наводи др Божидар Маџар. У тим условима рад друштва је угушен, те је “Просвјета” 26. марта 1949. године обуставила рад, а своју имовину предала новооснованом Савезу културно-просвјетних друштава.

СПКД “Просвјета”, друштво које је у историји српског народа имало изузетно значајну улогу и дало огроман допринос његовом културном, просвјетном и општем напретку угушено је рукама његових непријатеља.

Обнова “Просвјете” 1990. године

Успавана српска национална мисао пробудила се 28. јуна 1990. године када се у Сарајеву састају српски интелектуалци, и након скоро пола вијека прекида, обнављају рад “Просвјете”. Први предсједник друштва био је академик Војислав Максимовић, а чланови Главног одбора угледни српски интелектуалци. Затим је услједила обнова рада “Просвјете” у свим општинама у БиХ, а у њеном развоју од првог дана учествовала је плејада великана чија се имена никада не смију заборавити. Тада је усвојен нови статут којим су уређени организација, програмски циљеви, задаци и садржај дјелатности друштва. Међу основним циљевима и задацима истичу се: проучавање историје и живота Срба, проучавање и његовање српске културне баштине, организовање и подстицање научног, умјетничког и књижевног рада, издавање публикација, популарисање књиге, чување језичког идентитета српског народа заснованог на вуковској традицији, његовање успомена из прошлости Срба, давањем иницијатива и помагање у отварању музеја, подизању споменика и давању назива градовима, насељима, улицама, трговима и установама, оснивању културно-умјетничких друштава, као и његовање сарадње са институцијама Српске православне Цркве која је камен темељац за очување идентитета српског народа.

Са свечаности обиљежавања 110 година “Просвјете” у Билећи

А међу најважнијим задацима Просвјете истиче се “брига о ћириличном писму, чија је азбука универзум, а свако слово културни споменик”, како је рекао академик Матија Бећковић.

Захваљујући њеним оснивачима, данас на 110-ти рођендан СПКД “Просвјета” може са поносом да шири српску националну мисао, да служи науци и култури, да школује ђаке, издаје књиге, отвара читалице и библиотеке. И данас се потврђују ријечи др Владимира Ђоровића објављене у “Босанској вили” 30. августа 1912. године, поводом обиљежавања десетогодишњице друштва: “Стварање “Просвјете” био је најсвјетлији моменат у јавном животу БиХ јер,

то није установа једног мјеста, једне врсте и једне генерације, него трајно попрштје рада за све благородне духове са најширим циљевима какви се уопштје могу замислити у људском дјеловању”.

Данас на просторима свих српских земаља постоји и успјешно ради велики број одбора друштва, а тренутно “Просвјета” има 43 одбора у БиХ, Србији, Црној Гори, Канади. На задовољство српских патриота у Аустрији 21. маја 2011. године у свечаној сали Бечког универзитета основано је СПКД “Просвјета” за Аустрију.

“Просвјета” у Вишеграду

Између два свјетска рата у Вишеграду је постојао и дјеловао пододбор “Просвјете”, који је помагао развој културе и просвјете на територији среза, а стипендирано је и неколико ђака и студената на школовању у Сарајеву и Београду.

СПКД “Просвјета” Вишеград

Просторије СПКД “Просвјета” налазиле су се у згради Соколског друштва (зграда иза школе “Иве Андрића”), гдје су се окупљала и радила сва значајна српска друштва: “Просвјета”, Коло српских сестара, Соколско друштво.

Зграда и данас постоји и у власништву је Српске православне Цркве.

СПКД “Просвјета” у Вишеграду је обновљена 18. маја 1991. године и данас наставља своју племениту културно-просвјетну мисију.

Дијана Инђић-Милошевић, проф.

Иницијатива СПКД “Просвјета” Вишеград

ВРАТИТИ ПРЕФИКС “СПОМЕН” ВИШЕГРАДСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Предсједништво Општинског одбора Српског просвјетног и културног друштва “Просвјета” Вишеград, на сједници одржаној 13. новембра, једногласно је усвојило иницијатива о покретању процедуре за преименовање *Народне библиотеке “Иво Андрић”-Вишеград у Спомен библиотеку “Иво Андрић” - Вишеград.*

По ријечима предсједника вишеградске “Просвјете”, Данке Митровић, иницијатива је упућена оснивачу ове јавне установе културе, Скупштини општине Вишеград, начелнику општине Вишеград, централу “Просвјете” Републике Српске, те вишеградској библиотеци.

-Покрећући ову иницијативу, жељели смо да се у години великог јубилеја - 120 година од рођења најпознатијег Вишеграђанина, једног од најистакнутијих српских књижевника и нобеловца, Ива Андрића, ода почаст великану писане ријечи, а нашој библиотеци дода епитет спомен библиотеке, по чему би се издвајала од осталих, јер је у њој одавно уређено посебно одјељење у коме се чувају бројне књиге, записи и фотографије чувеног нобеловца, појаснила је Митровићева.

Она је подсетила да је вишеградска библиотека од 1953. до 1994. године била спомен библио-

тека “Иво Андрић”, када је административним пре-регистрацијама избачен префикс “спомен”.

Вишеградска “Просвјета” је локалним властима Вишеграда препоручила да се интензивније ради на изналажењу адекватнијег простора за библиотеку, због повећаног књижног фонда и све бројнијих посјета туриста и љубитеља Андрићевог књижевног дјела.

Делегирања и именовања

На сједници предсједништва Општинског одбора Српског просвјетног и културног друштва “Просвјета” Вишеград, у Главни одбор “Просвјете” делегирана је Данка Митровић, предсједник Вишеградске “Просвјете”, а у Надзорни одбор Стојка Мијатовић.

Умјесто Милана Шушњара у предсједништво Општинског одбора “Просвјете” кооптирана је Мирјана Продан, а за делегате скупштине “Просвјете” Републике Српске именовани су Данка Митровић, Дијана Инђић-Милошевић и Радоје Тасић.

На сједници је договорено анкетирање јавних и културних радника Вишеграда у вези са програмским активностима “Просвјете”.

Славко Хелета

Млади читаоци у спомен одјељењу Ива Андрића

ПОДСЈЕЋАЊА

Прича о вишеградским Јеврејима

ОСТАВИЛИ ЗНАЧАЈАН ТРАГ

Према подацима “Босанског гласника” из 1908. године у Вишеграду је живјело 177 Јевреја, а када су уз сефарде почели долазити и ашкенази тај број је 1910. године достигао 256, да би се 1940. године број смањио на 110.

Међутим, према подацима са којима је располагао Иво Андрић и које је користио у својим дјелима, посебно у роману “На Дрини ћуприја”, Јевреји су у Вишеград почели да се досељавају у 16. вијеку, са почетком градње старог моста.

Проф. Дивна Васић

Професор Дивна Васић, која се већ неколико година бави овом тематиком каже да су ови подаци вјероватно тачни јер су Андрићу биле доступне многе архиве, као што су истамбулска, бечка, париска и венецијанска, у којима постоји велики број података везаних за Вишеград.

У свом истраживању Васићева је дошла до података да се сефардски, односно шпански Јевреји у Вишеграду први пут појављују у 19. вијеку, да су дошли из Сарајева и углавном су се бавили разним занатима.

Породица Целермајер

Доласком Аустроугарске на ове просторе досељава се и велики број Јевреја-Ашкеназа и то углавном из Пољске, Чешке, Њемачке, Мађарске и један мањи број из Молдавије.

Ашкенази су захваљујући свом европском образовању врло брзо почели да се богате бавећи се углавном хотелијерством, фотографисањем и прерадом дрвета, а један број њих су били и инжењери који су радили на изградњи жељезничке пруге.

Успјели су да унаприједи живот у Вишеграду и према Андрићевим ријечима “тек тада је Вишеград од једне турске касабе постао мјесто подношљиво за живот”.

“Овај период се сматра златним добом вишеградске вароши јер су новац и злато кроз касабу текли у великим количинама” истиче професорица Васић и додаје да се чак и Андрић за оних девет година живота које је провео у Вишеграду дружио са доста Јевреја који су и касније остали његови велики пријатељи.

Кроз Андрићева дјела провлачи се велики број ликова који су били Јевреји и према ријечима професорице Васић сви ти ликови су били стварни.

То се првенствено односи на чувену Лотику Целермајер из романа “На Дрини ћуприја”.

Лотика Целермајер

Васићева прича да се Лотика у Вишеград доселила из Пољске, али да се о њеном животу тамо мало зна.

“Зна се да је рођена 1860. у Кракову. Једна грана породице Целермајер се доселила у Вишеград и то је та Лотикина страна. Са њом су дошли њене сестре Дебора, коју Андрић такође помиње у роману и Аделаида, те њихов зет Цилер, односно Целер. Лотика је у Пољској као веома млада остала удовица и онда је са породицом кренула у “обећану Босну”. У Вишеграду су Лотика и њен зет

Цилер 1905. године купили хотел од једног сарајевског трговца, а који су до тада водили под закупом” истиче Васићева.

Лотикин гроб на Околиштима

Прије двије године Вишеград је посјетила Марлена Целермајер која је Лотикина праунука. Приликом посјете она је професорици Дивни показала документ по коме се у грунтовним књигама хотел у Вишеграду још увијек води на име Лотике и њеног зета Цилера.

*Некада Лотикин хотел
пored Старог моста у Вишеграду*

Овај хотел се и данас налази у Вишеграду у непосредној близини моста Мехмед паше Соколовића.

Лотика је у Вишеграду провела 58 година и умрла је у 78-ој години живота, 13. фебруара 1938. године. Сахрањена је у јеврејском гробљу на Околиштима изнад Вишеграда.

Лотику је сахранио последњи Јевреј који је сахрањен у том гробљу Аврам Романо Мамић 1985. године. Његова супруга Букица Романо данас је једина жива Јеврејка на подручју од Зворника до Вишеграда.

Као и многа друга гробља и ово на Околиштима има своју легенду и чува многе тајне.

Мало је познато да је у овом гробљу сахрањена Јеврејка под презименом Рајнер, иначе познатија као Рифка у Андрићевој приповјетци “Љубав у Касаби”.

Наиме, млада Рифка се у вријеме Првог свјетског рата заљубила у српског официра који јој је уз-

вратио љубав. Међутим Рифкин отац, стари Рајнер ту љубав није подржавао јер је за њега у то вријеме то била брука и својој кћерки није могао да опрости ту љубав.

Несрећна Рифка је, да би ријешила бруку али и несрећну љубав, скочила са старе ћуприје у Дрину и тако окончала свој живот.

Сахрањена је на гробљу на Околиштима, али одвојена од других, јер тако налажу јеврејски прописи. Њен гроб и данас је издвојен, па посјетиоци кажу како Рифка мирно почива усамљено.

*Јеврејска синагога -
данас зграда Борачке организације*

О некадашњем животу Јевреја у Вишеграду свједочи и зграда у којој се данас налази општинска Борачка организација, а у којој је некада била јеврејска синагога која је саграђена 1905. године.

За ову синагогу у то вријеме говорило се да је једна од најљепших, ако не и чак најљепша у Босни и Херцеговини.

У Другом свјетском рату Нјемци су храм потпуно срушили и користили га као магацин за храну да би на крају од њега направили коњушницу.

Већи број старих кућа и зграда које се налазе у вишеградској главној улици, према ријечима Дивне Васић, је припадало Јеврејима, али им је имовина након рата национализована.

Нешто старији Вишеграђани сјећају се и јеврејских назива неких улица. Тако је до прије почетка последњег рата улица која се налази у центру града носила назив “Аврама Папе”, а данас је “Косовска”, док је угао главне улице Краља Петра Првог и улице Друге Подрињске бригаде некада називан “Барухово ћоше”.

Милица Кусмук

У Фочи коначно обновљена запуштена вила породице Хаџивуковић

“ДУБРОВЧАНКИ” ВРАЋЕНА ЉЕПОТА

Дубровачка кућа старосједилачке породице Хаџивуковић, која је за вријеме владавине Аустроугарске била једна од првих и најљепших српских кућа у центру Фоче, поново се поноси и истиче својом љепотом.

Завршена је њена санација, заштићена је од даљег пропадања и полако јој се враћа стари сјај који је имала прије скоро више од двије стотине година.

На спасавању “лијепе Дубровчанке”, како су звали ову кућу, ангажовани су радници предузећа “Извор” коме ово здање и припада, као и радници предузећа “Конструктор”.

Кров је реконструисан, урађена је нова фасада, поправљени прозори, а није нарушена аутентичност куће. Унутра се ради плочник и још траје уређење. Засад је одрађен велики дио посла и поносни смо што смо овакву грађевину заштитили од пропадања - каже в.д. директора предузећа “Извор” Фоча Александар Голијанин и додаје да је досадашња вриједност радова износила 26.000 марака. За које ће се сврхе даље користити “Дубровчанка” Голијанин није могао да прецизира.

Будућа намјена

Наш циљ је био да је спасемо да се не уруши, вратимо јој стари сјај и оспособимо за кориштење.

За шта ће се она даље користити, одлучиваће нова управа и нови општински органи - рекао је Голијанин и додао да би ускоро требало да буду завршени и унутрашњи радови чиме ће бити заокружена њена обнова.

Дубровачка кућа годинама је зјапила празна, а представљала је ругло града. Коначно је дочекала бољу судбину.

Коначно споменици културе добијају пажњу јавности, а дуго су били потпуно занемарени. Било би лијепо да се обновљена кућа користи за галерију, атеље или у друге културне сврхе - рекла је куратор музеја “Стара Херцеговина” у Фочи, Драгица Ђурчић.

Историјат

Нико Хаџивуковић, први власник дубровачког здања, послом је често одлазио у Дубровник, па је кућу подигао у истоименом стилу, а на њеној градњи били су ангажовани и мајстори из тог града. Због свега тога народ је прозвао “Дубровачком”. Кућа је у власништву старе фочанске породице Хаџивуковић била све до педесетих година прошлог вијека, када је Ников насљедник Милан продао стамбено-комуналном предузећу “Извор”.

Радмила Ћевић

“СОКО” КРАТКА ПРИЧА

Резултати “Соколовог” Васкршњег конкурса за кратку причу на тему “ХРИСТОС ВАСКРСЕ” за 2012. годину

ПРВА НАГРАДА НЕВЕНКИ ПЈЕВАЧ

На Шести Конкурс “Сокола” за кратку причу на тему “Христос Васкрсе”, који је расписан 15. фебруара 2012 године, пристигла су 24 рада. Мањи број радова је промашио тему, а стигла је и једна пјесма.

Радови су пристигли са простора Србије, Републике Српске и Црне Горе, што потврђује да је овај конкурс, који проводимо шесту годину заредом, све признатији међу посленицима писане ријечи.

У цјелини гледано квалитет пристиглих радова је на завидном нивоу, а посебно истичемо велики напредак аутора са подручја Вишеграда и сусједних општина.

Након прегледа приспјелих радова жири редакције часописа “Соко” прогласио је најуспјешније ауторе кратких прича:

Невенка Пјевач - прва награда на Соколовом конкурс

ПРВО МЈЕСТО и новчана награда од 200 марака припало је аутору приче “Дата реч” - НЕВЕНКИ ПЈЕВАЧ, вјероучитељу из Новог Београда. Прича “Дата реч” је пристигла под шифром “Јустин”.

ДРУГО МЈЕСТО и новчана награда од 100 марака припало је аутору “Васкршње приче” - СЛАВИЦИ ГАРИЋ, књижевном ствараоцу из Вишеграда. Ова Васкршња прича је пристигла под шифром “Душица”.

ТРЕЋЕ МЈЕСТО на овогодишњем конкурс “Сокола” за кратку Васкршњу причу на тему “Христос Васкрсе” и новчана награда од 50 марака припало је ДРАГАНУ СТАЈШИНУ, студенту

Православног Богословског факултета “Свети Василије Острошки” из Фоче. Прича је пристигла под шифром “Одигитрија”.

Славица Гарић - друга награда на Соколовом конкурс

Поред три награђене Редакција “Сокола” похваљује пет аутора квалитетних кратких прича:

4. Шифра “Авва” - “Васкрсла из Мртвих”, аутор Невенка Пјевач - Нови Београд.

5. Шифра “Расаници” - “Тајна је старија од истине”, аутора Радисава Машића, професора свјетске књижевности, публицисте и новинара из Фоче.

6. Шифра “Степа 11” - “Падобран оца Николаја”, аутор Даниел Кузман из Батајнице, прошлогодишњи побједник “Соколовог” конкурса.

7. Шифра “Ћелијски” - прича “Неочекивани Васкршњи гост”, аутора Невенке Пјевач из Новог Београда.

По оцјени Жирија редослијед осталих Васкршњих прича је слиједећи:

8. Шифра “Равна Гора”, прича “Христос Воскресе, тата...”, аутор Љиљана Браловић из Прањана.

9. Шифра “Јана”, прича “Црвено јаје боје каме- на маминог прстена”, аутор Драгана Ђурковић-Тошић из Чачка.

10. Шифра “Сунцокрет”, прича “Не живи се једном”, аутор Наташа Хелета, студент из Вишеграда.

Архимандрит Јован Гардовић - бесједа на Васкршњој академији у манастиру Добрун

11. Шифра “Степа 11”, прича “Јово”, аутор Даниел Кузман из Батајнице.

12. Шифра “Херцег”, прича “Христос Васкрсе”, аутор Радосав Ђурковић из Никшића.

13. Шифра “Дубоко плаветнило”, “Прича о војнику”, аутор Радомир-Рашо Јагодић из Рудог.

14. Шифра “Либеро 2”, прича “Ускрс у Београду”, аутор Слободан М. Стефановић из Београда.

15. Шифра “Када су темељи куће од среће и зидови се смеју”, прича “Васкрс”, аутор Јована Лазаревић, село Ресићи (Лазовићи) код Рудог.

16. Шифра “Степа 11”, прича “Девојчица са белом капицом”, аутор Даниел Кузман из Батајнице.

Млади Соколови глуми из Добруна

17. Шифра “Талија”, прича “Христос Васкрсе”, аутор Милица Мима Дмитривић из Чачка.

18. Шифра “Слуга Божији”, прича “Христос Васкрсе”, аутор Милан Ђорђевић из Врања.

19. Шифра “Инга Декер”, прича “Христос Васкрсе”, аутор Наталија Коџић из Ниша.

20. Шифра “Туге пролетње”, прича “Христос Васкрсе”, аутор Стеван Шарчевић из Суботице.

21. Шифра “Сали Пирсон”, прича “Кућа”, аутор Анастасија Коџић, ученица средње умјетничке школе из Ниша.

22. Шифра “Свети Стефан”, “Васкршња прича”, аутор Богдан Томић, Православни Богословски факултет у Фочи.

23. Шифра “В.Ђ.”, “Васкршња прича”, аутор Весна Ђурђић из Добоја.

24. Шифра “Јефимија”, прича “Воденица”, аутор Јефимија Коџић, студент примјењене умјетности из Ниша.

У Добрунској Ријеци, 15. априла 2012. године
Жири за “Кратку Васкршњу причу”

1. Монах Серафим, предсједник,
2. Александар Савић, члан,
3. Славко Хелета, члан

Васкршња академија у манастиру Успења Пресвете Богородице у Добруну

Прва награда на шестом конкурс за кратку Васкршњу причу, часописа за духовну и културну просвету "Соко" из Добруна код Вишеграда, за 2012. годину

НЕВЕНКА ПЈЕВАЧ,
вјероучитељ из Новог Београда

ДАТА РЕЧ

Млада послушница је без даха дотрчала до врата игуманијине келије.

- Мати, мати ... Праштајте мати и благословите.

- Реци сестрице - мирно јој одговори мати Февронија, игуманија славне Пећке патријаршије.

- Имамо госта.

- Добро чедо. И раније смо имали госте, па се нису овако најављивали - благо је укори игуманија.

- Дошао нам је Адем Ругова.

- Тако - изненађено изустри игуманија.

- Чека на капији. Тражи вас мати.

- Шта ли опет спремају? - замишљено се запита она. - Па баш данас, на овај велики празник? Иди, уведи га.

И пожури млада послушница да изврши речи игуманијине, опет све трчећи. Убрзо се заједно са њом појави висока старина. Мршав, са дугим брковима. У традиционалној шиптарској ношњи. Са белом капицом на глави. Као изашао из неких далеких прохујалих времена. На вратима келије достојанствено га дочека игуманија.

- Тунга тјета (алб. добар дан) мати - рече прво Адем. - Христос воскрес!

- Ваистину воскрес - изненађено му одговори игуманија. Уђи Адеме.

И старина ћутећи уђе у келију и остаде да стоји поред игуманијиног стола.

- Седи, Адеме - рече му мати благо. - Којим добром? Дуго се нисмо видели!

- Има пет година мати!

- Знам веома добро. Какав си са здрављем? Како су у кући?

- Хвала на питању мати. Ја сам увек здрав. А због овог другог сам и дошао код тебе - рече он одмах прелазећи на разлог свога доласка.

- Реци - у себи осетивши олакшање мати игуманија са пажњом очекиваше његове речи.

- Ти знаш веома добро мати да је моја породица пре више од три века дала бесу да ће чувати и штитити овај манастир. Пет је генерација војвода Пећке Патријаршије из породице Жуја Ругове. Ја сам шести.

- Познато ми је, али ...

- Знам мати. Прекршили смо то пре петнаест година. Шејтан је ушао у народ и моја породица је прегрешила. Покушао сам да кажем синовима да се задата реч мора испунити. Нису ме послушали.

- Гледала сам на телевизији твога најмлађег сина како на крову једне Цркве кида и руши Часни Крст.

- И ја сам гледао и знао да неће на добро то да изађе. Чула си сигурно да је после тога погинуо.

Нагазио на мину. Све га је разнело - тихим гласом у коме се осећала туга једва је изустри старина.

- Жао ми је. Искрено - благо му рече мати игуманија.

- Није то била једина несрећа. Онда одједном умро мој најстарији син Бериша. Срушио се као свећа. Кажу срце. Други је изгубио разум после рата. Ко зна шта је све радио, видео. Бог ће га знати. Четврти син после једне свађе уби комшију. Морао је да бежи. Тражили су крв. Унук сам послао за њим, да их склоним од освете. После четири године остадох без одрасле мушке главе у кући. Најстарији унук пре две године напуни осамнаест. Тада удари тешка болест на њега. Никакви лекари нису могли да му помогну. Синоћ сам тражио да се састане Веће стараца. Рекао сам им: Дајем бесу за манастир. Ко прекрши моју реч, тражићу крв од њега. Ћутали су. Знали су шта ми се догодило. Данас сам дошао код тебе мати да ти то кажем. Да сте од данас мирни. Ја поново преузимам задату реч мојих праотаца.

- Хвала Адеме. Чудом смо се чудили све ове године шта се све догодило код наших најближих комшија. Некако ми је, из срца ћу ти рећи, било најтеже када чујем шта је са тобом и твојима било.

- Хвала мати. А сада идем. На гробље. Да сахраним најстаријег унука.

- Господе, каква несрећа! Нека те Бог укрепи и да снаге да издржиш. А од нас, нека ти је од Бога просто.

Пролазећи са старим Адемом кроз манастирску порту мати наиђе на средовечну монахињу. Угледавши старину, она се трже као да је нешто ошину, али брзо спусти поглед и склони се у страну. Адем је погледа и као да га нешто пресече.

- Милице, јеси ли то ти?

Монахиња ћуташе погледа упереног у земљу.

- Ма ти си! Познао бих те међу хиљаде. Ја сам - чика Адем.

- Нема више Милице. Умрла је - тихо прозбори она не дижући поглед. - Магдалена ми је име. Праштајте.

И поклонивши се, она се тихо удаљи.

- Знао сам јој породицу. Одавде су. И они несрећни као и ја.

- Мужа су јој убили Албанци. Њу су мучили. Једва је живу главу извукла. Само једног сина има. Благомира. И он је овде код нас ... Ено га, код манастирског зида.

И мати показа на високог, црпурастог момчића, који се, радосно се смејући, куцао васкршњим јајима са манастирским гостима. Адем га погледа и нешто му задрхта око срца. Зачуди се и сам томе. А онда, одмахнувши руком рече мати:

- Нећу га сада ометати. Има времена, упознаћемо се.

Од тога дана прошло је девет година. Адемова реч била је закон за остале сроднике. Престадоше

напасти и искушења која је манастир до тада имао. Старина је редовно обилазила мати игуманију. За сваки Божић и Васкрсење Господње он би долазио са богатим поклонима за манастир и монахиње. Посебно му је за срце прирастао млади Братомир и често би са њим после посете мати игуманији, остајао у присном разговору. Ускоро му је он постао разлог да и чешће посети Патријаршију.

Једне ноћи, на капију његове куће неко закуца. Најмлађа снаја отвори са страхом и угледа непознатог младића са кукуљицом на глави.

- Деда Адема зову хитно у манастир.

Брзо се старина спреми и изашавши пред капију у маскираном мушкарцу препозна Братомира.

- Нешто се десило? Реци!

- Мати те зове. Хитно!

И њих двојица под окриљем мрака брзо пређоше пут до манастира. Мати је чекала, пред конаком.

- Опрости што те у глуво доба ноћи узнемиравам. Изгледа да се код нас око Васкрса увек нешто дешава. Ето спремамо се за сутрашњу Литургију, али васкршњу радост помути нам ова невоља. Видећеш и сам ... Братомире, пођи и ти са нама.

И њих троје хитро успевши се уз степенице, прођоше ходником до претпоследње монашке келије. Отворивши тихо врата, мати их уведе и Адем угледа постељу и на њој добро знани лик некадашње Милије, а сада Магдалене.

- Милије - оће се Адему из груди. Опрости ... Не могу да се навикнем. Није ти добро дете моје?

- Чика Адеме, тражила сам вас - једва изустити болесница. - Господ ме зове себи. Моје се муке завршавају ноћас.

- Немој тако. Оздравићеш. Биће ти боље - покуша да је оснажи старина.

- Немам више времена. И зато вам морам рећи све - отпоче она. А онда, као да прикупља последњу снагу отпоче. - Сећате се кад је настао раздор међу Србима и Албанцима? Мој Милорад није хтео да избегне. Рекао је - знамо се толике године. Добре смо комшије. Неће бити ништа. Преварио се. После недељу дана, једне ноћи неко залупа на наша врата. Устрашила сам се. Милорад отвори - кад твој најстарији син, чика Адеме. Бериша. Са још неким људима. Одахнем помисливши, добро је да је он, да није неко други. Као деца чак смо се и погледавали и знам да ме је некако посебно волео. Погледам у њега али - не препознајем га. Од беса лице му је било искривљено. Повика.

- Одлазите одавде. Ово није ваша земља. Наше је све ово.

- Полако Бериша - покуша Милорад. - Знамо се толике године... али не доврши реч, јер Бериша скочи са ножем у руци и забоде му га у груди. Крв шикну на све стране. Занемела сам. Само сам помислила - ово је крај. Добро је да деца нисмо имали. Да не гледам како и њих кољу. Али ту се не заврши мој јад. Јер пошто уби Милорада, Бериша скочи према мени, одгурну ме и баца на под. А онда поче моја мука. Само сам окренула главу да не гледам његово ознојено, дивљачко лице наднесено

над мојим. Када заврши свој гнусни чин, устаде и погледа према мени.

- Тако. Ово ће Шкија (алб. погрдан назив за Српкиње) запамтити док је жива. Да се зна ко је овде газда!

А онда окренувши се избаца све напоље. Остала сам тако лежећи не знам колико времена. Погледа упртог у мртвог Милорада који је лежао у локви крви. Негде пред зору устала сам, изашла на врата и у кућном дворишту ископала раку. Ту сам покопала мога Милорада. На његовој земљи коју је крвљу својом залио. Онда сам бацила бакљу на кућу. И не окрећући се, док је све горело, отишла сам право у манастир.

- Несрећни мој син, шта учини од твога живота?! - зајеца Адем. - Опрости мени бедном што од мога семена учини ти се толико зло - клечећи на коленима поред њене постеље молио је старина.

- Није ово крај - уздахну сиротица. - После неког времена сазнала сам да сам благословена. Одмах сам схватила чије је дете. Прва ми је мисао била да га убијем. Да га уништим. Да га нема. Али, Бог ми је помогао да схватим. Да ми је он послао нови живот. И тако - родио се дечак. Дала сам му име Братомир. Он је граница између два света - нашега и нашега. Он је твој. Твоја крв. Ја сада одлазим. Хоћу да носи презиме мога вољеног Милорада. Да се и њему семе не затре. Ето, рекох ти. Богу га поверавам и теби чика Адеме.

Занемео, клечећи на коленима пред постељом, тихо је јецао стари Адем Ругова молећи самртницу за опроштај у име покојног сина и своје, љубећи њене већ охладнеле руке. А она полако окренувши главу ка њему, још једном са последњим издахом изговори:

- Праштај и ти мени чика Адеме. Слава Богу на свему. Христос ваистину воскрес!

- Упокоји се - тихо прилазећи рече игуманија, пошто јој заклопи очи. - Тежак јој је живот био. Несрећа велика. Мржња још већа. Али Господ јој може и посла јој трпљење и праштање. И ево, упокоји се на наш највећи празник, празник новог живота. Покој јој души и нека јој Господ подари рајска насеља.

Стари Адем окрете се и погледа у правцу младића који је стајао поред улазних врата сагнуте главе. По његовом држању знао је да му је мајка одавно све испричала. Пришао му је и загрлио га плачући.

- Сине мој... Сине мој - биле су једине речи које је могао да изговори, док су му се старачка рамена тресла од незадрживог плача.

Прошло је од тада неколико година. Кроз капију манастира полако је пролазио престарели Адем Ругова придржаван испод руке од два своја унука. Ишли су на Васкршњу Литургију. Служио је отац Макарије.

- Видиш сине. Ово је отац Макарије. Некада Братомир. Приђи и пољуби му руку. Узми благослов од свога стрица. Док си жив то да памтиш. И деца својој да пренесеш. Да смо везани. Крвљу. Од сада па до века.

РЕПОРТАЖНИ ЗАПИС

У комплексу „Андрићграда“ ничу планирани садржаји

ПОСЈЕТИОЦИ СЕ ВЕЋ ОДОМАЋИЛИ

Иа Видовдан ове године, навршило се тачно годину дана од како је прослављени српски режисер Емир Кустурица почео да гради Андрићград на простору некадашњег Спортског центра „Ушће“ у Вишеграду.

Свечано и у присуству бројних културних и политичких званица Републике Српске и Србије ова годишњица је обиљежена пригодним културно уметничким програмом.

Тог дана отворен је Трг Николе Тесле, а на њему споменик нашем књижевнику и нобеловцу Иви Андрићу.

Од тог свечаног отварања Андрићграда је за посјетиоце, током лjeta ограничено, а потом отворен, са завршетком нових садржаја.

Са радом је почео биоскоп који има три сале (велика од 200 и двије по 100 мјеста), отворена је кафана „Гоја“ као и књижара „Или-или“ у склопу које се налази и велики избор вина, јер по Кустуричиним ријечима „књига и вино не могу једно без другог“.

Вишеграђани али и многобројни туристи скоро свакодневно сада могу да прате пројекције најновијих свјетских филмова, посјеђују књижевне вечери и свраћају у градску кафану или да посјете галерију слика.

Како је најавио славни редитељ ускоро ће са радом почети пекара и пивница, као и продавница сувенира, а пословне просторе закупују банке и приватни предузетници.

Од како је почео да се гради, Андрићград су посјетили многи политички званичници, домаћи и страни амбасадори, министри и државници.

Велики одјек у јавности имао је састанак везан за рад Андрићевог Института коме су, између осталих присуствовали министар науке

и технологије Републике Српске Јасмин Комић и познати историчар и аналитичар из Београда, Чедомир Антић, иначе будући директор овог Института.

Према Кустуричиним плановима овај Институт би требао да окупи најумније и наутицајније припаднике српског народа, као први пројекат који настаје инспирисан литературом и укупним дјелом великог књижевника и нобеловца Иве Андрића, уз финансијску подршку влада Србије и Републике Српске.

У току је испуњавање правне процедуре којом ће бити одређен начин рада, управљања и финансирања Андрићевим институтом. Оно што је већ извјесно у њему ће 30. јуна 2013. године бити одржан велики симпозијум о улози и значају „Младе Босне“, организације чији су чланови учествовали у припреми и организацији Сарајевског атентата 1914. године.

То ће бити централна културна установа „Андрићграда“ чији ће директор бити Чедомир Антић, истакао је том приликом Кустурица.

Министар науке и технологије Српске Јасмин Комић рекао је да ће ово министарство учинити све што је потребно да ова зграда до јуна наредне године буде у функцији.

Кустурица је, такође, најавио да ће се у тој згради од наредне године свечано додјељивати новчане награде великог износа за најуспјешније књижевнике свесловенских земаља.

Заједничка оцјена учесника овог састанка, али и других званичника је да ће „Андрићград“ значајно допринијети развоју културе, науке и умјетности у Републици Српској, те унаприједити туристичку понуду Вишеграда, Републике Српске и региона.

Милица Кусмук

Репортажни запис из Коритника код Вишеграда

ОДМОР УЗ МИРИС ДУЊА И ТАМЈАНИКЕ

Бране Грујић из села Коритника дио пензије је зарадио радећи у Аустрији, као и многи његови земљаци из питоме вишеградске Жупе.

Туђина му је само још више будила љубав према родном селу, одакле се назире љепотица Дрина и обриси града у долини.

Уз “прнчење” код аустријских газда градио је нову кућу и окућницу у Коритнику, а кад је поштар донио прву пензију Бране се обрео код ње, и, у свом “рају од дворишта”, како воли рећи.

Позна јесен је помало нарушила изглед овог необичног дворишта у коме је вриједни домаћин све саградио својим рукама.

Окућницу красе столови од дрвета, камена и стакла.

Дрвени мостић, мало језеро у коме се прђакају рибе, прастари бунар у новом руху, и прави мали кутак за дјецу са љуљашкама, пијеском и играчкама.

“Моји гости посебно воле овај сто од камених плоча који сам поставио на природној стијени у дворишту висине 1,5 а површине три метра квадратна. Гране младог ораха наткривљују дио стијене и стола па је милина лети ту сједити и слушати виолине црвчака, ћука у брдима или крекетање жаба у оближњој бари”, пјеснички је расположен Грујић.

Грујића Вишеграђани познају као великог хуманисту.

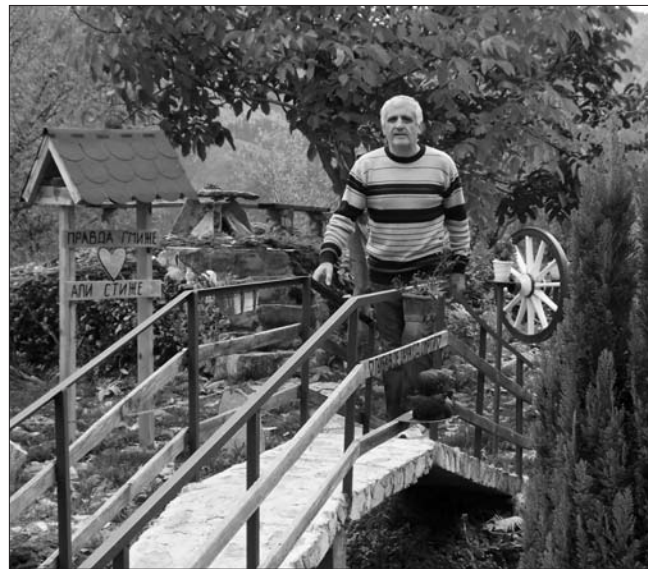
Њему није било тешко да из Аустрије дође у Вишеград како би помогао неком сиромашу “ који за Божић једе само пржени лук”, оцу чије дијете мора на операцију, а нема новца за њу или неком коме су због неимаштине “исјекли” струју, а ни хљеба нема да отхрани болесну кћерку.

“Прискакао сам у помоћ таквима онолико колико сам могао и био срећан кад је помоћ имала ефекта и дошла у праве руке. Често су се мојим хуманитарним акцијама придруживали и наши земљаци”, прича Бране.

Овај вриједни и хумани човјек није дуго уживао у пензионерским данима у свом рају јер је изненада доживио два срчана удара.

“Љекари су ми спасили живот, али сам док сам се опорављао у болници мислио да се за моје оздрављење моле Богу сви они којима сам на неки начин помогао. И оздравио сам, опоравио се, вратио у мој родни Коритник, а понекад “тркнем” на кратко и у Аустрију јер сам се и тамо скућио”, додаје Бране.

Тежак рад у туђој земљи и мало времена за дружење Бране као да сад жели да надокнади.

Скоро сваки дан у његовом дворишту, ураслом у цвијеће и украсно биље али и стабла шљива, крушака, јабука, грожђа тамјанике и дуња, чији плодови маме и сад са грана, долазиле су комшије и пријатељи.

На каменом узвишењу за каменим столом млади су се забављали уз гитару, а под наткривеним клупама су старији пијуцкали ракију препеченицу, мезили пршуту, бистрили политику или говорили о овој неродној и сушној години какву овај крај није запамтио.

Радослав ТАСИЋ

Горан Крлић није заборавио коријене и родну Татиницу код Рогатице

ГЛАВА У ТУЋИНИ, СРЦЕ И ДУША У ЗАВИЧАЈУ

Када се Горан Крлић (45) као двадесетогодишњак празних цепова и само са дипломом пољопривредног техничара без да на искуства отиснуо у бијели свијет, родном селу Татиница у кањону Дрине на лијевој обали која припада Рогатици није рекао збогом, него довиђења.

Иако је породично гнијездо свио у аустријском граду Штајер и постао познат, где чуда, у грађевинарству, он редовно, најмање два пута годишње долази у Татиницу па за њега комшија Десимир Шаренац из сусједног Старог Брода каже да је главом у туђини, а срцем и душом у завичају.

Село Татиница у кањону Дрине

Посјета родном селу, које као и многа друга све више биолошки нестаје, Горан је повећао након што је 2008. године у сусједном Старом Броду почело да се гради спомен-обилежје у знак сјећања на 6000 убијених Срба, априла 1942. године од стране усташа.

Горан никад у завичај не долази празних руку. Доносио је и доноси не само својим најближим него и селу, али и Одбору за изградњу спомен-обилежја у Старом Броду. Само за иконостас и фрескописање у спомен-капели његов прилог износио је 2100 евра.

- Није то само моја заслуга. Помогли су ми и земљаци који као и ја живе и раде у Аустрији. Споменућу само неке: Драган Илић из Прелова, Бране Божић из Блаца, Милосав Гавриловић из Коритника, сви из околине Вишеграда, Радојица и Душан Јокановић са Бабљака код Борика и још доста других. И не само овом приликом, прича Горан.

Уз спомен-обилежје у Старом Броду, додаје овај гастарбајтер, посебно сам се обрадовао изградњи пута Старогорске стијене – Стари Брод. На томе сам пуно захвалан Шумском газдинству Сјемећ и свим запосленим у овом колективу, од директора до последњег радника.

- Тако ће се ускоро овим путем и моја Татиница повезати са Борикама и Рогатицом, а не да идемо уз Дрину и преко Вишеграда, како

смо чинили од памтивијека, или пјешице, козијим стазама, до Борика и даље аутобусом, ако га утрефимо, наглашава Крлић.

- То ће бити и почетак препорода и мог завичаја, казује он. Изградњом пута и са рогатичке стране очекујем да на мјесто гдје је на најсвирепији начин уморено преко 6000 Срба са боричког платоа, Романије, Хан-Пијеска и Олова, чешће долажење њихових потомака и осталих поштовалаца. Надам се доласку и дијела посјетилаца Вишеграда и његових знаменитости који у једном кругу могу проћи шумама Сјемећа, одморити се на Борикама и разгледати чувену ергелу коња, а онда доћи у Стари Брод и моју Татиницу, гдје је најшири дио језера укроћене Дрине до Бајине Баште и језером натраг у Вишеград.

- Очекујем и да ће се наћи неко да и на овој, нашој, рогатичкој страни подигне пригодан угоститељско-туристички објекат. Прва викендица већ је изграђена, а расте интерес и за градњу нових. Промијениће се квалитет живота ово мало житеља у мојој Татиници и Старом Броду, који је, име му казује, некад имао своје бродове или био пристаниште за њих, па што не би био и у овим нашим временима. Томе ћу и ја допринијети уз једно или више пловила за крстарење језером укроћене Дрине, обећава Крлић.

Успјешна каријера

Горан је вриједан човјек. Иако је у Аустрију 1988. дошао као пољопривредни техничар, први његов посао био је у угоститељству. Конобарисао је годину-двје, а онда прешао у грађевинарство. Почео је као физички радник да би временом догурао до власника фирме која ужива велики углед, не само у граду Штајер, него и цијелој покрајини. Добива посао и у конкуренцији са познатим аустријским фирмама. Има, казује, доста пријатеља. До сада је као кум вјенчао седам брачних парова и крстио 13 кумчади.

Сретен МИТРОВИЋ

Запис из Доњих Цикота код Рудог

ФАРМА КОЗА УНОСАН ПОСАО

Радојко Станић из села Доње Цикоте једини је сточар на територији општине Рудо који је власник фарме алпских коза.

У торовима, штали и у авлији Радојко и његова супруга Светлана имају тренутно 35 коза и седморо јарића, од коза које су се ове године два пута јариле.

-Одлучили смо се прије неколико година да се бавимо сточарством и то гајењем алпских коза које дају од два до четири литра изузетно квалитетног млијека, каже Станић.

Народну изреку да је коза сиротињска мајка Станић овако објашњава.

-Ова врста коза није пробирљива у исхрани и за оброк јој треба врло мало хране. За једну зиму потребно је по једној кози обезбједити око 200 килограма сијена и нешто концентрата који сам спремам, говори овај фармер.

Јарићи

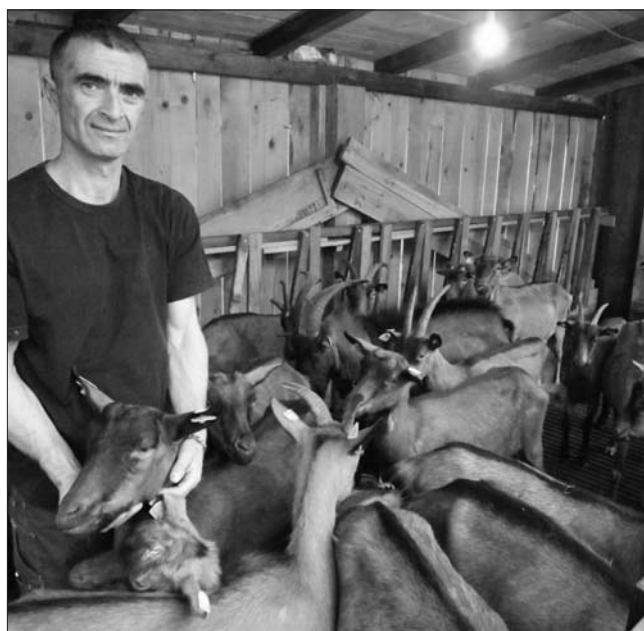
Станићи су се одлучили у почетку за производњу козијег млијека, сира и кајмака.

-Млијеко продајемо познатим купцима и по наредбини по 2,5, сир 12, а кајмак по 20 марака. Да имамо и веће стадо и јачу производњу све бисмо

продали јер је потражња изузетно велика, објашњава Радојко.

Он тврди да се козијим млијеком лијече плућне и срчане болести јер, како каже, коза на испашу једе само љековиту траву чак 77 биљних врста.

-На свом организму сам искусио љековитост козијег млијека јер сам, након срчаног удара, по савјету пријатеља почео да га пијем а да би га имао у огромним количинама кренуо сам и са оснивањем фарме коза, говори Станић.

Станић са својим млијеницама

Ови вриједни људи причају да узгој коза захтијева велику љубав, да су оне паметне и умиљате, да воле свог газду, а да послови око њих нису тешки као остали пољопривредни радови.

За смјештај коза они су изградили савремени стајски објект са термоизолацијом, јер у вријеме кожења у њему температура мора бити од 14 до 18 степени Целзијусових.

И под је прилагођен овој врсти домаће животиње које су изузетно чисте.

Пољопривредни произвођачи из Доњих Цикота планирају проширивање производње, набавком још коза и производњом веома траженог јогурта, траписта и димљеног сира.

-Занимљиво је и то да свака коза, поред броја, има и своје име. Имена јарадима дјеца дају чим се окозе, по неким њиховим карактеристикама или "по именима јунака и јунакиња из најпознатијих српских ТВ серија", смјешка се Радојко Станић.

Радослав ТАЦИЋ

КУЛТУРА

Књижевници са Даром Секулић у “Андрићграду”

РИМЕ НАЈВЕЋЕ ЖИВЕ СРПСКЕ ПЈЕСНИКИЊЕ

Реализујући занимљив пројекат “Књижевници са Даром Секулић”, уз подршку Министарства културе Републике Српске, књижевни фонд “Свети Сава” из Источног Сарајева, на Тргу Николе Тесле у “Андрићграду”, реализовао је средином октобра изузетно успјело књижевно вече на ком су поред ове истакнуте пјесникиње наступили Недељко Жугић из Пала, Радослав Милошевић из Требиња, Радомир Јагодић из Рудог и Божидар Шкобић из Вишеграда.

Осврћући се на изузетно богато књижевно стваралаштво Даре Секулић Недељко Жугић, предсједник књижевног Фонда “Свети Сава”, је рекао да је она обиљежила двадесети и назначила двадесет и први вијек у српском пјесништву, истичући да је Секулићева највећа жива поетеса која ствара на Српском језику.

Присјећајући се свог поријекла Секулићева је, прије читања својих стихова, захвалила Емиру Кустурици што је у велељепном “Андрићграду” централном тргу дао име славног научника Николе Тесле.

-Емотивно сам везана јер Тесла потиче из мог завичаја. Захвална сам Кустурици што у својој 82. години могу да казујем своје стихове на тргу Николе Тесле, поручила је Секулићева, након чега је прво прочитала своју пјесму о Смиљану, родном мјесту славног научника.

Секулићева је изразила дивљење за грандиозност и љепоту “Андрићграда” наглашавајући да би сви у БиХ и много шире требали да захвале Емиру Кустурици на његовом оплемењивању духовности, културе и историје у камену, симболу вјечности.

Дара Секулић, мада у позним годинама, изузетно је активна тако да је у последње три године објавила пет, а у припреми има још четири књиге.

-Ово није вријеме за пјеснике, па зато тешко налазим издаваче, поручила је Секулићева која је недавно за своје стваралаштво добила “Шантићеву награду”.

У наставку књижевне вечери Радослав Милошевић је присутне подсетио да је и Никола Тесла писао поезију, прочитавши његову пјесму “Делови божанског оговарања”. Божидар Шкобић је, између осталих, прочитао своју најновију пјесму о “Андрићграду”, Радомир Јагодић пјесму посвећену Гаврилу Принципу, а Недељко Жугић пјесму о Иви Андрићу.

Домаћину ове књижевне вечери, прослављеном режисеру Емиру Кустурици, Дара Секулић је даривала неколико својих књига, а Недељко Жугић му је уручио Повељу књижевног Фонда “Свети Сава” за, како је наглашено, благодарна дјела подарена народу.

Славко Хелета

У “Андрићграду” промовисан други роман Рајка Васића “Томанова игра сјенки”

ДА ЛИ ЉУДИ ВИШЕ СТРАДАЈУ У РАТУ ИЛИ НАКОН ЊЕГА

У присуству великог броја културних и јавних радника Вишеграда, у књижари “Или-или” у комплексу “Андрићграда”, промовисан је други роман Рајка Васића “Томанова игра сјенки”, објављен у издању “Бесједе” из Бања Луке и “Арс Либриса” из Београда.

Ради се о наставку приче започете у роману “Прсти лудих очију”, који је 2010. године уврштен у најужи избор за Нинов роман године.

У другом роману настављам започету ратну причу о ратнику који живи са очигледним симптомима постратног синдрома. То је прича о ратнику са прве линије, из ровова, а не из позадине, који је био један од битних и незамјењивих, а по завршетку рата дезорјентисаних и маргинализованих ликова, појаснио је Васић, додавши да је радња одмакнута од рата, али поставља питање и дилему да ли људи више страдају у рату или након њега.

Васић је додао да је по завршетку првог романа схватио да је урадио тек дио приче, запитавши се “Шта након рата”!

Након рата обични људи-ратници се тешко опорављају и прилагођавају нормалном животу. Ово је управо роман о лому њихове свијести, каже Васић, појашњавајући да је свјесно писао онако како људи говоре, избјегавајући чак да поштује граматичке одреднице.

Он је најавио наставак ове приче у трећем роману, који пише, а који ће се звати “Цицвара и мед”.

Трећи роман ће бити најнормалнија прича о људској љубави. Признајем то ће бити најтеже написати. Први па и други роман наишли су на похвале критике и читалаца. Надам се да ће тако бити и са трећим, којим заокружујем трилогију ратне и постратне судбине обичних људи, истиче Васић.

Најављујући ову промоцију познати режисер Емир Кустурица је рекао да је за кратко вријеме “Андрићград” постао стјециште разноврсних културних приредби.

Оваквим промоцијама крећемо са новом димензијом разноврсних културних дешавања, рекао је Кустурица.

Он је још једном потврдио да ће се од наредне године у “Андрићграду” додјељивати “Андрићева награда за књижевност”, која ће без сумње и по износу, али и значају бити најпрестижнија на простору Славенских земаља.

Говорећи о вези књижевности и филма Кустурица је нагласио да добар роман не значи да је најподеснији за сценарио и добар филм.

“Андрићград” ће значајну пажњу поклањати књижевним ствараоцима, организовањем бројних промоција, а за наредну годину припремамо и сајам књига, што ће без сумње употпунити културну димензију овог комплекса, најавио је Кустурица.

Славко Хелета

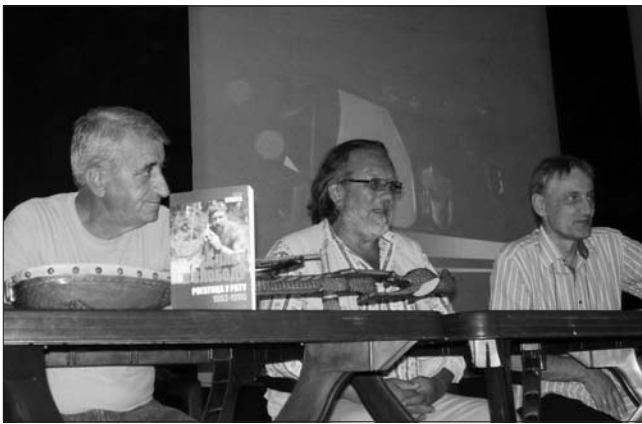

Ратна свједочења Рајка Кушића, ратног команданта Рогатичке лаке бригаде ВРС

КЊИГОМ НА ИЗМИШЉЕНЕ ЛАЖИ

Веровао сам да у своме веку никада нећу морати да радим бар две ствари. До уочи последњег рата у бившој Југославији веровао сам да никада нећу морати да ратујем.

Ако се ту и тамо буде морало, нека ратују они који су се за то школовали. Моји преци наратовали су се за цео низ нараштаја својих потомака, и "главница" на њиховом историјском конту, веровао сам, представљаће најбољи залог за мир у којем ћемо живети радећи своје обичне људске послове.

До свршетка рата, у који ме је судбина ипак гурнула, веровао сам да никада нећу морати да пишем, бар не да пишем књиге. Нека их пишу они који су за то школовани и које је Бог за то надарео.

Па ипак, рат је иза мене, тежак и дуг, крвав и непредвидив. Ево и књига је ту, танушина али искрена, многима можда безначајна. Но мојим саборцима и мени лично веома важна. Важна онолико колико је важна свака истина удављена големим теретом лажи.

Овако у предговору својих сјећања о Рогатици у рату 1992-1995, изнесених у књизи "За част и слободу", пише Рајко Кушић, ратни командант Рогатичке лаке бригаде Војске Републике Српске која је изашла у издању Издавачког графичког атељеа "М" у Београду и ових дана представљена јавности у препуној сали градског биоскопа бораца и ратних војних инвалида, породица погинулих бораца и других гостију.

О књизи је говорио њен уредник Мирослав Тохољ, нагласивши да је штампана у 1000 примјерака у едицији "Документи", међу дјелима Константина Никифорова, Јевгенија Примакова, Јелене Гускове, Винка Пандуревића, Дајане Џенстон, Димитрија Рогозина и других познатих документариста.

Ова књига, нагласио је Тохољ, велики је документарцац и одговор на големе лажи које су непријатељи српског народа измислили и у њих вјерују. Њих боли чињеница да је српски народ, бранећи

себе створио Републику Српску. Морамо је чувати. Једини и најбољи начин за то је истина и само истина. Ту је и улога књиге Рајка Кушића. Зато би она требала да дође и до Хага и браниоца српских хероја у тзв. Међународном трибуналу.

Књига Рајка Кушића састављена је из више поглавља, која, свако за себе, али и континуирано прати ратна збивања и учешће Рогатичана у њима, почев од прве борбене акције до Дејтонског споразума. У њој је и прича о 16-годишњем Александру Обрадовићу који је на самом почетку рата илегално пошао у једну акцију бораца козићког краја и ту се завршио његов млади живот. Занимљива су и сјећања о Жепи и око Жепе, сукобима са муслиманским снагама Вишеграда, до злочина које су војсци и српском народу овог краја нанијеле снаге НАТО-а и размишљања са дистанце.

У ширем поглављу о Жепи он посебно пише о ратном команданту Прве жепачке брдске бригаде, Авди Палићу и каже:

- Палић није био ни мировњак ни хуманиста, ни "командант у опанцима", како пристрасни тврде. Он је био командант одговоран за много изгубљених живота и многа страдања. Уместо да је захваљујући "заштићеној зони" радио у корист мира, определио се за лаж, за превару, за злоупотребу међународне заштите да би изводио препаде и диверзије по српским селима. У томе је засигурно имао подршку бројних истомишљеника, па можда и сопствене породице, односно његове жене Есме, која је могла на њега утицати да се мане ћорава посла".

Порука Жући Штитковцу

Има Рајко поруку и за Енвера Штитковца - Жућу. Тражи да проговори истину о Будичином потоку и масакру 4. јуна 1992. године, када је направљена засједа војној колони са Пала, којој је "обећан несметан пролаз ради достављања хране и неопходних средстава посади на Зловрху", и побијено 49 бораца, а он био један од егзекутора. Има Жућу и много тога другог да каже о Жепи и Жепацама и њиховим "излетима" у српска села боричког платоа, Хан-Пијеска и околине. Не може

се вјечито заклањати иза појединих моћника, казује Кушић.

Пише Рајко и о команданту Вишеградске муслиманске бригаде, са којом су његови борци имали честе блиске борбе, Ахмеду Сејдићу и каже:

- Анализом његових акција закључили смо да су оне на нивоу четног планирања, без намере за посједања територије, већ са изнуђеним повратком у базу. Војне акције таквог нивоа нису, дакле, могле довести до губљења делова наше слободне територије. Циљеви Сејдићевих борбених дејстава су јасни: да нанесе људске губитке на слабо браћеним местима и да пљачком дође до туђих материјалних добара. Ако борба почне да се развија, купи лике и бежи”!

Наводимо само фрагменте из књиге коју је писао негдје “тамо далеко” и за оне који воле истину, али и оне који незнају или неће да знају шта се све дешавало током рата 92-95. година. У закључку свог казивања он каже:

- Ценим и уважавам праве борце и на противничкој страни. Они су, као и ја, излагали сопствени живот у настојању да остваре национални циљ којем сам се ја супротстављао. Не кајем се јер немам за шта. Напротив, поносан сам на све што сам радио. Не дотичу ме лажи оних чијем ратном неуспеху сам дао значајан допринос”.

У саставу књиге су фотографије погинулих бораца Рогатичке бригаде за које Рајко каже да је “уверен да ће ликови наших хероја вечно чувати успомену на њихова дела, на подвиг у који су уложили животе како би спасили српски народ, сачували његову веру, културу и традицију. Захваљујући њиховој жртви десило се први пут у нашој историји да православни народ Рогатице и шире околине није доживио масовно страдање, понижење и прогон преко реке Дрине”.

У књизи су и документа заробљена у Жеши, која прате догађања у овој “заштитањој зони”, која је била све, али не оно што такав третман подразумева. У њој су били до зуба наоружани борци, који су скоро сваки дан “истрчавали” у српска села на боричком платоу, у рејону Хан-Пијеска па и општине Вишеград, убијали, клали, палили, пљачкали, крали између себе и од УНПРОФОР-а, али и подводили Сребреничанке војницима “мировних снага”.

Представљање књиге Рајка Кушића, која се може купити у Општинској борачкој организацији, а породицама погинулих бораца аутор их је намјенио на поклон, присуствовао је и дио његове уже породице. Брат од тетке Милован-Џиљко Бјелица у име аутора уручио је поздраве борцима и народу Рогатице уз напомену да он, Рајко, нема претензију да се бави књижевношћу, али је желио да својим сјећањима и расположивом документацијом осветли борбу српског народа и Рогатичке лаке бригаде у циљу правилног суда о томе. Заборав је, поручио је Рајко, тежи од рана и зато је и написао ову књигу, казао је Бјелица.

Сретен МИТРОВИЋ

*Још једно признање за вишеградску
пјесникињу Драгицу Грбић Драгу*

ПРВА НАГРАДА НА КОНКУРСУ “ВУКОВИ ЛИСТАРИ”

Вишеградска пјесникиња Драгица Грбић Драга добитник је прве награде за поезију на конкурс “Вукови ластари” кога традиционално организује КУД “Караџић” из Лознице.

Награда је Грбићевој припала за пјесму “Сунце у нама”, а на конкурс је учествовало 160 аутора из свих Српских крајева, а за награду је конкурисало 500 пјесама.

Свечано уручивање награда на овом конкурс обављено је на Митровдан, 8. новембра, дан рођења Вука Караџића, у “Вуковом” Дому културе у Лозници.

Драгица Грбић Драга је активни члан Друштва љубитеља писане ријечи “Мост”, које дјелује при Народној библиотеци “Иво Андрић”. Објавила је четири збирке поезије, више пута је награђивана, а радови су јој објављени и у бројним зборницима.

С. Х.

У “Андрићграду” одржана свечана премијера филма “Артиљеро”, Срђана Анђелића

ЖЕЉА ЗА (НЕ)ОСТВАРЉИВИМ СНОВИМА

У биоскопу “Андрићграда”, 17. новембра, премијерно је приказан нови филм београдског редитеља Срђе Анђелића “Артиљеро”. Публика, која је испунила биоскопску салу, дуго-трајним аплаузом на крају пројекције поздравила је дио екипе, коју је предводио редитељ и главни глумац, млади натуршчик Јован Коларић.

Прича прати младог навијача Звезде, који одраста уз сјећања о свјетским успјесима овог клуба, у вријеме прије његовог рођења. У жељи да Звезду врати на стазе старе славе покушава организовати немогућу акцију враћања Немање Видића из Манчестер Јунајтеда. Упознаје дјевојку Ану која, такође, сања велике догађаје. Покушавају заједничку акцију у коју се укључује и њихово окружење Звездиних ветерана.

-Навијачи Звезде овде су само као глазура филма. Ово није прича посвећена навијачима било ког клуба. Стицајем околности дечко из филма могао је бити и млади песник, али важно је то што има жељу да нешто уради у свом животу. То је кључни разлог што смо радили овај филм. Где год одемо на промоције људи изванредно реагују, њихове реакције су неподељене, јер се ради о класичном филму за праву биоскопску публику свих узраста широм Републике Српске и Србије, каже редитељ филма Срђан Алексић и додаје да дуго није било правих бископских филмова који се не раде за разне фондове и за стране фестивале, тако да се публика сигурно враћа у кино дворане, које на жалост већином нису на данашњем техничком нивоу.

Алексић истиче да је први пут у “Андрићграду”, гдје, вели, све сјајно изгледа.

-Једноставно сам био занемео кад сам дошао. Све ово већ цвета, а тек кад буде готово како ће изгледати. Не видим ни један разлог да овде ускоро, преко викенда, не буде по 10 хиљада људи, нагласио је Анђелић.

Комантаришући своју главну улогу у филму “Артиљеро”, млади Јован Коларић, кога су послје

пројекције опседале његове вршњакиње желећи да се са њим сликају, истиче да сви људи, посебно млади, сањају сличне неостварљиве снове, попут главног јунака у овом филму.

-Носим предивне утиске са снимања овог филма, поготово што ја нисам глумац, већ средњошколац завршног разреда. Била ми је велика част радити са познатим глумцима и филмским радницима, рекао је Коларић.

Он додаје да живи у истом крају гдје је и редитељ Анђелић, који му је понудио улогу.

-Тако је настала ова филмска прича, у чијем стварању сам заиста уживао. Доста сам размишљао да ли да упишем Филмску академију, али ипак је превагнула одлука да упишем Архитектуру. Али, ако добијем неку нову филмску улогу, увијек сам за, поручује Коларић.

И он није крио одушевљење “Андрићградом”.

-Не могу да верујем да је све ово урађено за само годину и по дана. Све изгледа изванредно. Биоскоп је предиван, публика такође. Одудевљен сам и једва чекам да дођем кад све буде завршено, нагласио је Коларић.

Поред Јована Коларића, Ане Коњовић и Небојше Глоговића, у филму играју Петар Божовић, Александра Јанковић, Ива Косовац, Зоран Цвијановић, Вујадин Милошевић, Горан Радаковић, Предраг Бјелац, Данијела Врањеш, Борис Миливојевић, Никола Пејаковић, Небојша Бакочевић, Борис Јагер, Балша Ђого, Марко Јоџић, Марко Гверо и други.

Руководилац биоскопа у “Андрићграду”, Јовица Гиговић није крио задовољство свечаном премијером филма “Артиљеро”, посебно наглашавајући велику посјећеност и враћање публике филмским пројекцијама. Он је најавио нове пројекције и приказивање квалитетних филмских остварења.

Славко Хелета

Све разноврсније културне приредбе домаћих стваралаца у “Андрићграду”

ГУСЛАРИ ПОБУДИЛИ ИНТЕРЕС ПУБЛИКЕ

На централном Тргу Никола Тесла у комплексу “Андрићграда”, пригодним програмом, крајем октобра представили су се чланови Гусларског друштва “Свети Ђорђе” из Новог Горажда: Радомир Андрић, Владислав Јововић и Недељко Беговић из Вишеграда, те Радомир Паповић, Витомир Арсић и Дарко Лучић из Фоче.

Програм је отворио познати здравичар из Новог Горажда Драгољуб Стојановић, а наступили су и фрулаши-двојничари: Милета Радовановић и Радомир Паповић из Фоче, те Недељко Беговић из Вишеграда.

Програм је употпуњен наступом мушке изворне пјевачке групе “Свети Ђорђе” из Новог Горажда и фолклорних ансамбала КУД-ова “Свети Ђорђе” из Новог Горажда и “Краљ Петар Први Ујединитељ” из Вишеграда.

С. Х.

Најновија “Даброва” издања

“МАКАРИЈЕ” О СРЕДЊЕВЈЕКОВНОМ ДОБРУНУ

Издавачка кућа Митрополије дабробосанске “Дабар” из Добрунске Ријеке, у сарадњи са Издавачком секцијом Српског соколског друштва “Соко”, објавила је роман “Макарије”, јеромонаха Серафима Глигића, сабрата манастира Светог Николаја у Добрунској Ријеци.

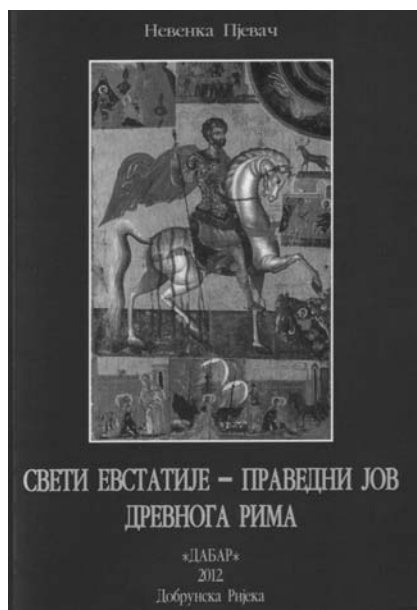
У овом, четвртном по реду роману, јеромонах Серафим, користећи оскудну историјску грађу, описује дешавања у средњевјековној Србији и Босни, фокусирајући се највећим дијелом на Добрун и његову околину.

Аутор прати животни пут монаха Макарија, који се у вријеме најезде Турака, заједно са великим бројем монаха са Косова и Метохије, па и из Грчке, обрео у манастиру Добруну, населивши бројне скитове на подручју Станишевца, Вагана и других околних села.

Уз то, јеромонах Серафим кроз цијелу радњу романа успјева да на једноставан начин читаоцу разјасни и приближи бројне православне појмове.

СВЕТИ ЕВСТАТИЈЕ - ПРАВЕДНИ ЈОВ ДРЕВНОГА РИМА

Уз благослов Митрополита дабробосанског Николаја Издавачка кућа “Дабар” објавила је књигу СВЕТИ ЕВСТАТИЈЕ-ПРАВЕДНИ ЈОВ ДРЕВНОГА РИМА, чији је аутор Невенка Пјевач из Новог Београда.

Она је познати писац православне-духовне литературе.

Добитник је бројних књижевних награда, међу којима је и прва награда за кратку Васкршњу причу, на овогодишњем “Соколовом” конкурс.

НАШ ЖИВОТ У ЦРКВИ

Из овогодишње “Даброве” издавачке продукције издавамо и књигу Светлане Васиљевић, под насловом “Наш живот у цркви”.

Васиљевићева кроз пјесме, кратке приче и записе, једноставним језиком православним вјерницима приближава нашу Цркву и њено учење.

У најкраћем, ради се о својеврсном Дабровом зборнику, намјењеном првенствено младима.

НОВИ БРОЈ ЧАСОПИСА “ДАБАР”

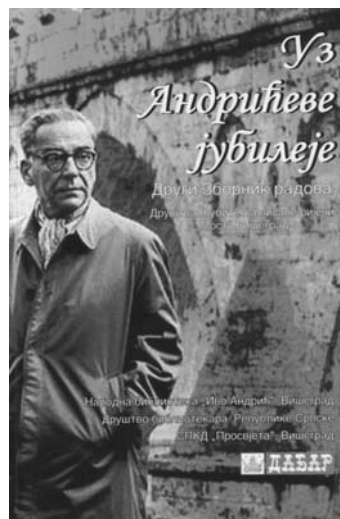
Почетком новембра из штампе је изашао 45-ти број часописа “Дабар” Митрополије дабробосанске.

Између бројних текстова духовног садржаја издавамо репортажни запис у коме се подсећа на 40 година архипастирске службе Митрополита дабробосанског господина Николаја и 20 година од како је на трону Митрополије дабробосанске.

На колор странама је подсећање на овогодишњу посјету Патријарха српског господина Иринеја Сарајеву и Митрополији дабробосанској, на освећење храма Свих Светих у Хан Стјеницама, те на обиљежавање Крсне славе храма Светог Преображења Господњег у Сарајеву.

ЗБОРНИК “УЗ АНДРИЋЕВЕ ЈУБИЛЕЈЕ”

У оквиру Библиотеке специјалних издања “Дабар” је, у сарадњи са Народном библиотеком “Иво Андрић” Вишеград, СПКД “Просвјета” Вишеград и Друштвом библиотекара Републике Српске у октобру објавио Други зборник радова чланова вишеградског Друштва љубитеља писане ријечи “Мост”.

Сам наслов зборника “Уз Андрићеве јубилеје”, говори да се ради о књизи објављеној уз два Андрићева јубилеја: 50 година од уручивања Нобелове награде за књижевност нашем великом писцу, која је обиљежена 2011. године, као и овогодишњом 120-годишњици од његовог рођења.

Уводничар Зборника је професор Дивна Васић, а затим слиједе прилози чији су аутори: Стојка Мијатовић, Мр Данка Митровић, Олга Делић, Ненад Радош, Божидар Тушевљак, Драгица Грбић Драга, Спаса Кулић, Вукашин Триповић, Петроније Перо Шимшић, Невенка Стојановић, Саво Шкобић, Славко Хелета, Бранка Чарапић, Мира Остојић, Данијела Жужа, проф. Дијана Инђић-Милошевић, Славица Гарић, Ранка Кузман, Дана Пецикоза, Бојана Бојковић и Наташа Хелета.

Својим прилозима издавање овог зборника помогли су општина Вишеград и предузеће “Хидроелектране на Дрини” Вишеград.

Славко Хелета

КУЛТУРА

На Тргу Николе Тесле у “Андрићграду” одржана јединствена изложба 120 акварела ћуприје на Дрини, Хаџи Бранка Никитовића

АКВАРЕЛИ У ЧАСТ 120 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ИВА АНДРИЋА

У присуству великог броја културних и јавних радника, као и свештеника парохије вишеградске - Српске православне Цркве, на Тргу Николе Тесле у “Андрићграду” 15. новембра је одржана јединствена изложба акварела чији је аутор познати сликар из Вишеграда, директор Градске галерије у овом граду и утемељивач Међународног ликовног саборавања, Хаџи Бранко Никитовић.

Посјетиоци су имали прилику на једном мјесту видјети 120 акварела вишеградске ћуприје, који су симболично означили велики јубилеј, 120 година од рођења књижевника и нобеловца Ива Андрића.

Отварајући изложбу, Слободан Ристовић, познати књижевник и критичар умјетности из Ужица, у пригодној бесједи је нагласио да је ово још једна свечаност на обали Дрине.

-Данас се у вашем присуству и присуству слика може говорити о било којем човеку, а не само о Хаџи Бранку Никитовићу, Вишеграђанину и грађанину поднебесја, које се простира шире од нашег сагледања, рекао је Ристовић, додавши да Вишеград није варош Вишеграђана, већ стециште света, одакле се види сав свет уметношћу која га је родила.

-Ви сте, господо Вишеграђани, захваљујући умјетности народ са светском адресом, нагласио је Ристовић, прецизирајући да је уметност више од сваке друге делатности.

Он је рекао да се умјетношћу баве само одабрани, у које спада и Хаџи Бранко Никитовић.

-Када кажем наш Бранко, мислим на сваког човека. Јер наш је и Андрић, наш је и Кустурица... Боже дај нам више наших, јер је ово место у “Ан-

дрићграду” заслужило ту милост, рекао је Ристовић.

Осврћући се на ликовно стваралаштво Хаџи Бранка Никитовића Ристовић је рекао да он није сликар ћуприје, како то неки кажу.

-Он је сликар доброте, разумевања и свепомине човечности. Он је честитај својих суграђана, свога народа, трун је крштеница и умрлица, које су се као пљунак наталожиле на дну ове реке и површини историје. Чудно је колико таласа разговара са ћупријом и њеним ројем који је Никитовић изнео овде, на ову изложбу, нагласио је Ристовић.

Захваљујући се присутнима, који су дошли на ову изложбу по прохладном, новембарском дану, Хаџи Бранко Никитовић се присјетио својих сликарских почетака, прије 40 година.

-Прва моја самостална изложба била је у луку ћуприје на Дрини, давне 1972. године, а ова, посвећена 120-тој годишњици рођења Ива Андрића је 27 по реду, рекао је Никитовић, подсетивши да је од 1968. године учествовао на преко 100 сазива ликовних колонија и међународних саборавања, на бројним колективним изложбама и добротворним аукцијама слика.

Никитовић се, накратко, присјетио и непролазних Андрићевих мисли о мостовима, што га је, како каже, умјетнички везало и изнова му даје нове инспирације за стварање.

Свечано отварање ове изложбе, која ће попут прошлогодишње изложбе Никитовићевих 50 акварела ћуприје без сумње доживјети више реприза, својим наступом увеличали су и чланови градског фолклорног ансамбла КУД-а “Бикавац”.

Славко Хелета

У оквиру 33. "Вишеградске стазе"

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ ДРУШТВА "МОСТ"

Поводом 120 година од рођења Ива Андрића, у оквиру 33. "Вишеградске стазе", чланови Друштва љубитеља писане ријечи "Мост", које дјелује при Народној библиотеци "Иво Андрић" Вишеград, у малој сали Дома културе приредили су књижевно вече.

Гости вечери били су им књижевни ствараоци из Рудог.

Била је ово прилика да представе своје пјесничко стваралаштво на "Вишеградској стази".

С. Х.

Културно умјетничко друштво "Бикавац" из Вишеграда

ЧУВАРИ НАРОДНЕ ТРАДИЦИЈЕ

Од почетка 2012. године богатији за фолклористе секције Српског соколског друштва "Соко" из Добруна.

На иницијативу старих, искусних културних радника у Вишеграду је 2. октобра 2003. године основано Културно умјетничко друштво "Бикавац". Убрзо су почеле прве пробе на којима се окупљало око 120 чланова, младих фолклориста. Први кореограф је био Новак Ичагић, човјек који другује са фолклором и културно умјетничким стваралаштвом у Вишеграду још од давне 1952. године, а умјетнички руководиоца је био Предраг Марковић. Први предсједник друштва била је Драгана Божић, а међу оснивачима истицали су се Неђо Савић, Олга Костић и Предраг Марковић.

-Кренули смо без средстава и без иједне ношње. Мало, помало, корак по корак успјели смо се наметнути као друштво од повјерења тако да смо убрзо почели добијати помоћ од општине и вишеградских предузећа, посебно "Хидроелектране на Дрини". У новије вријеме подршку нам дају и ви-

шеградске фирме "Ветфарм", Завод на Околишима, Основна школа "Вук Караџић", Средња школа "Иво Андрић", те бројни појединци, попут Хаџи Бранка Никитовића, Мирка Пецикозе, Божа Пољчића, Српка Баранца, Ненада Вукашиновића и других, каже Ичагић.

Он додаје да задњих шест година добијају редовне грантове из буџета општине Вишеград, што су им главна средства за активности и бројна гостовања.

Ичагић подсјећа да су кроз КУД "Бикавац" прошли и кореографи Драган Николић из Крушевца, Младен Крсман из Пала, Благоје Џеровић из Рудог, Зоран Јоковић из Фоче и актуелни кореограф Радомир Зекавица из Ужица.

Сви они су, на свој начин, преносећи младима богата искуства и знање, уградили себе у КУД "Бикавац" и плејаду младих вишеградских фолклориста.

Стално подмлађивање ансамбала

Од 2005. године на челу друштва је данашњи предсједник Зоран Гаџић, а десна рука му је од 2008. године, Новак Ичагић, али у улози секретара.

-КУД "Бикавац" данас окупља око 160 активних чланова, предшколске и школске омладине, узраста од шест до 20 година. И ми смо, као и бројни спортски клубови суочени са реалношћу да нас најврснији играчи, уписом на факултет, напуштају. И поред тога успјевамо одржати континуитет и властитим подмлатком надохпуњавати први ансамбл. Поред њега имамо "Б" и "Ц", те дјечији ансамбл, узраста од шест до девет година, објашњава Гаџић.

Он подсјећа да су од почетка 2012. године богатији за фолклористе секције Српског соколског друштва "Соко" из Добруна.

-Оснивачку скупштину, уз сагласност "Сокола" и подршку општине Вишеград и предузећа "Хидроелектране на Дрини", одржали смо крајем 2011. године. Слиједили смо интерес града и нашег друштва, да се омасовимо, подигнемо квалитет садржаја и програма, а посебно да обезбједимо стабилније финансирање друштва, истиче Гаџић, додајући да су се у рад и активности за кратко ври-

јеме уклопили фолклористи и руководство бивше “Соколове” секције.

У КУД-у “Бикавац” посебно иастичу потребу за сталним простором за пробе, као што је то у другим градовима. Подсећају на бројне активности да се простор Дома културе, који је одавно издат приватним угоститељима, коначно мора вратити култури, гдје и они, логично, виде простор за свој рад.

У свом досадашњем раду, за протеклих осам година, чланови КУД-а “Бикавац” су се представили на бројним смотрима, фестивалима и редовним гостовањима.

-Имали смо 95 наступа, од чега највећи број на страни. Навешћу неке од градова у којима су наступили наши фолклористи: Лозница, Ваљево, Скопље, Александровац, Добој, Бања Лука, Зворник, Требиње, Ћеновићи, Младеновац, Крушевац, Мојковац, Београд, Соколац, Фоча, Ново Горажде, Рогатица, Рудо, Бијељина, Дворови, Ужице, Пожега, Ивањица, Батајница и другим, истиче Новак Ичагић.

У “Бикавцу” наглашавају да им је основно одређење очување изворне народне традиције, игре и pjesме, која се исказује кроз свеукупно национално, језичко, стваралачко и духовно представљање младих путем атрактивних и живописних

игара и ношњи, које су се манифестовале кроз 11 изузетно богатих и полетних кореографија: игре из Македоније, источне и западне Србије, игре из Босне, Срема, Баната, те Гламоча.

-За све ове кореографије имамо највећи број властитих ношњи. За неке од њих се налазимо на разне начине, позајмицом и размјеном са другим друштвима. Тиме се огледа наша међусобна сарадња, а најбоља је са друштвима из Крушевца, Александровца, Ваљева, Батајнице, Београда, Лознице, Зворника, Младеновца и Ужица, појашњава Ичагић.

Спремају се за 10. међународни фестивал фолклора

Скромне просторије КУД-а “Бикавац” препуне су бројних знамења, признања, похвала и диплома.

-Имамо око 80 разних признања и наравно свак смо у могућности истаћи у овој омањој канцеларији друштва. Сва та признања су за наше чланове подстрек за још веће активности и залагање, каже Ичагић.

Председник друштва, Зоран Газић подсећа да је од ове године “Бикавац” од “Сокола” преузео организацију афирмисаног међународног фестивала фолклора у Вишеграду.

-Ове године смо успјешно организовали девети по реду међународни фестивал фолклора. За наредну годину, када је на реду 10. јубиларни фестивал, потрудићемо се да он буде достојан тог јубилеја. Очекујемо учешће најмање 10 реномираних фолклорних ансамбала из неколико земаља у окружењу, каже Газић, наглашавајући да су имали и да очекује да ће имати и у будуће финансијску подршку општине и вишеградских предузећа.

Славко Хелета

У препуној сали биоскопа у “Андрићграду” Матија Бећковић представио нову књигу поема “Кад будем још млађи”

ПОЕЗИЈОМ ПРОТИВ ОТУЂЕНОСТИ И УСАМЉЕНОСТИ УЗ КОМПЈУТЕРЕ

У препуној великој Сали биоскопа у “Андрићграду”, 25. новембра Академик Матија Бећковић је представио своју нову књигу поема “Кад будем још млађи”, која је објављена у у првом колу едиције Матије српске.

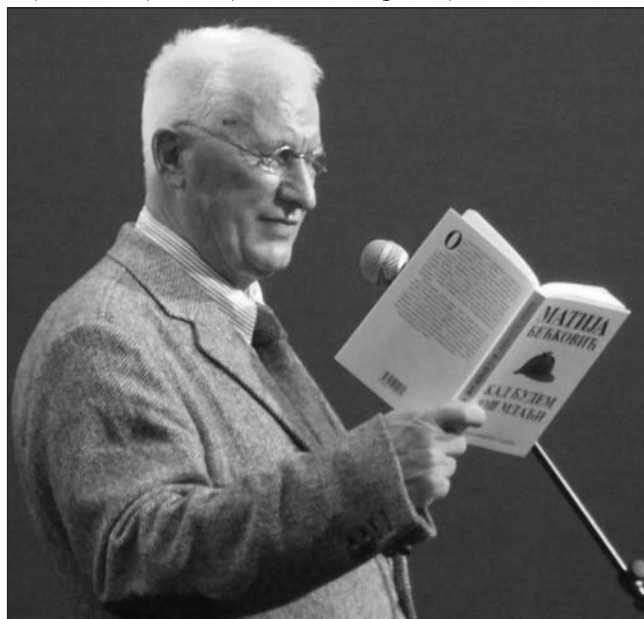
Бећковић је у првом дијелу ове изузетно занимљиве вечери бесједио своје најпознатије поеме из досадашњих књига, што је публика наградила дуготрајним аплаузима, посебно чувену поему “Ћераћемо се још”.

Он појашњава да је новом књигом поема “Кад будем још млађи” желио да сустигне језик којим данас говоре млади људи и да на неки начин одвоји све те проблеме и питања која су се нагомилала, неби ли дошао до речи и неби ли некако поезија одиграла улогу коју је и раније имала у животу.

—Настојао сам да се кроз ове песме нађу одговори на свакодневна питања, која су узела толико маха да се чини да на њих нема одговора. Чини ми се да ће бити уметнички савладани када се и други песници придруже, да не оду у свој егзил већ да погледају стварима у очи, како би се покушали томе свему супротставити. Да кажу своју реч неби ли некако изашли на крај са толиким отуђењем, јер у време највеће комуникације која је икада постојала на земљиној кугли постоји највећа отуђеност и највећа усамљеност људи који се грле са својим компјутерима, стичући бројне пријатеље, а ни једнога нису видели, појаснио је Бећковић.

Без читалаца поезија не постоји - без слушалаца је бесмислена

Објашњавајући велику надареност у бесједништву властитих пјесама Бећковић каже да се поезија не смије одвајати од говорног језика.

—Без читалаца поезија не постоји, а без слушалаца она је бесмислена. Овде се обнавља једна слика из прастарих времена, кад се поезија није ни писала, већ само говорила. Људи су памтили стихове, тако да је усменост много старија него писменост, а тек кад више није могло да се памти, почело је да се записује. Али поезија није никада заборавила говорни, живи језик. Она није никад откинута са тог краја, има комуникацију са многим људима који осећају сваку реч. Наш народ, коме је језик једини домаћи производ, осећа насущну потребу за поезијом, јер вера у поезију је вера у вечни живот, нагласио је Бећковић.

“Андрићград” већ личи на неки “Стариград”

Осврћући се на изузетно велику посјећеност овој поетској вечери Бећковић је рекао да је тајна у “Андрићграду”, подигнутом у славу културе, којим је један велики умјетник одао почаст другом великом умјетнику.

—Постоје центри и провинција, али кад се тиче уметности провинције нема, зато што ништа није провинција у односу на небо. Тако ће “Андрићград” бити попут Оксфорда или Кембриџа. Одавде ће у славу језика и културе имати прилику да се огласе они најбољи који имају нешто да кажу или покажу, тако да ће се томе обрадовати сви ствараоци, рекао је Бећковић, додајући да се “Андрићград” појавио уз Андрићев јубилеј, поред вековног моста на Дрини, и већ личи на неки “Стариград”, у који људи већ долазе да одморе душу и уживају у умјетности.

Славко Хелета

У Андрићграду промовисан Зборник
“Уз Андрићеве јубилеје”

У СЛАВУ ВЕЛИКОГ КЊИЖЕВНИКА

У књижари “Или-или” 27. новембра у Андрићграду, одржана је промоција Другог зборника радова чланова вишеградског друштва љубитеља писане ријечи “Мост” из Вишеграда, под називом “Уз Андрићеве јубилеје”.

Рецензент књиге, професор књижевности Дивна Васић истакла је да је овај зборник права бисерница умјетничких достигнућа вишеградских књижевних стваралаца или бар покушај њиховог узлета у свијет поезије и прозе.

– Да није овог Зборника ми не бисмо знали колико литерарних стваралаца свакодневно корача вишеградски стазама, нагласила је Васићева.

Предсједник Друштва љубитеља писане ријечи “Мост”, Славко Хелета рекао је да су чланови овог друштва овим, као и предходним Зборником успјели да оставе траг у литератури Вишеграда.

– Изузетно је значајно да је ова књига вишеградској публици представљена у Андрићграду, граду умјетности, за шта смо захвални режисеру Емиру Кустурици, рекао је Хелета, додајући да је Зборник објављен као специјално издање Издавачке куће “Дабар” из Добрунске Ријеке, у сарадњи са Народном библиотеком “Иво Андрић”, СКПД “Просвјета” из Вишеграда и Друштвом библиотекара Републике Српске.

Својим пјесмама Вишеграђанима се представио и Ненад Радош из Београда, некадашњи Вишеграђанин, који је рекао да је много набоја у пјесмама вишеградских пјесника које говоре о љубави, срећи, избјегличком животу и сјећањима на ратне страхоте.

– Публика није била равнодушна и то се видјело, а то је циљ умјетности, поручио је Радош.

Милица Кусмук

50-та режија Сава Шкобића са
вишеградским глумиштем

ЈУБИЛЕЈ УЗ “СВАСТИКЕ”

Драмски студио Дома културе Вишеград крајем октобра приредио је двије премијерне представе, које је написао и режирао Сава Шкобић.

Љубитељи драмске умјетности у Вишеграду имали су прилику присуствовати премијери комада за дјецу “Плави сан”, а потом су се чланови драмског студија представили са представом “Свастике”, која је у Вишеграду први пут играна 2005. године, изазвавши велико интересовање и репризу.

Била је ово 50-та, јубиларна режија Сава Шкобића, за 15 година од како другује са вишеградским глумиштем.

Шкобић се писањем и режијом драмских текстова бави још од 1972. године у Травнику, потом у Новом Травнику, а затим од 1997. године у Вишеграду, гдје су га, како каже, “донијели вјетрови рата”!

Овај истински културни стваралац стекао је право за заслужену пензију, али не мисли да се растаје са младим вишеградским глумцима за које ће, вели, увијек бити на располагању.

Асистент режије у комаду “Свастике” била је Јелена Сарић, а сценограф Мирољуб Бабић. У представи су играли: Теодора Кесић, Милица Пеповић, Николина Куљанин, Јелена Сарић, Дејан Лекић, Никола Глоговац, Ђорђе Томић, Марина Глоговац и Далибор Марковић.

С. Х.

Нова књига Радисава Машића из Фоче

КАПЕТАНОВА САБЉА

Из штампе је изашла нова књига Радисава Машића, књижевног ствараоца, публицисте и новинара из Фоче, који од октобарских локалних избора обавља функцију начелника општине Фоча.

Ради се о збирци приповједака и кратких прича, књижевној форми у којој је Машић једноставно пронашао своју стваралачку нит.

Зналачки, истанчаним језиком, уз кратке, језгровите и сликовите описе Машић успјева држати пажњу читалаца кроз занимљиве приче из разних временских периода, почев од времена отоманског зулума, преко удбашке страховладе, па до данашњих дана.

Посебно се издваја приповјетка Капетанова сабља, по којој књига носи назив, а која описује све наше подјеле током Другог свјетског рата, након кога су системом засједа припадници Удбе ликвидирали виђене Србе, само зато што су слиједили часну дужност официра краљеве војске.

Интересантно је да књига почиње и завршава са двије кратке приче са којима је Радисав Машић учествовао на традиционалном Васкршњем конкурс кратке приче часописа "Соко" из Добруна. Прва, "Тајна је старија од истине", ушла је у најужи избор одабраних на овогодишњем "Соколовом" конкурс, а за последњу у књизи - "Велики петак", Машић је добио прву награду на "Соколовом" конкурс Васкршње приче 2008. године.

Издавач књиге је "Свет књиге" из Београда, а рецензент Мићо Џвијетић, познати књижевни критичар из Београда.

Радисав Машић је по образовању професор књижевности и српскохрватског језика. Познати је и признати новинар и публициста. Прије рата био је уредник "Фочанских новина" и "Дринских новина", а након последњег рата обавља дужност директора Центра за културу и информисање и главног и одговорног уредника Радио Фоче.

Објавио је књиге документарне и путописне прозе "Михољдан у Старој Херцеговини" и "Знамења Старе Херцеговине". Коаутор је више монографија и књига.

За своје књижевно стваралаштво, посебно за писање кратких прича, добио је више награда.

Славко Хелета

ДРУГИ ЗБОРНИК "АНДРИЋЕВОМ СТАЗОМ"

Друштво библиотекара Републике Српске у сарадњи са Удружењем љубитеља поезије "Стаза" Вишеград издало је средином 2012. године Зборник тематских pjesама под називом "Андрићевом стазом".

Зборник садржи 40 pjesама младих аутора пристиглих на конкурс Удружења "Стаза", по избору уредника Данке Ђукановић, познате вишеградске pjesникиње.

Овај, други по реду зборник, штампан је у тиражу од 300 примјерака, а промовисан је у склопу програма 33. "Вишеградске стазе".

С. Х.

ПОЕТСКИ КУТАК

НЕ ТУГУЈ СИНЕ, ЈА САМ ЖИВ

*Тешко ми је схватити да га више нема
да га моје више неће видет очи
јер често се пробудим с осмехом на лицу
и ноћас сам сањао да ће скоро доћи.*

*А кад потом моји снови се распрше
и последња нада уздрхти и гасне
онда пустим сузу уз јецаје јасне
и пакао плане у дну душе моје.*

*И тако док плачем ко да глас му чујем
као да га видим кроз маглу од суза
на њему је сасвим нова униформа
само на сред груди крвава му блуза.*

*"Не плачи сине, сада храбар буди!
Чувај баку, мајку и својега брата,
а све док по добру мене памте људи
уз тебе ће сине живети и тата."*

(1992)

МАЈКА И НАДА

*Уморна у црноме руху
воштанога лица и руку дрхтавих
са једним криком, именом на уснама
искиданим срцем свога сина жали.*

*Не, суза нема. Нестале су давно
стакласти поглед бежи у даљину
као да тамо преко брда плавих
објашњење тражи за своју судбину.*

*Можда ће доћи и ко некад давно
за здравље је питати с осмјехом на лицу,
а онда ће дуго о свему причати
и прошлост претрести уз кафе шољицу.*

*Зато она суботом крај прозора седи
и посматра друм до смираја дана.
А тад свака нада почиње да бледи
и поново схвати да је сасвим сама.*

*И сутра ће уморна у црноме руху
воштанога лица и руку дрхтавих
са једним криком, именом на уснама
искиданим срцем свог сина да жали.*

(1995)

Жељко Милошевић - Вишеград

АКТИВНОСТИ СОКОЛА

Чланови Соколове секције “Бамби-Соко” боравили у узвратној посјети вршњацима у Косовској Митровици

НАСТАВАК БРАТСКЕ САРАДЊЕ

Почетком септембра осамнаест дјечака фудбалера, чланова спортске секције “Бамби-Соко”, која дјелује при Српском соколском друштву “Соко” из Добруна код Вишеграда, њихови тренери и руководство, по благослову Митрополита дабробосанског Николаја, боравили су у узвратној посјети младим фудбалерима Фудбалског клуба “Трепча” у Косовској Митровици.

Малишани Косовске Митровице

Млади соколаши су, боравећи два дана у гостима Трепчине школе фудбала, прва организована дјечија група која је од 2004. године посјетила сјеверни дио Косова и Метохије.

Повицима “Косово је срце Србије”, малишани из Вишеграда поздравили су се са својим домаћинима, које су угостили у мају ове године. Сусрет познаника и пријатеља био је дирљив, тако да је низ лица малишана потекла и по која суза.

“Долазите код својих и осјећајте се као у својој кући, рекао је директор школе фудбала “Трепча”, Душан Дробац и додао да су, без обзира што прилике на сјеверу Косова и Метохије нису баш онакве какве би смо жељели да буду, дјеца безбједна и у сигурним рукама својих домаћина.

Директор Фудбалског клуба “Трепча”, Дејан Крстић обећао је, на дочеку малишана из Вишеграда, да ће учинити све како би узвратили за пажњу и гостопримство, које им је приређено у Вишеграду.

И заиста, било је тако, чак и више од тога.

У име Општине Звечан Ненад Раденковић је, у свом обраћању младим фудбалерима, како је нагласио “и са ове и са оне стране Дрине”, рекао да су они драги и поштовани гости Звечана, општине која је увијек имала душу и увијек умјела да дочека искрене пријатеље.

Екипе у Звечану

Добродошлицу Вишеграђанима пожелио је и члан Савјета родитеља ФК “Трепча”, Драган Соврлић.

Захваљујући на топлоту, искреном и братском дочеку, члан управе “Бамби-Сокола”, Александар Говедарица је истакао да их ништа не може одвојити од браће са Косова и Метохије.

“Ни ријека Дрина ни границе и административне линије нису препрека за оваква дружења. Пуни смо емоција због сазнања гдје се налазимо и шта нам значи боравак на простору Косова и Метохије, рекао је Говедарица.

Током дводневне посјете Косову и Метохији делегација “Бамби-Сокола” обишла је Пећку Патријаршију, манастире Високи Дечани и Соколица, те цркву Светог Димитрија.

У манастиру Високи Дечани

У Звечану је одиграно и неколико пријатељских утакмица са фудбалерима, вршњацима са сјевера Косова и Метохије, а изнад свега остварено је још једно нераскидиво дружење. Овом приликом гостопримљиви домаћини су, чак, приредили и рођенданско славље једном од фудбалера “Бамби Сокола”, дјечаку Марку Марковићу.

Гостовање малишана “Бамби-Сокола” из Вишеграда завршено је фотографисањем на чувеном

“мосту на Ибру” у Косовској Митровици, линији раздвајања подијељеног града на Ибру.

Код моста на Ибру

Још једно дружење дјечака два града брзо је прошло, а гостима из Вишеграда је на расстанку, напосто понестајало ријечи да искажу захвалност на љубазности својих домаћина, који су им омогућили обилазак “српских светиња” на Косову и Метохији.

Посебан утисак на све нас је оставила љубазност и непосредност домаћина, као и обилазак наших светиња, Пећке Патријаршије и Високих Дечана, изјави је за тамошњи лист Телеграф Бојан Грачанин, председник спортске секције “Бамби-Соко”.

У Соколовој делегацији је био и Вишеградски сликар Хаџи Бранко Никитовић, који је марта, 2004. године, за вријеме погрома над Србима, био на Космету и дао “један мали завјет, да ће се увијек тамо враћати” са жељом да у “духовни мост, који је и снажнији и јачи, непрекидно уграђујемо и ове међусобне посјете”.

Са Кустурицом у Андрићграду пред полазак

Домаћини су, у знак захвалности на још једно дружење, уручили специјалне захвалнице Српском соколском друштву “Соко”, општини Вишеград и предузећу “Хидроелектране на Дрини”, чијим аутобусом се Соколова делегација превезла до Косова и Метохије и назад.

На расстанку, малишани и чланови Соколове делегације су се поздравили са домаћинима уз обострано обећање за наставком оваквих братских дружења, одакле су, на повратку према Вишеграду обишли манастир Студеницу.

Славко Хелета

Фото Хаџи Бранко Никитовић

“Соколова” Драмска секција

МАЛИ ГЛУМЦИ ИЗ ДОБРУНА

Цијела школа “Соколова” Драмска секција!
Управо тако.

Од оснивања “Сокола”, 2000. године, сви основци четвороразредне подручне школе у Добруну, која дјелује при Основној школи “Вук Караџић” у Вишеграду, колективни су чланови Драмске секције Српског соколског друштва “Соко”.

Наравно, најзаслужнија за то је њихова учитељица Мирјана Александрић. Сваке године изнова се растаје али и сусреће са новим младим глумцима.

Чланови Драмске секције у Ман. Добруну

То су дјеца пуна елана, жељна знања, дружења и разоноде. У глуми су се једноставно пронашли, каже њихова учитељица, из скромности не помињући своју немјерљиву заслугу.

Њихови наступи и бројни скечеви обавезни су пратећи садржаји свих Соколових и Дабрових свечаности и, наравно, школских приредби.

За реквизите се сналазе на разне начине, а ове године су по први пут добили значајнију финансијску подршку из скромног “Соколовог” буџета.

Зато од њих, с правом, очекујемо нове улоге и занимљиве наступе.

Жале се једино на запуштено и дијелом узурпирано школско игралиште.

Мали соколови глумци са учитељицом

“Соко” је већ обезбједио кошкове и друге спортске реквизите и за наредно прољеће најављује акцију на уређењу њиховог школског дворишта и игралишта.

Млади Добрунски основци и “Соколови” глумци су то, без сумње, заслужили.

С. Хелета

Активности “Соколове” секције Кућне радиности

УНИКАТИ НА ИЗЛОЖБАМА И САЈМОВИМА

Чланице секције Кућне радиности, које већ годинама успјешно дјелују при “Соколу”, радо су виђене и звани гости на бројним етно изложбама, сајмовима и сличним манифестацијама.

По ријечима Бранке Чарапић, председнице секције од ове године са њима је нова чланица Јелена Сикирић, а уз већ традиционални рад тканих, плетених, везених и хекланих сувенира и других предмета опробале су се и у другим техникама.

Штанд “Сокола” у Рогатици

Током 2012. године Соколовке ткаће, како их скраћено зову, излагале су своје оригиналне и уникатне радове на следећим манифестацијама: Изложба рукотворина у Добрунској Ријеци, више изложби на дочеку ћиричних композиција на вишеградској жељезничкој станици, изложба у склопу Васкршње академије у манастиру Добрун, изложба на “Соколовој” слави у Добрунској Ријеци, учешће на 9. Сабору старог пјевања у Срба у Доњој Сопотници код Новог Горажда, изложба рукотворина и традиционалних јела на манифестацији “Гастро кухиња” на вишеградској ћуприји на Дрини, изложба на манифестацији Дана малине у Братунцу, изложба ручних радова на свечаности отварања Аква парка у Фочи, изложба уз дан општине Соколац, изложба на Илинданском сабору на Борикама код Рогатице, учешће на манифестацији Дани боровнице у Фочи, изложба на бродифу у Новом Горажду уз манифестацију “Туристичка разгледница Дрине”, учешће једне чланице на сајму меда у Београду, изложба на Сајму меда у Вишеграду, затим изложба на сајму туризма и пољопривреде у Палама, те изложба на 48. регионалној пољопривредној изложби у Рогатици, гдје су добиле специјалну награду за најљепше уређење штанд.

—Поред ових изложби наше чланице су оствариле одличну сарадњу са удружењем жена “Сноп”

из Гучева код Рогатице. Тако су у склопу овогодишње пољопривредне изложбе у Рогатици учествовале на стручном предању под називом “Улога жена у руралном подручју”, истиче Чарапићева.

На Данима малине у Братунцу

Она додаје да је један број чланица завршио и курс сликања на свили, што ће им омогућити још активнији рад на изради сувенира.

—Оно што нам је превасходни циљ је да дођемо до што специфичнијег сувенира који би радили нашим традиционалним техникама, каже Чарапићева.

Соколов штанд у Фочи

Оно што их је до сада највише оптерећивало је отплата колективног кредита од 15.000 марака, на име обуке и набавке 12 разбоја за ткаће, који је прошлост.

—Успјели смо вратити све рате за протеклих пет година, а радило се о кредитним средствима општине Вишеград из развојног фонда, појашњава Чарапићева, додајући да су од “Сокола” недавно добили потребна средства којима су набавили материјал за ткаће и вез, од чека ће “Соколу” уступити одређени број сувенира.

С. Х.

У Вардишту одржан традиционални “Соколов” турнир у малом фудбалу

ЕКИПИ СОКОЛА ПРВО МЈЕСТО

Побједник традиционалног турнира у малом фудбалу, кога је код женског манастира “Вазнесења Господњег” у Вардишту организовало Српско соколско друштво “Соко” Добрун, је екипа “Сокола”, која је у финалном сусрету, резултатом 1:0 савладала екипу “БМК Бојс” из Вишеграда, резултатом 1:0.

У сусрету за треће мјесто састали су се сениори “Бамби-Сокола” и “Бели орао”. У регуларном

току било је 1:1, а након извођења пенала, резултатом 4:3 успјешнији је био “Бамби-Соко”.

За најбољег играча турнира проглашен је Душко Радовановић из екипе “Соко”, а најуспјешнији стријелац био је Далибор Дамјановић из екипе “БМК Бојс”, који је постигао три гола.

Побједници турнира - екипа “Сокола”

Најуспјешнијим екипама и појединцима дипломе и награде уручио је архимандрит Јован Гардовић, игуман манастира “Светог Николаја” у Добрунској Ријеци и духовник “Сокола”.

На турниру је учествовало девет екипа: “Чаролија” Вардиште, “Бели орао” Вишеград, “Соко” Добрун, “Штрпци”, “Вардиште”, “Бамби-Соко” Добрун, “Тана” Вишеград, МБК Бојс” Вишеград и “Дентал сервис” Вишеград.

У ревијалној утакмици састале су се двије селекције фудбалера полетараца, чланова “Бамби-Сокола”. Побједила је прва екипа резултатом 5:4.

С. Х.

Награђене екипе и појединци

9. Међународни фестивал фолклора "Вишеград 2012"

СМОТРА ИГРЕ И РАЗНОВРСНИХ НОШЊИ

Вишеград је 12. маја био домаћин 9. Међународног фестивала фолклора "Вишеград 2012".

Организатор овог традиционалног фолклорног фестивала, од 2012. године био је КУД "Бикавац", који је с почетком године у своје окриље примио некадашње чланове фолклорне секције Српског соколског друштва "Соко" из Добруна, преузимајући тако и овај "Соколов" фестивал.

Фестивал је и ове године, као традиционална културна манифестација од значаја за афирмацију Вишеграда, одржан уз финансијску подршку општинске администрације.

Поред фолклориста "Бикавац", у Градској дворани Вишеград, у вишечасовном програму наступиле су фолклорне групе КУД-ова "Мирче Ацев" из Скопља, "Лујо Давичко" из Београда, "Војвода Јанко Катић" из Младеновца, "Весна" из Мојковца, "Први партизан" из Ужица и "Младост" из Пала.

Након обиласка манастира Добрун и Добрунска Ријека на фестивалу су наступили и чланови Етно хора из Опленца, те млада вишеградска интерпретаторка етно пјесама, Катарина Тасић.

Прије фестивалске вечери учесници су, по традицији, учествовали у свечаном дефилеу са ћуприје на Дрини, вишеградским улицама до Градске дворане. На вишеградском Тргу Палих бораца све групе су извеле дијелове својих кореографија што су вишеграђани наградили дуготрајним аплаузима.

По општим оцјенама била је ово још једна изузетно успјела смотре народних игара, али и разноврсних ношњи.

У КУД-у "Бикавац" већ најављују одлучност да наредни, јубиларни 10. међународни фестивал фолклора "Вишеград 2013" буде још масовнији, те да ће се дефиле учесника продужити и кроз улице "Андрићграда".

Славко Хелета

Фото: Хаџи Бранко Никитовић

Српско соколско друштво “Соко” је 12. маја 2012. године у Манастиру Светог Николаја у Добрунској Ријеци прославило своју Крсну славу – Светог Василија Острошког.

ВИЈЕСТИ

(припрема Славко Хелета)

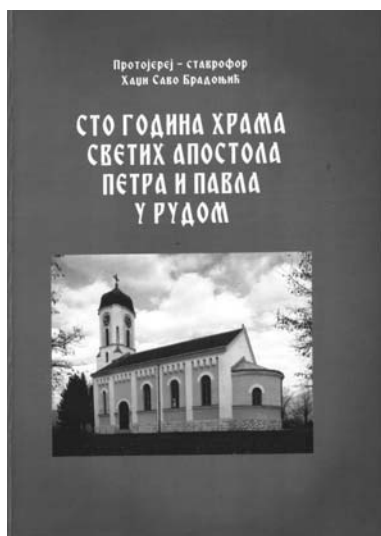
Уз 100 година храма

Светих апостола Петра и Павла у Рудом

МОНОГРАФИЈА ДОСТОЈНА ВЈЕКОВНОГ ЈУБИЛЕЈА

У издању Српског просвјетног и културног друштва "Просвјета" Рудо и Црквене општине Рудо, с благословом Митрополита дабробосанског господина Николаја, објављена је монографија протојереја-ставрофора Хаци Сава Брадоњића под насловом "Сто година храма Светих апостола Петра и Павла у Рудом".

Монографија је у цјелости посвећена значајном јубилеју, стотој годишњици од подизања и освећења храма "Светих апостола Петра и Павла" у Рудом, у којој аутор писаном рјечју хронолошки биљежи најзначајније чињенице и догађаје у вези са радом и активностима Црквене општине Рудо, како би се отргли од заборавља и у писаној форми сачували за будућа покољења.

-Историјски у вјечности сто година није дуг период, али ако вратимо сјећање у назад и сјетимо се свих историјских догађаја, који су обиљежили двадесети вијек, то и није кратак период. Крвави ратови, друштвена превирања, разарања и страдања, идеолошка конфронтирања, нису мимоишла ни ове крајеве, пише аутор књиге у предговору и додаје: Хвала Богу, за читаво вријеме Храм је остао нетакнут.

У овој Монографији, чији је уредник, рецензент и коректор Драган Папоњак, технички уредник Владимир Брадоњић и аутор фотографија Радомир Рашо Јагодић, објављени су бројни текстови о овом храму.

Ту је и кратко подсећање на "Рудо кроз вијекове", али и на цркве Руђанске парохије (Светог пророка Илије у Старом Рудом, Светих апостола Петра и Павла у Рудом, Светог Макарија-Патријарха српског-Соколовића на Паштан Брду и Све-

тог Николаја српског у Миочу), те на објекте црквене општине Рудо (Конфесионална школа у Старом Рудом, зграда парохијског дома у Рудом, црквена кућа-поклон Васа Ђуровића из Поповог Дола у Рудом, зграда за народ у Миочу, Дом културе "Свети Сава" у Рудом, Соколска омладинска читаоница, те земљишни црквени посједи).

У Монографији су набројани и описани свештеници који су службовали у Парохији Рудо, забиљежене су значајне посјете током стогодишњег службовања руђанског храма, а ту је и биљешка о раду Соколског друштва у Рудом.

Издајак ове Монографије, коју је штампао "Жиравец" из Пожеге, својим прилозима су помогли: протојереј-ставрофор Богдан Станишић, архијерејски намјесник Горашко-вишеградски, протојереј-ставрофор Милорад Новаковић из Рогатице и јереј Живко Савић из Штрбаца.

Традиционални Илиндански вашар на Борицама прерастао у Сабор

КУЛТУРНИ, СПОРТСКИ И ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ

Традиционални Илиндански вашар на Борицама код Рогатице већ трећу годину заредом организује се као Илиндански сабор.

Овакво опредјељење организатора, Мјесне заједнице и Српске православне црквене општине Борице, уз подршку општине Рогатица, оправдало је свој основни циљ, да се поврати некадашњи сјај Боричкој висоравни, која је била истинска ваздушна бања и примјер организованог сеоског туризма.

Сабор на Борицама је додатна прилика да се промовишу брендови везани за производњу боричког кромпира и кајака, те подстакну напори на ревитализацији овдашње ергеле коња.

Вече уочи Илиндана, на љетној позорници у порти цркве "Светих апостола Петра и Павла", приређено је "Илинданско посијело", са богатим културно уметничким програмом уз наступ здравичара, фолклориста, мушких и женских пјевачких група и гуслара.

На Илиндан, 2. августа, оприређена је изложба народних рукотворина, те традиционалних пољопривредних производа овог планинског краја, након чега је у хотелу “Борике” одржан округли сто на коме су анализирани постигнути резултати на унапређењу руралних подручја ове општине и представљени будући развојни планови. Посебно је било ријечи о значају изградње локалног пута до Старог Брода, у кањону Дрине.

У наставку сабора одржана су спортска такмичења у малом фудбалу, бацању камена са рамена, пјешачке и коњске трке, као и традиционално народно весеље.

Тројчинданске свечаности у Новом Горажду

9. САБОР СТАРОГ ПЈЕВАЊА У СРБА

У Порти цркве “Светог Ђорђа” у Доњој Сопотници-Ново Горажде на Свете Тројице, Српско просвјетно и културно друштво “Просвјета” Ново Горажде и Православна црквена општина Горажданска, уз покровитељство општине Ново Горажде, организовали су 9. сабор старог пјевања у Срба.

У званичном програму учествовало је преко 50 мушких и женских изворних пјевачких група и инструменталиста из Србије, Републике Српске и Црне Горе.

У пратећем програму одржана је ревија гуслара, наступили су фолклористи, а приређена је и изложба традиционалних рукотворина.

По завршетку Сабора, уз пратњу “Зоки бенда”, концерт је одржао Раде Јоровић.

Организатори за наредну годину, када се одржава 10-јубиларни Сабор, најављују својеврсну ре-

троспективу ове изузетно успјешне манифестације, која има за циљ његовање традиције старог пјевања у Срба.

У склопу Тројчинданских свечаности, дан раније, у спортском центру у Новом Горажду одржан је концерт популарне Београдске групе “Освајачи”.

*Помен ђенералу Дражи Михаиловићу
уз 66 година од стријељања*

ЧИЧЈ ДРЛЖА - ЧОВЈЕК ИЗ НАРОДЈА

У порти манастира “Светог Николаја” у Добрунској Ријеци, уз присуство стотињак равнограца из Србије и Републике Српске, одржан је помен поводом 66 година од стријељања ђенерала Драже Михаиловића.

Учесници су прво обишли спомен обиљежја Дражиним пратиоцима, убијеним у селу Ундруже од стране припадника Удбе, 13. марта 1946. године, подигнутим на мјесту хашшења Драже Михаиловића.

Помен парастос, уз Михаиловићев споменик, служио је архимандрит Јован Гардовић, игуман манастира Светог Николаја, уз саслужење свештенства Митрополије дабробосанске.

У краћој бесједи архимандрит Јован је изразио наду да ће се ускоро пронаћи кости ђенерала Михаиловића, а Дражан Перендија, предсједник Предсједништва Борачке организације Републике Српске је рекао да је Михаиловић био највећи антифашиста на Балкану, подсјетивши да комунисти чином његовог стријељања нису успјели уништити дух и сјећање у српском народу.

Војвода Славко Алексић је рекао да је Михаиловић био човјек из народа, због чега су га из миља прозвали Чичом.

-За њега није било капитулације кад је било најтеже, па зато његова идеја живи и данас у нашим сјећањима. Надам се да ће власт у Србији ускоро открити тајно мјесто гдје почивају његове кости, да га достојно сахранимо, рекао је Алексић, апелујући на јединство, саборност и слогу Српског народа са обје стране Дрине.

КРСНА СЛАВА МАНАСТИРА У ДОБРУНСКОЈ РИЈЕЦИ

У присуству великог броја православних вјерника из Вишеграда и Рудог, Манастир Светог Николаја у Добрунској Ријеци обиљежио је храмовну славу.

Након свете Литургије чин резања славског колача, уз саслужење већег броја свештеника и монаха вишеградске, паљанске, рогатичке и руђанске парохије, обавио је протојереј ставрофор Момир Васиљевић из Пала.

У продужетку свечаности обављен је литијски опход око храма, а домаћини славе били су Драгиша и Валерија Тешевић из Пријепоља.

Издавачка кућа "Дабар" прославила Крсну славу Свети апостол и јеванђелист Матеј

ПРИЗНАТИ ИЗДАВАЧИ ДУХОВНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

У сали народног дома манастира Светог Николаја у Добрунској Ријеци 29. новембра је прослављена крсна слава Издавачке куће Митрополије дабробосанске "Дабар".

Славски обред је обавио протојереј-ставрофор Богдан Станишић, горажданско-вишеградски на-

мјесник, уз присуство девет свештеника и четири монаха Епархије дабробосанске.

У краћој бесједи он је рекао да монашко братство манастира у Добрунској Ријеци, које је језгро Редакције "Дабра", чини велика дјела објављивањем духовних књига и часописа "Дабар".

-Од њих чујемо живу ријеч, а они се не виде. Монашки, истинито, честито и скромно. Шта би ми да није Издавачке куће "Дабар"-мало би тога било речено и записано. Овако, гдје год кренете српским земљама, широм свијета, видјећете часопис "Дабар" и њихова друга издања, рекао је протојереј Станишић, додавши да се моли Богу да им да снаге, здравља и сваког напретка какио би наставили са овим великим и богоугодним дјелом.

Уз архимандрита Јована Гардовића на пословима у издавачкој дјелатности "Дабра" ангажовани су јеромонах Серафим и јерођакон Гаврило.

Уредник у Издавачкој кући "Дабар", архимандрит Јован Гардовић, игуман манастира Светог Николаја, подсетио је да су са овом дјелатношћу започели 1996. године у манастиру Добрун, одакле су 2009. године преселили у Добрунску Ријеку, гдје су створени знатно бољи технички услови за рад.

-У овом земаљском животу покушавамо да нађемо неки смисао, неку срећу, неки вид опуштања. Живот је тежак, а ако се подијели са Богом све буде много лакше. Сви ви који овдје долазите и са нама сарађујете дијелите тај терет и зато вам хвала, јер, нико не може сам, истакао је архимандрит Јован, додавши са се труде да оправдају повјерење и свој завјет као монаси, да ова кућа буде прво Божија па онда њихова.

Он је додао да је све до сада објављено у Издавачкој кући "Дабар" прихваћено са љубављу.

-Јер у нашим текстовима људи проналазе одговоре на своја животна питања или проблеме, рекао је архимандрит Јован, подсетивши да су у 2012. години, након почетних техничких проблема успјели издати пет књига, више мањих специјализованих издања и 45. број часописа "Дабар", а ускоро излази и календар, уз предстојеће Божићне празнике.

Архимандрит Јован је рекао да им је циљ да овладају свим техникама припреме књига и часописа за штампу.

-Тако је јерођакон Гаврило по први пут урадио комплетну припрему и прелом за књигу Невенке Пјевач "Свети Евстатије-праведнијов древног Рима", нагласио је архимандрит Јован Гардовић.

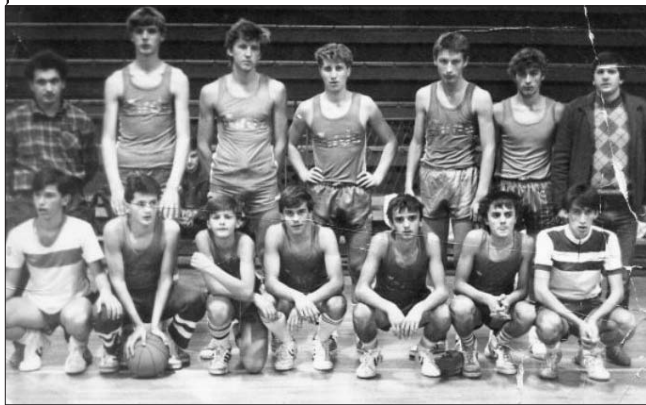
СПОРТ

Значајан спортски јубилеј

40 ГОДИНА ВИШЕГРАДСКЕ КОШАРКЕ

КК “Варда ХЕ” је званично основан 1972. године, са првобитним именом КК “Варда”. Кошарка се, иначе, у Вишеграду играла и прије 70-тих година.

У оквиру друштва за тјелесно васпитање, ДТВ “Партизан”, крајем 50-тих година дјеловала је кошаркашка секција, чији је секретар био Душко Андрић, док је председник ДТВ “Партизан” био Милош Почуча. Тако је на утабаном кошаркашком терену, на Бикавцу, 1958. године одиграна прва званична утакмица у оквиру КУП-а, против сарајевске Босне.

КК “Варда” 1986. год.

Одлучујућу подршку оснивању КК “Варде”, 1972. године, дао је директор тадашњег Дрвног комбината “Варда”, дип. инжињер Момир Тешевих. Први истакнути функционери клуба били су Јован Рађен, Бранко Микавица и Момчило Моћо Андрић.

Највећи успјеси мушке и женске екипе

Током успјешне историје у саставу клуба су постојале и такмичиле се мушка и женска екипа са свим селекцијама. Иако са повременим варијацијама селекције су остваривале завидне резултате од којих се могу издвојити: Прваци Друге савезне ли-

ге СФР Југославије, група “Центар” за сезону 1983/84, прваци мушке републичке лиге БиХ за 1980. годину, побједници међународног кошаркаског турнира “1 мај” 1979. године у Гливицама (Пољска), прваци Републичке Српске и пласман у Премијер лигу БиХ 2010. године, финалисти Плеј-офа Шампионата БиХ 2012. године.

Женска екипа “Варде” била је пета у Другој савезној лиги СФР Југославије, група “Запад” у сезони 1979/80, затим прваци женске републичке лиге БиХ за 1979. годину, те троструки освајачи златне медаље на МОСИ за 1981., 1982. и 1983. годину.

Вардини истакнути спортски радници

Јован Рађен-Шпицо, Бранко Микавица, Мићо Максимовић, Ранко Васић, Момчило Андрић, Сафет Опрашић, Владе Мољевић, Шаћир Фазлић, Хаџи Бранко Никитовић, Владе Рађен, Драгиша Станојчић, Мишо Савић, Зоран Чалигаловић, Мустафа Опрашић, Бране Савовић, Милован Марјановић, Рајко Кусмук, Дражен Кнежевић, Плећић Зоран, Благоје Андрић, Александар Фулурџија, Александар Којић, Миле Лакић и Дарко Андрић.

ВАРДИНИ ТРЕНЕРИ: Рајко Бојић, Драган Ђоковић, Др Миливоје Каралејић, Миодраг Качаревић, Драган Вишњевац, Миле Протић, Дејан Срзић-Сусла, Слободан Јанковић, Драгослав Петковић, Дарко Мољевић, Миленко Вуловић-Јабуча, Жељко Мољевић, Љубиша Кнежевић, Жељко Дрљача, Љубомир Јелисијевић, Владимир Ракочевић-Рака, Илија Видаковић, Слободан Клипа, Драгољуб Видачић и Ненад Мандић.

Тренери женске екипе Варде били су Мирсад Охраниовић “Туки” и Исмет Опрашић “Пике”.

НАЈИСТАКНУТИЈИ ВАРДИНИ ИГРАЧИ: Дарко Мољевић, Жељко Мољевић, Љубиша Кнежевић, Драгољуб Видачић, Слободан Клипа, Томо Анђелић, Харис Лагумџија, Исмет Опрашић, Аџо Мољевић, Рајко Кусмук, Тарзан Милошевић, Љубомир Јелисијевић, Перо Стјепановић, Петар Пејчић, Бране Савовић, Сеад Раонић, Раде Станимировић, Небојша Милошевић, Ненад Баранац, Перо Стјепановић, Горан Костадинов, Бахрудин Јамак, Неџад Фазлић, Лазар Видачић, Илија Видаковић и многи други.

Занимљиво је да су у Варди играла рођена браћа **МОЉЕВИЋ, ВИДАЧИЋ, МИЛОШЕВИЋ, СТАНИМИРОВИЋ И РАОНИЋ.**

НАЈИСТАКНУТИЈЕ ВАРДИНЕ ИГРАЧИЦЕ: Славица Пецикоза, Вера Зириковић, Драгана

Симић, Зина Опрашић, Силвана Мирвић, Веселка Ђерић, Сјетлана Панајотовић, Санија Кахриман, Драгана Пецикоза и Јелица Баранац.

Меморијал Раде Станиморовић

У знак сјећања на Рада Станиморовића, дугогодишњег члана КК "Варда", који је као борац Војске Републике Српске изгубио живот 1995. године, почев од 2006. године у Вишеграду се одржава меморијални турнир, који носи име "Раде Станиморовић", а окупља најбоље екипе из Србије и Републике Српске.

КК "Варда ХЕ" 2012. год.

Досадашњи побједници меморијала били су: 2005 - Игокеа (Александровац), 2006 - Леотар (Требиње), 2007 - Хемофарм (Вршац), 2008 - Славија (Источно Сарајево), 2009 - Хемофарм (Вршац), 2010 - Младост (Мркоњић Град), 2011 - Младост (Мркоњић Град), 2012 - Слобода (Ужице).

Вардин такмичарски успон

По ријечима председника "Варде ХЕ", Дарка Андрића, након ратног периода, играјући у Првој лиги Републике Српске, мушка екипа "Варде" увијек је била при врху табеле.

-Крајем 2008. године извршена је реорганизација клуба што је допринијело Пласману у Премијер лигу БиХ, гдје смо стандардно при врху табеле, истиче Андрић.

Он додаје да КК "Варда ХЕ", поред првог тима у Премијер лиги БиХ, са Б тимом наступа у Другој лиги Републике Српске.

-Велику пажњу поклањамо млађим селекцијама пионира, кадета и јуниора који се такмиче у регионалним лигама, својих узраста, што је база за властити играчки кадар, наглашава Андрић.

У најтрофејнијем вишеградском клубу истичу да би сви ови резултати били тешко остварљиви без актуелних главних спонзора - општине Вишеград и предузећа "Хидроелектране на Дрини" Вишеград, као и спонзора Андрићграда, Ветфарма и Вилине Власи.

У склопу обиљежавања овог јубилеја штампан је посебан Билтен, као специјално издање Издавачке куће "Дабар".

Славко Хелета

На Скупштини Веслачког савеза Републике Српске за председника једногласно изабран професор Емир Кустурица

СПОРАЗУМ О САРАДЊИ СА ВЕСЛАЧКИМ САВЕЗОМ СРБИЈЕ

На редовној изборној скупштини Веслачког савеза Републике Српске, која је одржана у комплексу "Андрићград" у Вишеграду, за новог председника једногласно је изабран познати филмски редитељ и неимар, професор Емир Кустурица.

Упућујући му честитку, досадашњи председник савеза, иначе председник Веслачког Савеза БиХ, Томислав Поповић је подсетио да је ова асоцијација недавно примљена у Међународну веслачку организацију и уврштена у Олимпијски комитет БиХ.

-Будућност веслања у Републици Српској, а посебно у Вишеграду је изузетна јер поседујемо изванредне услове и два Дринска језера. Уз изградњу хангара у Сасама планирана је и градња простора за веслачки клуб "Једине", одмах преко пута "Андрићграда", што ће још више допринијети развоју овог спорта, чему ћу лично дати свој допринос, изјавио је Кустурица.

У име бројне делегације Веслачког савеза Србије, генерални секретар овог савеза Небојша Јевремовић је обећао сву логистичку, кадровску и другу врсту помоћи како би Веслачки савез Републике Српске и Веслачки клуб "Једине" у Вишеграду убрзаним корацима кренули у развој овог спорта, за шта постоје изванредни услови.

-Ради популаризације овог спорта и Дринских језера ускоро ћемо заједнички организовати веслачки маратон од Вишеграда до Бајине Баште, а наредно године и јуниорски куп Србије, најавио је Јевремовић.

Емир Кустурица и Небојша Јевремовић потписали су споразум о посебним везама два веслачка савеза, који има за циљ афирмисање веслања, које као грана спорта има велике природне потенцијале у Републици Српској.

Споразумом је прецизирано да ће Веслачки савез Србије, са дугогодишњом међународном

традицијом, омогућити веслачима из Републике Српске наступање у систему такмичења Веслачког савеза Србије, да ће пружити логистичку и техничку подршку одржавању и организацији веслачких регата у Републици Српској, те обезбједити заједнички транспорт веслачке опреме и спортиста на међународним такмичењима.

Веслачки савез Србије споразумом се обавезао да преузима обавезу обуке веслачких тренера из Републике Српске, а Веслачки савез Републике Српске да ће им уступити постојећу инфраструктуру веслачког центра у Вишеграду, као и будућих веслачких центара у Бања Луци, Новом Горажду, Шипову и другим мјестима, у циљу спровођења припрема веслача из Србије.

На скупштини Веслачког савеза Републике Српске, чије је сједиште, као и сједиште Веслачког савеза БиХ у Вишеграду, продужен је мандат члановима досадашњег надзорног и извршног одбора, који је проширен са Дејаном Гусловим, селектором јуниора у веслачкој репрезентацији Србије.

Славко Хелега

*Меморијални шаховски турнир
"Ратомир-Рато Бркић" у Рогатици*

ПОБЈЕДНИК ДАНИЛО МИЛАНОВИЋ

На турниру учествовали велемајстори Милош Перуновић, Данило Милановић, Миодраг Р. Савић, Далибор Стојановић, Дејан Пикула и Горан Чабрило, један интернационални и седам ФИДЕ мајстора

Побједник традиционалног шаховског меморијалног турнира "Ратомир-Рато Бркић", који је у организацији Шаховског клуба "Горски-Термаг" почетком новембра одржан у Рогатици, је велемајстор Данило Милановић из Младеновца у Србији, са освојених 7,5 из девет одиграних кола.

Побједници турнира (слева): Дејан Пикула, Данило Милановић, Милош Перуновић

Друго и треће мјесто припало је велемајсторима Дејану Пикули и Милошу Перуновићу из

Србије, са по 7 поена, а четврто и пето велемајсторима Далибору Стојановићу из Бијељине и Горану Чабрило из Младеновца, са по 6,5 поена, док је најуспјешнији домаћи шахиста био мајсторски кандидат Драгослав Ивановић на 13 мјесту са освојених 5, од могућих девет поена. Подбацио је једино вишеструки шампион Републике Српске и турнира у Рогатици, велемајстор Миодраг Р. Савић који се зауставио на осмом мјесту са 5,5 поена.

Шаховски турнир у Рогатици, који се игра већ 29 година у знак сјећања на једног од најистакнутијих рогатичких шахиста Ратомира-Рату Бркића, који је трагично изгубио живот у саобраћајној несрећи октобра 1980. године, ове године окупио је 36 шахиста међу којима је било шест велемајстора, један интернационални и седам ФИДЕ мајстора, 16 мајсторских кандидата и шест безкатегорника школе шаха при овдашњем Шаховском клубу "Горски-Термаг".

Детаљ са турнира

Дошли су да обиљеже сјећање на Рату Бркића колеге шахисти из Београда, Пожеге, Прибоја, Младеновца и неких других мјеста из Србије, Бијељине, Зворника, Сокоца, Чајнича, Новог Горажда из Републике Српске, Сарајева и Горажда из Федерације БиХ.

Фонд за награде био је 1200 марака и подијељен је тако што је првопласирани добио 350, другопласирани 250 марака, и тако редом до седмопласираног и најуспјешнијег домаћег шахисте који су понијели по 50 марака, а које је обезбједио организатор турнира ШК "Горски-Термаг" у чије име је предсједник Извршног одбора Радован Росић отворио и затворио турнир, чију организацију су похвалили сви присутни шахисти.

Побједник турнира Данило Милановић је рекао да је он "стари" учесник ове шаховске манифестације и да ће доћи и до године, на што га обавезује повод за његово одржавање и дружење које се дуго памти.

Правила на турниру, тако рећи без посла, дијелио је савезни шаховски судија Саша Косорић из Сокоца.

С. МИТРОВИЋ

Василије Шипчић, један од најперспективнијих младих џудиста у РС и БиХ

ЦИЉ ОЛИМПИЈАДА

Млади вишеградски џудиста Василије Шипчић, један је од најистакнутијих такмичара у овом олимпијском спорту на просторима Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Рођен је 18. децембра 1993. године, члан је џудо клуба "Вишеград", гдје је недавно завршио средњу школу, а уз Вишеград стално мјесто боравка су му и Пале, гдје тренутно студира.

-Наступам у категорији до 100 килограма, посједујем црни појас. Студент сам прве године правног факултета на Палама. Свакодневно тренирам, јер желим да сам у кондицији с обзиром на сталне наступе. Наравно, све то, уз доста труда и самоодрицања, успијевам ускладити са учењем, прича овај млади спортиста.

Узор и тренер му је рођени отац Вучета, носилац црног појаса трећи дан и активни међународни џудо судија.

Василије се, заиста, може похвалити са вриједним спортским резултатима. Посебно у 2012. години.

-Јуниорски сам првак Републике Српске, затим јуниорски првак и репрезентативац БиХ. У саставу БиХ репрезентације 2012. године освојио сам треће мјесто на првенству Балкана у Румунији, а учесник сам и јуниорског првенства Европе у Хрватској, истиче Василије Шипчић, додајући да је током ове године на међународним турнирима у Херцег Новом, Кикинди, Требињу, Палама и Београду освојио златне медаље у јуниорској конкуренцији.

Мада јуниор наступа и у конкуренцији сениора. Тако је у сениорској конкуренцији освојио дру-

го мјесто у Српској и треће мјесто на првенству БиХ.

-У наредној години очекујем статус сениорског репрезентативца БиХ, а у наредном олимпијском циклусу планирам учешће на што више међународних турнира, како би стекао потребан збир бодова који су услов за учешће на олимпијади у Бразилу, истиче Шипчић.

Овај млади и перспективни џудиста такође се нада да ће његов труд и резултати бити препознати и од спонзора, општине и шире заједнице, чиме би стекао знатно боље услова за тренирање и учешће на разним домаћим и међународним камповима и такмичењима.

Д. Хелета

19. међународно ликовно саборовање, Вишеград - Добрун 2012.
Фото: Хаџи Бранко Никитовић

ССД "СОКО"

НАСТАВАК БРАТСКЕ САРАДЊЕ ФК "ТРЕПЧА" И ФК "БАМБИ-СОКО"

